

"Sukunimeni on kuin moottoripyöräjengiläiselle liivi – en luopuisi siitä mistään hinnasta": Nuorten naisten sukunimen valinta avioliiton yhteydessä.

Pro gradu -tutkielma

Elina Stormbom

Helsingin yliopisto

suomen kieli

Joulukuu 2011

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto	1
1.1 Aiheen esittely ja tutkimuskysymykset.....	2
1.2 Aiempi tutkimus.....	2
1.3 Tutkimusmenetelmät	4
1.4 Tutkimusaineisto	5
1.5 Termit ja käsitteet.....	7
2 Naisten sukunimien ja sukunimivalintojen taustaa	9
2.1 Naisten sukunimikäytäntö entisaikaan	9
2.2 Sukunimilaki	11
2.3 Tilastotietoa naisten sukunimen valinnasta avioliiton yhteydessä.....	12
3 Kyselylomakkeen tulokset	13
3.1 Sukunimen valinta ja taustamuuttujat	13
3.1.1 Syntymäpaikan vaikutus sukunimen valintaan	14
3.1.2 Koulutustaustan vaikutus sukunimen valintaan	16
3.1.3 Vastaajan perhetilanteen vaikutus sukunimen valintaan.....	17
3.2 Sukunimen valintaperusteet	18
3.2.1 Valintaperusteet eri sukunimivaihtoehtojen mukaan	20
3.2.2 Muut sukunimen valintaperusteet	21
4 Avioitumassa olevien ja jo avioituneiden nuorten naisten sukunimen valinnat	23
4.1 Flinck	24
4.1.1 Suhtautuminen erilaisiin sukunimiin	24
4.1.2 Sukunimen valinta.....	25
4.1.3 Sukunimen valintaprosessi.....	26
4.1.4 Ajatuksia omasta sukunimestä	26
4.1.5 Ajatuksia miehen entisestä sukunimestä.....	28
4.2 Heikinheimo.....	29
4.2.1 Sukunimen valinta ja sukunimen valintaprosessi	29
4.2.2 Ajatuksia nykyisestä ja entisestä sukunimestä.....	30
4.3 Kinnunen.....	31
4.3.1 Suhtautuminen erilaisiin sukunimiin	32

4.3.2 Sukunimen valinta.....	32
4.3.3 Sukunimen valintaprosessi.....	34
4.3.4 Ajatuksia omasta sukunimestä	36
4.4 Luikku	36
4.4.1 Suhtautuminen erilaisiin sukunimiin	37
4.4.2 Sukunimen valinta.....	38
4.4.3 Sukunimen valintaprosessi.....	38
4.4.4 Ajatuksia omasta sukunimestä	39
4.5. Nihti	40
4.5.1 Suhtautuminen erilaisiin sukunimiin	40
4.5.2 Sukunimen valinta.....	41
4.5.3 Sukunimen valintaprosessi.....	42
4.5.4 Ajatuksia omasta ja miehen sukunimestä	42
4.6 Roitto.....	44
4.6.1 Sukunimen valinta.....	44
4.6.2 Sukunimen valintaprosessi.....	45
4.6.3 Ajatuksia omasta sukunimestä ja sukunimistä yleensä.....	46
4.6.4 Ajatuksia miehen sukunimestä.....	47
4.7 Ropponen	47
4.7.1 Suhtautuminen erilaisiin sukunimiin	48
4.7.2 Sukunimen valinta.....	48
4.7.3 Sukunimen valintaprosessi.....	49
4.7.4 Ajatuksia omasta sukunimestä ja miehen sukunimestä	50
4.8 Ruokolainen	52
4.8.1 Sukunimen valinta.....	52
4.8.2 Sukunimen valintaprosessi.....	53
4.8.3 Ajatuksia nykyisestä sukunimestä ja tyttönimestä.....	54
4.9 Vertanen-Tilli.....	54
4.9.1 Sukunimen valinta.....	55
4.9.2 Sukunimen valintaprosessi.....	56
4.9.3 Ajatuksia nykyisestä sukunimestä ja tyttönimestä.....	57

5 Naimattomien nuorten naisten suhtautuminen sukunimiin ja hypoteettiseen sukunimen valintaan	58
5.1 Kauhanen.....	59
5.1.1 Ajatuksia omasta sukunimestä ja omalta sukunimeltä toivottuja asioita	59
5.1.2 Suhtautuminen sukunimen vaihtamiseen avioliiton yhteydessä.....	61
5.2 Repo	62
5.2.1 Ajatuksia omasta sukunimestä	63
5.2.2 Suhtautuminen sukunimen vaihtamiseen avioliiton yhteydessä.....	64
5.2.3 Ajatuksia sukunimistä ja omalta sukunimeltä toivottuja asioita.....	65
5.3 Sikiö	66
5.3.1 Ajatuksia omasta sukunimestä	67
5.3.2 Ajatuksia sukunimistä ja omalta sukunimeltä toivottuja asioita.....	69
5.3.3 Suhtautuminen sukunimen vaihtamiseen avioliiton yhteydessä.....	70
6 Sukunimen valintaan vaikuttavat tekijät	71
6.1 Sukunimen muoto ja merkitys	71
6.2 Sukunimen yleisyys	73
6.3 Etunimien vaikutus sukunimen valintaan	75
6.4 Yhteenkuuluvuus miehen kanssa ja perheen yhteinen sukunimi.....	76
6.5 Suvun merkitys sukunimen valinnassa	78
6.6 Sukunimi-identiteetti ja sen vaikutus sukunimen valintaan.....	80
7 Kantajansa näköinen sukunimi?.....	84
7.1 Informanttien näkemykset ihanteellisista sukunimistä	85
7.2 Mitä sukunimen valinnalla halutaan viestittää muille?.....	88
8 Päättäntö	91
Lähteet.....	94

Liite 1. Haastattelurunko.

Liite 2. Haastattelurunko niille, joille avioituminen ei ole ajankohtaista.

Liite 3. Internet-kysely.

1 Johdanto

Sukunimemme paitsi yksilöi meidät pelkkää etunimeä tarkemmin, kertoo myös, keille olemme tai olemme olleet sukua ja joskus myös, mistä olemme kotoisin. Toisin kuin etunimi, joka pysyy usein samana läpi elämän, sukunimi muuttuu monella ihmisellä (useimmiten naisilla) jossakin vaiheessa elämää, tyypillisimmin avioitumisen tai avioeron yhteydessä. Vaikka sukunimi ei avioiduttaessa vaihtuisikaan, on jokaisen morsiamen ja sulhasen kuitenkin valittava, mitä sukunimeä aikoo avioitumisen jälkeen käyttää. Tähän valintaan liittyy usein kysymyksiä ja pohdintoja muun muassa tasa-arvosta, lojaaliudesta, perheen yhtenäisyydestä tai yhteenkuuluvuudesta, perinteiden kunnioittamisesta tai niistä poikkeamisesta, omasta identiteetistä ja käytännön asioista (Carbaugh 1996: 94). Nimervalintaan liittyy usein myös paljon tunteita; tiettyihin nimiin liittyy mielellämme väistämättä kiinnostusta, arvostusta ja rakkautta, toisiin taas välinpitämättömyyttä, paheksuntaa tai jopa inhoa (Hagström 2006: 151). Joillekin sukunimen valinta on helppo ja sitä on ehkä mietitty lapsuudesta asti, toisille se voi aiheuttaa paljonkin päänvaivaa. Sukunimen valinta on harvoin vain pelkkä käytännön muodollisuus, joka on hoidettava pois alta ennen naimisiinmenoa, vaan avioliittoon aikovien on pohdittava, millä nimellä he haluavat itseään jatkossa kutsuttavan, mikä sukunimi on se, joilla heidät rekisteröidään väestötietojärjestelmään ja muihin rekistereihin, mikä sukunimi tulee näkymään henkilöllisyystodistuksissa, kotioven pielessä, kirjeissä, palkkakuiteissa jne. Valittu nimi tulee väistämättä olemaan läsnä kaikkialla ja koko ajan.

Kiinnostukseni tämän pro gradu -työn aiheeseen kumpuaa omasta, melko tuoreesta sukunimen valinnan kokemuksestani. Ennen naimisiinmenoa käytin paljon aikaa miettien, haluanko avioituessani ottaa mieheni ruotsinkielisen ja melko harvinaisen sukunimen, joka kaiken lisäksi tuntui monelle ihmiselle olevan hankala sekä ääntää että kirjoittaa oikein. Vaikka olin pienestä pitäen ajattelut, että otan naimisiin mennessäni miehen sukunimen, alkoi yhtäkkiä myös oma tyttönimi tuntua kovin rakkaalta ja osalta identiteettiäni. Eri sukunimivaihtoehtojen pohtiminen sai minut kiinnostumaan muidenkin nuorten naisten sukunimivalinnoista ja niihin johtaneista syistä.

1.1 Aiheen esittely ja tutkimuskysymykset

Tässä pro gradu -työssä tutkin kielentutkimuksen metodein nuorten naisten sukunimen valintaa avioliiton yhteydessä. Yhtenä tutkimuksen tarkoituksena on selvittää sitä, koetaanko sukunimet osaksi yksilön identiteettiä ja vaikuttaako tämä sukunimen valintaan avioliiton yhteydessä. Tutkin myös, minkälaisia tunteita ja asenteita tutkimukseni informantit (9 kpl) ylipäättään liittävät sukunimiin, ja minkälaiset sukunimet he kokevat miellyttäväksi tai ihanteellisiksi. Lisäksi olen haastatellut kolmea nuorta naista, joille avioituminen ei haastatteluajankohtana ollut ollenkaan ajankohtaista. Halusin selvittää muun muassa sitä, miten nämä nuoret naiset suhtautuvat omiin sukunimiinsä tällä hetkellä ja olisivatko he valmiita vaihtamaan sukunimensä, jos avioituminen tulisi heille ajankoh- taiseksi.

Tutkimuskysymykseni ovat siis seuraavat:

1. Minkälaisin perustein informantit ovat tehneet sukunimen valintansa avioliiton yhteydessä?
2. Kokevatko informantit sukunimensä osaksi identiteettiään, ja vaikuttaako tämä sukunimen valintaan?
3. Miten nuoret naiset, joille avioituminen ei ole ajankohtaista, suhtautuvat sukunimiinsä ja sukunimen vaihtamiseen avioliiton yhteydessä?
4. Minkälaiset sukunimet informantit kokevat ihanteellisiksi?

1.2 Aiempi tutkimus

Suomessa sukunimiä on tutkinut mm. Sirkka Paikkala (mm. 1989, 2004), ja suomen- ruotsalaisista sukunimistä on kirjoittanut ainakin Marianne Blomqvist (2006). Minna Nakari (2011) on väitöskirjassaan tarkastellut variaatiota naisten nimifraaseissa virallisissa asiakirjoissa Suomessa vuosina 1780–1930. Nakari on tutkinut sosio-onomasti- sesta näkökulmasta sekä siirtymistä patronyymeistä periytyviin sukunimiin että sukuni- men käyttöä avioitumisen jälkeen. Anna-Sofia Piironen (2003) on yksityisoikeuden pro gradu -työssään tutkinut, miten puolison sukunimi määräytyy parisuhdetta solmittaessa Suomen, Ruotsin, Norjan ja Islannin nimilakien perusteella. Yhtenä näkökulmana työs-

sään Piironen painottaa naisten sukunimikäytäntöä, jota hän esittelee Suomen ja Norjan osalta tarkemmin. Pohjoismaisten kielten laitoksella on Katariina Kemppainen (1993) tutkinut vuonna 1986 voimaan tulleen sukunimilain sovellutusta koskien miehiä, jotka ovat ottaneet naisen sukunimen sekä naisia, jotka ovat säilyttäneet sukunimensä vuosina 1986–1989. Kemppainen tutkii erityisesti kyseessä olevien henkilöiden iän ja asuinpaikan sekä heidän sukunimiensä osuutta nimenvalkintaan. Suomalaisessa nimistöntutkimuksessa naisten sukunimen valintaa avioliiton yhteydessä ei edellä mainittujen lisäksi ole aiemmin juuri tutkittu, minkä koen hieman yllättäväksi, sillä ilmiö on kuitenkin yhteiskunnallisestikin kiinnostava, ja aiheesta on julkaistu useita kansainvälisiä artikkeleita. Vuonna 2011 aiheeseen on tartuttu myös jo muutamassa kotimaisessa sanomalehdessä (esim. *Aamulehti* 20.8.2011, *Karjalainen* 25.10.2011).

Koska aiempaa suomalaista tutkimusta aiheesta ei juuri ole saatavilla, nojaan tässä pro gradu -työssäni vahvasti Yhdysvalloissa ja Ruotsissa tehtyihin aihetta käsitteleviin tutkimuksiin. Yhdysvaltalaisutkijoista David R. Johnson ja Laurie K. Scheuble (1995) ovat tutkineet avioituvien naisten sukunimen valintaan vaikuttavia tekijöitä, sekä sitä, mikä merkitys äidin sukunimen valinnalla on tyttären sukunimen valintaan. Elizabeth A. Suter (2004) on selvittänyt, miksi suurin osa naisista jatkaa miehen nimen ottamisen perinnettä avioituessaan. Suterin tutkimus keskittyy katolilaisiin naisiin, jotka vaihtoivat sukunimensä vuosina 1940–1998, ja tarkasteltavana on myös perinteiden vaikutus naisten käyttäytymiseen sekä heidän asenteisiinsa nimikäytäntöjä kohtaan. Michele Hoffnung (2006) tarkastelee tutkimuksessaan, kuinka suuri osa morsiamista tekee perinteisen sukunimen valinnan avioituessaan (valitsee miehen sukunimen) ja kuinka moni perinteistä poikkeavan (oma sukunimi tai kaksoisnimi). Lisäksi hän on tutkinut syitä nimivalinnoille sekä sukunimen valinneiden naisten luonteenpiirteitä. Ruotsalaisutkijoista Sonja Entzenberg (2004, 2005) on tutkinut avioituvien parien sukunimen valinnan syitä ja eri nimivaihtoehtojen suosiota. Samaa aihetta on suppeammin käsitellyt myös Emelie Högberg (2010).

Nimen ja identiteetin suhdetta on suomen kielen pro gradu -työssään tarkastellut Anna Masanti (2010), lisäksi Sofia Kotilainen (2008) viittaa väitöskirjassaan nimen ja identiteetin suhteeseen. Ruotsalaisista ovat muun muassa Emilia Aldrin (2010, 2011) ja etnologi Charlotte Hagström (2006) kirjoittaneet nimi-identiteetistä. Yhdysvaltalaisut-

kijoista nimen ja identiteetin suhdetta ovat käsitelleet Richard D. Alford (1988) ja Donal Carbaugh (1996).

1.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimukseni on sosio-onomastista nimistöntutkimusta, jossa huomion kohteena ovat nimien käyttö ja variaatio. Sosio-onomastinen tutkimustapa ottaa huomioon sen sosiaalisen ja tilanteisen kentän, jossa nimiä käytetään. Sosio-onomastista tutkimusta on myös kansanlingvistinen tutkimus, jossa tutkitaan kielenkäyttäjien, erityisesti maallikoiden, käsityksiä ja havaintoja kielestä. (Ainiala – Saarelma – Sjöblom 2008: 75, 77.) Maallikoiden nimiä ja nimistönkäyttöä koskevien havaintojen ja käsitysten tutkimusta puolestaan kutsutaan kansanonomastiikaksi, jota voidaan pitää osana sosio-onomastiikkaa ja kansanlingvistiikkaa (Ainiala – Halonen 2011: 193).

Vaikka maallikoilla ei ole kielitieteellistä koulutusta eikä edellytyksiä ymmärtää kielen rakennetta kielitieteilijöiden tavoin, puhuvat maallikotkin kuitenkin kielestä (Vaattovaara 2009: 30). Kansanlingvistit Nancy A. Niedzielski ja Dennis R. Preston (2000: 302–314) jakavat maallikoiden kieltä koskevan puheen kahteen metakielen tasoon: itse kieltä koskevaan puheeseen (metakieli 1) ja puheeseen, jossa kyse on kielen käyttöön ja kielenkäyttäjien liittyvistä uskomuksista ja asenteista (metakieli 2). Sama jaottelu sopii myös maallikoiden nimiä koskevan puheen analysointiin. Tällöin metakieli 1 kuvaa maallikoiden puhetta itse nimistä ja nimielementeistä ja metakieli 2 nimien käyttöä ja nimenkäyttäjien liittyviä uskomuksia. (Ainiala – Halonen 2011: 193.)

Vaattovaaran (2009) mukaan kansanlingvistiikka tutkii myös maallikoiden mielteitä kielestä. Mielteillä hän tarkoittaa käsityksiä ja havaintoja kielestä sekä kaikenlaisia assosiaatioita, joita havainnot ja käsitykset kielestä laukaisevat. Mielteet voivat olla myös huomioita, joita maallikot tekevät kielestä, mutta joita he eivät osaa tarkemmin kuvata tai eritellä. (Vaattovaara 2009: 32–33.) Tämän tutkimuksen luvussa 7 tarkastelen informanttien erilaisiin sukunimiin liittämiä mielteitä. Myös Jaana Heinonen (2008) on pro gradu -työssään tutkinut keskisuomalaisten maallikoiden stereotyyppioita ja mielikuvia viidestäkymmenestä etunimi + sukunimi -yhdistelmästä.

1.4 Tutkimusaineisto

Pääaineistonani on 12 nuoren suomalaisnaisen haastattelut. Lisäksi olen kerännyt kyselylomakkeella internetissä 250 vastaajan kokoisen aineiston saadakseni tietoa naisten sukunimen valinnasta myös isommalta, heterogeeniseltä joukolta. Esittelen tässä ensin pääaineistoni ja sen jälkeen kyselylomakkeella kerätyn aineiston.

Informantteja oli yllättävän vaikea löytää haastateltaviksi, sillä monille sukunimi ja sukunimen valinta tuntui olevan niin henkilökohtainen asia, ettei siitä haluttu keskustella varsinkaan tuntemattoman haastattelijan kanssa. Näin ollen en ole juurikaan valikoinut haastateltaviani, vaan ollut iloinen jokaisesta haastateltavasta, joka on haastatteluun suostunut. Haastatelluista nuorista naisista neljä (Ruokolainen, Kauhanen, Repo, Sikiö) on omia ystäviäni, kolme informanttia (Heikinheimo, Roitto, Vertanen-Tilli) olin tavannut kerran ennen haastattelua ja loput (Flinck, Kinnunen, Luikku, Nihti, Ropponen) olivat minulle entuudestaan tuntemattomia. Keväällä 2011 hain haastateltavia internetin *naimisiin.infon* ja *amoriini.comin* hääaiheisilla keskustelupalstoilla sekä *Meidän Perhe* -lehden nettisivuilla. Kaikki minulle entuudestaan tuntemattomat informantit ovat itse ottaneet minuun yhteyttä näillä sivustoilla olleiden ilmoitusten kautta.

Informantit ovat kaikki suomalaisia ja äidinkielenään suomea puhuvia. He ovat syntyneet vuosina 1982–1989, ja he ovat joko työelämässä tai opiskelijoita. Kaikki haastateltavat ovat korkeasti koulutettuja. Informantit ovat syntyneet eri puolilla Suomea, mutta nykyisin suurin osa heistä asuu Etelä-Suomessa (ks. taulukko 1). Haastattelut on tehty tammi–kesäkuun aikana vuonna 2011, ja muutamat haastateltavat ovat vastanneet esittämiini lisäkysymyksiin sähköpostitse haastattelun jälkeen. Haastatteluista yksitoista on toteutettu kasvotusten ja yksi (Nihti) sähköpostitse. Kasvokkainhaastattelut on nauhoitettu ja litteroitu sanatarkasti.

Sukunimen valinnan ajankohtaisuuden mukaan informantit edustavat kolmea eri ryhmää:

- 1) jo avioituneet nuoret naiset (Flinck, Heikinheimo, Roitto, Ruokolainen, Vertanen-Tilli)
- 2) avioitumassa olevat nuoret naiset (Kinnunen, Luikku, Nihti, Ropponen)
- 3) nuoret naiset, joille avioituminen ei ole ajankohtaista (Kauhanen, Repo, Sikiö).

Taulukko 1. Pääaineiston informanttien tiedot.

Sukunimi	Siviilisäätö	Syntymävuosi	Syntymäpaikka	Nykyinen asuinpaikka	Koulutus
Flinck	avioliitossa	1989	Rovaniemi	Tampere	Alempi korkeakoulututkinto
Heikinheimo	avioliitossa	1984	Naantali	Helsinki	Alempi korkeakoulututkinto
Roitto	avioliitossa	1985	Vantaa	Vantaa	Alempi korkeakoulututkinto
Ruokolainen	avioliitossa	1986	Helsinki	Espoo	Ylempi korkeakoulututkinto
Vertanen-Tilli	avioliitossa	1988	Kotka	Vantaa	Alempi korkeakoulututkinto
Kinnunen	avioitumassa	1985	Lahti	Lahti	Alempi korkeakoulututkinto
Luikku	avioitumassa	1985	Ylistaro	Seinäjoki	Alempi korkeakoulututkinto
Nihti	avioitumassa	1988	Pirkanmaa	Tampere	Alempi korkeakoulututkinto
Ropponen	avioitumassa	1982	Ilomantsi	Helsinki	Alempi korkeakoulututkinto
Kauhanen	avioituminen ei ajankohtaista	1985	Helsinki	Helsinki	Ylempi korkeakoulututkinto
Repo	avioituminen ei ajankohtaista	1988	Helsinki	Helsinki	Ylempi korkeakoulututkinto
Sikiö	avioituminen ei ajankohtaista	1986	Helsinki	Helsinki	Ylempi korkeakoulututkinto

Olen tehnyt ryhmille hieman erilaiset kysymysrungot (liitteet 1 ja 2), jonka mukaisia kysymyksiä olen informanteiltani haastatteluissa kysynyt. Kaikki kysymykset eivät ole olleet relevantteja kaikille informanteille, joten kysymyksiä on myös mukautettu kunkin informantin tilanteeseen sopivaksi. Lisäksi olen esittänyt tarpeellisiksi kokemiani lisäkysymyksiä haastattelun aikana. Kahden ensimmäisen ryhmän kysymykset käsittelevät muun muassa sukunimen valintaa ja siihen liittyviä syitä, sukunimen valintaa prosessina, suhtautumista omaan tyttönimeen sekä miehen sukunimeen ja omassa sukunimessä tärkeiksi koettuja ominaisuuksia. Ryhmän 3 kysymysrunko on melko samanlainen ryhmien 1 ja 2 kanssa, mutta kysymykset ajankohtaisesta sukunimen valinnasta on muutet-

tu hypoteettiseksi. Haastatteluissa olen yrittänyt antaa informanttien puhua vapaasti ilman keskeytyksiä, ja haastattelutilanteet ovatkin olleet luonteeltaan hyvin vapaamuotoisia ja epävirallisia tuntemattomienkin informanttien kanssa. Haastattelut kestävät yhdeksästä minuutista neljäänkymmeneenkahteen minuuttiin, ja ne on tehty eri puolilla Suomea kodeissa ja kahviloissa.

Toinen aineistoni on kerätty internetissä e-lomakkeella (liite 3). Perustin helmikuun lopussa 2011 internetiin kyselylomakkeen, jolla halusin kerätä tietoja nuorten naisten sukunimen valinnasta isolta joukolta. Kyselyyn saivat vastata kaikki Suomessa asuvat ja äidinkielenään suomea puhuvat 20–30-vuotiaat naiset, joille avioituminen oli ajankohtaista (noin kahden vuoden sisällä) tai joiden avioitumisesta oli kulunut enintään kaksi vuotta. Mainostin kyselyäni *naimisiin.infon* ja *amoriini.comin* hääfoorumeilla sekä *Facebookissa*. Kysely oli avoinna reilut kolme kuukautta, ja siihen tuli määräaikaan mennessä 250 vastausta. Vastaajista 168 (67,2 %) oli avioitumassa olevia ja 82 (32,8 %) jo avioituneita. Vastaajat olivat kotoisin ympäri Suomea, suurin osa kuitenkin Uudelta maalta sekä syntymäpaikan (32,0 %) että nykyisen asuinpaikan (42,0 %) perusteella mitattuna. Vastaajista alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita oli yhteensä 60,0 %, ammatillinen tutkinto oli 14,4 %:lla, ylioppilaita oli 21,6 % ja peruskoulun käyneitä 4,0 %. Valtaosalla (81,6 %) ei ollut omia tai puolison kanssa yhteisiä lapsia.

1.5 Termit ja käsitteet

Sukunimi voidaan määritellä lisänimeksi, joka sijaitsee ihmisen virallisessa, etu- ja sukunimen sisältävässä nimiyhdistelmässä yksilön päänim(i)en eli etunim(i)en jäljessä. Sukunimet ovat suvussa periytyviä tai periytyväksi tarkoitettuja, ja ne voivat eri kulttuureissa määräytyä eri tavoin. (Ainiala ym. 2008: 172.) Sukunimi voi esiintyä vain henkilöllä, jolla jo on etunimi (Paikkala 2004: 60). Yhteiskunnan näkökulmasta sukunimien käytön ensisijainen tarkoitus on vanhastaan ollut yksittäisten henkilöiden identifioiminen, tunnistaminen. Sukunimellä on tämä funktio edelleenkin, vaikka henkilötunnus onkin osittain tullut henkilöiden tunnistamisen välineeksi. (Entzenberg 2005: 22.) Sukunimi muodostaa myös suvun identiteetin perustan, ja se liittyy samaan sukuun

kuuluvat henkilöt konkreettisella tavalla toisiinsa. Sukunimi osoittaa siis myös taustan, josta henkilö tulee, ja kertoo tämän juurista. (Kotilainen 2008: 85; Piironen 2003: 1.)

Tyttönimellä tarkoitetaan sitä sukunimeä, joka naisella oli ennen avioitumistaan, ja (*aviollisella*) *kaksoisnimellä*¹ sukunimeä, jossa miehen tai naisen oman sukunimen perään on liitetty puolison sukunimi yhdysviivan avulla (Ainiala ym. 2008: 172). Tässä tutkimuksessa viitataan joskus myös Ruotsissa käytössä olevaan *välinimeen* (*mellannamn*), joka voi olla joko oma tyttönimi tai puolison sukunimi. Yhdysvalloissa on mahdollista muodostaa kaksoisnimi (*hyphenated name*) samaan tapaan kuin Suomessa, tai jättää nimestä yhdysviiva pois. Tutkimukseni informantit käyttävät haastatteluissa joskus termejä *yhdysnimi* ja *yhdistenimi*, joilla he tarkoittavat kaksoisnimeä. Nimistöntutkimuksessa *yhdysnimi* on kuitenkin määritelty etunimeksi, jossa kaksi nimeä on yhdistetty toisiinsa yhdysviivan avulla, kuten esimerkiksi *Anna-Liisa* (Ainiala ym. 2008: 177).

Tässä tutkimuksessa yhtenä tutkimuskysymyksenä on se, kokevatko nuoret naiset sukunimensä osaksi identiteettiään, ja miten (suku)nimi-identiteetti mahdollisesti vaikuttaa heidän sukunimen valintaansa. Tarkastelen seuraavaksi identiteetin ja nimi-identiteetin käsitteitä.

Identiteetti tarkoittaa tapoja, joilla ihmiset ymmärtävät ja määrittelevät itsensä suhteessa itseensä, sosiaaliseen ympäristöönsä ja kulttuuriinsa (Saastamoinen 2006: 172). Ihmisellä on sekä yksilöllinen identiteetti ("kuka minä olen suhteessa muihin ihmisiin?") että ryhmäidentiteetti ("keitä me olemme suhteessa muihin ryhmiin?") (Mach 1989: 3). Identiteetti riippuu asiayhteydestä, eikä se ole staattinen vaan dynaaminen (Mach 1989: 9, 15). Identiteetti voidaan jakaa sisäiseen eli subjektiiviseen identiteettiin, joka liittyy yksilön minäkäsitykseen, ja ulkoiseen eli objektiiviseen identiteettiin, jonka muut ihmiset määrittelevät (Mach 1989: 5–6; Hagström 2006: 18). Rakentaakseen identiteettiään yksilön tulee muodostaa käsitys omasta yksilöllisyydestään, omista arvoistaan ja niistä päämääristä, joihin hän elämässään pyrkii. Identiteetti vaatii jatkuvaa pohdintaa, ja sen etsintä voi kestää vuosia. Identiteetin tietoista pohdintaa tehdään usein silloin, kun elämässä tapahtuu suuria muutoksia, kuten avioliittoon astuttaessa, perhettä perustettaessa tai avioliiton päättyessä. (Fadjukoff 2007: 57.)

---

¹ Nimistöntutkimuksessa voidaan myös etunimistä puhuttaessa käyttää termiä *kaksoisnimi*. Tällöin tarkoitetaan *Anna Kristiina*, *Maja Lisa* -tyyppisiä kahden nimen yhdistelmiä, joita käytetään puhutteluniminä. (Ainiala ym. 2008: 177.)

Yksilön nimi ei ole merkityksetön, vaan se on yhteydessä identiteettiin eli käsitkseen siitä, kuka ihminen on tai minkälaisena häntä pidetään (Aldrin 2010: 136). Nimiä on jo kauan pidetty itsen symboleina, ja niillä on rooli myös yksilön sosiaalisen identiteetin rakentamisessa (Twenge 1997: 418). *Nimi-identiteetillä* tarkoitan tässä työssä yksilön suhtautumista omiin nimiinsä ja sitä, mikä merkitys nimillä on yksilön identiteetille. Eri yksilöt suhtautuvat nimiinsä eri tavoin: Omat nimet voivat olla yksilölle erittäin tärkeitä, ja ne koetaan niin vahvasti osaksi omaa itseä, ettei niistä haluta luopua. Jollekulle taas omat nimet voivat olla merkityksettömiä ja niiden yhteyttä omaan identiteettiin ei tulla edes ajatelleeksi. Yksilö voi myös kokea identiteettinsä muodostuvan aivan muista asioista, kuten omista aikaansaannoksistaan, arvoistaan ja ympäristön käsityksistä itsestä (Hagström 2006: 156). Nimien mieltäminen osaksi identiteettiä on siis subjektiivinen kokemus. Etunimen tai -nimien mielletään usein olevan enemmän yhteydessä yksilön identiteettiin kuin sukunimen, koska etunimet ovat käytössä yleisempiä, ja oma etunimi on usein jo yksi ensimmäisistä lapsen oppimista sanoista. Useissa tutkimuksissa (esim. Carbaugh 1996; Entzenberg 2004; Hoffnung 2006) on kuitenkin havaittu, että myös sukunimi on monelle vahvasti osa identiteettiä, ja että se voi vaikuttaa myös sukunimen valintaan. Kun käsittelen sukunimen yhteyttä yksilön identiteettiin, puhun *sukunimi-identiteetistä*.

2 Naisten sukunimien ja sukunimivalintojen taustaa

Tässä luvussa kerron naisten sukunimikäytännön historiasta ja esittelen myös sukunimilakia, joka on ohjannut sekä ennen että nyt naisten sukunimen valintaa avioliiton yhteydessä. Luvun lopuksi annan tilastotietoa naisten sukunimivalintojen jakautumisesta ja muuttumisesta vuosina 1986–2010.

2.1 Naisten sukunimikäytäntö entisaikaan

Entisaikaan naisten sukunimet ovat olleet sidoksissa säätyyn sekä siihen, miten itsenäinen asema naisella on ollut puolisona ja leskenä. Itä-Suomessa oli varhain periytyvät sukunimet, jolloin tyttäret saivat sukunimensä isältään ja säilyttivät sukunimensä alkuun

myös avioituessaan (Paikkala 2001: 268; Paikkala 2004: 555). Avioliitto ei entisaikoina siis merkinnyt naisille sukunimen muuttumista (Närhi 1996: 25).

Savolaisalueilla tytär sai isältään *-tAr*-loppuisen nimen, eli sukunimen, jossa oli feminiininen päätte: *Halonen -> Halotar, Kauhanen -> Kauhatar* (Paikkala 1989: 12, 13). Länsi-Suomessa *tAr*-nimiä ei tunnettu, eikä länsisuomalaisilla sukunimiä ollut juuri muutenkaan, sillä Länsi-Suomessa asutus oli paikalleen vakiintunutta eikä sukunimille ollut samanlaista tarvetta kuin Itä-Suomessa, missä väestö liikkui kaskiviljelyn ja eränkävyn takia. Kirkonkirjoihin ihmisten lisänimeksi merkittiin yleensä patronyymi (*Heikinpoika, Tuomaantytär*) tai talonnimi (*Vuorela, Luomanperä*), eivätkä nämä nimet pe-riytyneet. (Paikkala 1997: 7.) 1800-luvun loppupuolelta alkaen alkoi muotoutua uudentyyppisiä sukunimimalleja: uusia malleja olivat esimerkiksi luontoaiheiset *Laine-* ja *Virtanen*-tyyppiset uudisnimet, joita Länsi-Suomen kaupungeissa alettiin omaksua (Paikkala 1997: 9).

Aatelistolla, papistolla ja porvaristolla on ollut säädyn mukainen sukunimistö, myös naispuolisilla jälkeläisillä. Säätyläisnaisia on siis kutsuttu vanhastaan omalla nimellä, esimerkiksi Pietari Brahen puoliso oli nimeltään *Kristina Stenbock*. Aatelistossa naisen oma sukunimi on näkynyt parhaiten, sillä nimi on korostanut omaa sukua ja tukenut aviomiehen asemaa. (Paikkala 2005.) 1700-luvun Ranskassa naisen asemaa arvioitiin uudelleen, ja nainen alistettiin miehensä alaisuuteen. Säätyläisnaisiakin alettiin kutsua miehensä nimellä, ja tämä muoti levisi Ruotsin välityksellä Suomeenkin (Paikkala 1989: 14). Vuoden 1734 yleinen laki naimiskaaresta määritteli naisen seuraamaan miehensä tilaa ja säätyä, ja sama periaate oli ollut myös vuoden 1713 rankijärjestyksessä, joka määritteli armeijan upseeriston ja julkisten virkojen keskinäiset arvosuhteet. Myös sukunimen alettiin katsoa kuuluvan "tilaan ja säätyyn". (Paikkala 2005.) Tavallisen kansan keskuudessa tapa merkitä nainen miehensä nimelle yleistyi hitaammin (Paikkala 1989: 14).

Ensimmäinen sukunimilaki tuli voimaan 1.1.1921, jonka myötä sukunimet tulivat Suomessa pakollisiksi kaikille. Naisten osalta laki ei kuitenkaan velvoittanut aviomiehen sukunimen käyttöön. Vuoden 1929 avioliittolaki vapautti aviovaimot lopullisesti miestensä holhouksesta ja paransi heidän oikeuttaan perheen omaisuuteen ja lastensa huoltajuuteen. Laki kuitenkin määräsi naisen kantamaan aviomiehensä sukunimeä joko sellaisenaan tai omaan sukunimeensä yhdistettynä. Vuoden 1985 sukunimilaki (tuli

voimaan 1.1.1986) kumosi edellisen lain sukunimen osalta. Nyt puolisoilla oli yhdenvertainen oikeus sukunimen valintaan ja naisella mahdollisuus säilyttää oma sukunimensä avioituttuaan. (Paikkala 2004: 562.)

2.2 Sukunimilaki

Suomessa puolisoitten sukunimen valintaa avioliiton yhteydessä ohjaa laki. Nimilain 7 §:n mukaan avioliittoon aikovat voivat avioliittoon mennessään yhdessä päättää, että he ottavat yhteisen sukunimen. Yhteiseksi sukunimeksi voidaan ottaa se sukunimi, joka jommallakummalla heistä viimeksi oli naimattomana ollessaan. (Kangas 1998: 75, 78.) Hakemusmenettelyn kautta puoliset voivat myös saada yhteiseksi sukunimekseen nimen, joka on peräisin jommankumman puolison suvusta, esimerkiksi jommankumman äidin tyttönimen tai jommankumman isovanhemman sukunimen (Kangas 1998: 109, 112). Tällöin toinen puoliso voi hakea uutta sukunimeä itselleen ennen avioliittoa, ja jos haettu sukunimi myönnetään hakijalle, saa toinen puoliso saman sukunimen itselleen puolisoitten avioituessa.

Jos puoliset päättävät ottaa yhteisen sukunimen, voi se osapuoli, jonka sukunimi tulee muuttumaan, ottaa yhteisen sukunimen edellä käyttöönsä myös oman sukunimensä. Oma sukunimi voi olla se, joka hänellä viimeksi oli naimattomana ollessaan, tai sukunimi, joka hänellä on avioliittoon mennessään (Kangas 1998: 80). Nimilain 8 §:ssä todetaan, että jos puoliset avioliittoon mennessään eivät ole ottaneet yhteistä sukunimeä, kumpikin puoliso säilyttää sen sukunimen, joka hänellä oli avioliittoon mennessään. Puoliset voivat avioliiton solmiessaan ottaa myös kokonaan uuden yhteisen sukunimen, joka on muodostettu heidän aikaisemmista sukunimistään. Muodostettavan sukunimen tulee täyttää uudelle sukunimelle asetettavat vaatimukset, ja sukunimen sopivuudesta nimijärjestelmään päättävät nimiviranomaiset. (Kangas 1998: 93, 95.)

Lain mukaan siis esimerkiksi minulla (Elina os. Malkamäki) ja miehelläni (Niklas Stormbom) oli avioituessamme valittavanamme jokin seuraavista nimivaihtoehdoista:

Elina ja Niklas Stormbom

Elina ja Niklas Malkamäki

Elina Malkamäki-Stormbom ja Niklas Stormbom

Elina Malkamäki ja Niklas Stormbom-Malkamäki

Elina Malkamäki ja Niklas Stormbom

Elina ja Niklas Malmbom tai Elina ja Niklas Malkasto jne...

2.3 Tilastotietoa naisten sukunimen valinnasta avioliiton yhteydessä

Vuonna 2010 avioituneista naisista 68,9 % valitsi sukunimekseen miehen sukunimen. Naisia, jotka ottivat kaksoisnimen, eli säilyttivät oman sukunimensä miehen sukunimen edellä, oli 6,9 %. Oman sukunimensä säilytti 24,2 % naisista. (VRK: Puolisoiden sukunimivalinnat 1986–1998 ja 2002–2010.) Aiemmista vuosista tilanne on muuttunut siten, että naisen oman sukunimen säilyttäminen avioituessa on kasvanut. Esimerkiksi vuonna 1986 eli ensimmäisenä vuotena nimilain uudistamisen voimaantulon jälkeen vain 7,9 % naisista säilytti oman sukunimensä avioliitossa. Vuonna 1994 luku oli 12,3 %, ja vuonna 2002 jo 19,0 % naisista säilytti oman sukunimensä. Vastaavasti miehen sukunimen valitseminen puolisoiden yhteiseksi nimeksi on vähentynyt aiemmista vuosista: vuonna 1986 miehen sukunimen valitsi 85,1 % naisista, vuonna 1994 määrä oli vähentynyt 79,5 %:iin, ja vuonna 2002 enää 73,3 % valitsi miehen sukunimen. Kuitenkin miehen sukunimi on edelleen yleisin sukunimivaihtoehto avioituville naisille. Kaksoisnimen suosio kasvoi vuosina 1986–1990, ja on tämän jälkeen koko ajan hieman vähentynyt. (VRK: Puolisoiden sukunimivalinnat 1986–1998 ja 2002–2010.) Taulukosta 2 käy ilmi naisten sukunimen valintojen jakautuminen ja muuttuminen vuosina 1986–2010.

Taulukko 2. Naisten sukunimen valinta vuosina 1986–2010.

Sukunimen valinta	1986	1994	2002	2010
Nainen ottanut miehen sukunimen	85,1 %	79,5 %	73,3 %	68,9 %
Nainen säilyttänyt oman sukunimensä (sis. tapaukset, joissa myös mies ottanut naisen sukunimen)	7,9 %	12,3 %	19,0 %	24,2 %
Nainen ottanut kaksoisnimen	7,0 %	8,2 %	7,6 %	6,9 %

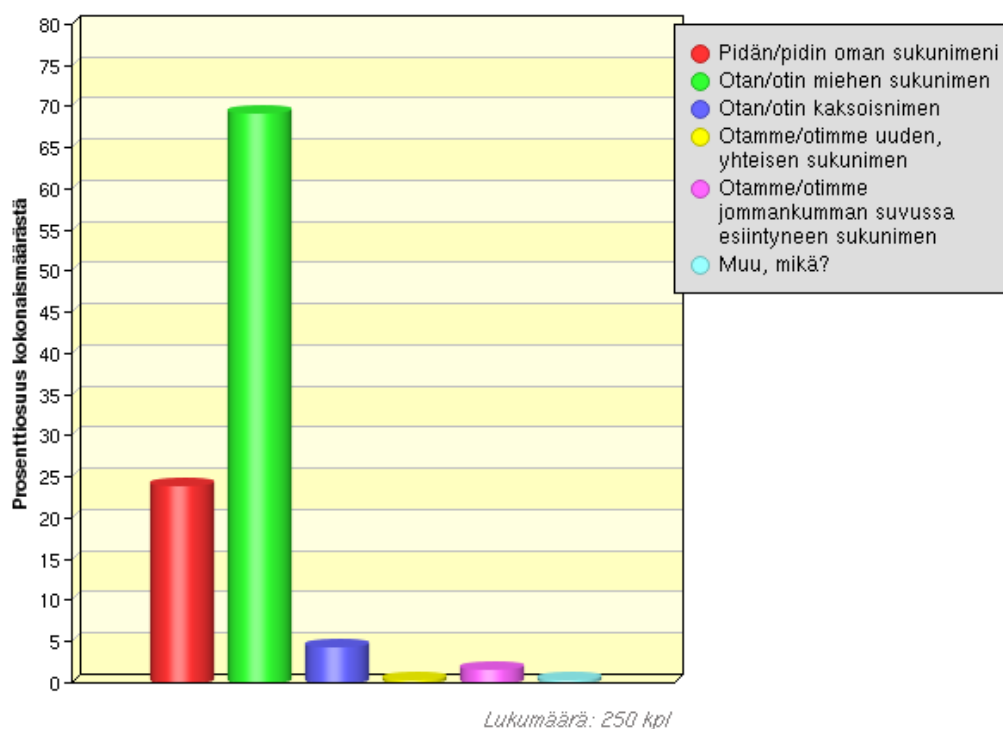
3 Kyselylomakkeen tulokset

3.1 Sukunimen valinta ja taustamuuttajat

Kyselyyn vastanneista suurin osa, 69,2 %, kertoi aikovansa valita/valinneensa miehen sukunimen. Oman sukunimensä aikoi pitää/piti 24,0 % ja kaksoisnimen aikoi valita/oli valinnut 4,4 % vastaajista. Jommankumman suvussa esiintyneen sukunimen aikoi valita/oli valinnut vain 4 vastaajaa (1,6 %) ja kokonaan uuden, yhteisen sukunimen aikoi valita vain 1 vastaaja (0,4 %). Myös "muu, mikä?" -valinta sai 0,4 % edustuksen, tässä tapauksessa sukunimen valintana oli ollut ottaa äidin tyttönimi kaksoisnimen alkuosaksi. Kuvassa 1 näkyy kyselyyn vastanneiden sukunimivalintojen suhteellinen jakauma.

Minkä sukunimen aiot ottaa/otit avioliiton yhteydessä?

Vastausten suhteellinen jakauma

Kuva 1. Internet-aineisto, sukunimen valinta.

Seuraavissa alaluvuissa kerron vastaajien taustamuuttujien vaikutuksesta sukunimen valintaan. Valittuina taustamuuttujina ovat vastaajan syntymäpaikka, vastaajan koulustausta ja vastaajan perhetilanne (lasten määrä). Koulutustaustan ja perhetilanteen yhteydessä on käsitelty lyhyesti myös vastaajan ikää taustamuuttujana.

3.1.1 Syntymäpaikan vaikutus sukunimen valintaan

Halusin tarkastella, vaikuttaako se, mistä vastaajat ovat kotoisin heidän sukunimen valintaansa. Otin tässä tapauksessa huomioon vain vastaajien syntymäpaikan, enkä esimerkiksi heidän nykyistä asuinpaikkaansa. Kyselyn kohderyhmän ikäisistä nuorista naisista moni saattaa nimittäin asua väliaikaisesti esimerkiksi opiskelupaikkakunnallaan, eivätkä he välttämättä toimisi samoin kuin tämän paikkakunnan syntyperäiset asukkaat, joilla on todennäköisesti syvempi suhde kotiseutuunsa ja sen mahdollisiin tapoihin ja perinteisiin. Osa vastaajista ei toki enää asu syntymäpaikkakunnallaan, mutta toisaalta iso osa edelleen asuu, esimerkiksi kaikki Pohjois-Karjalassa syntyneet vastaajat asuvat edelleen Pohjois-Karjalassa. Vastaajien syntymäpaikka näkyi jonkin verran sukunimen valintaa käsittelevässä kysymyksessä. Taulukosta 3 käy ilmi vastausten maantieteellinen jakautuminen.

Katson, että alueilta, joilta on vain muutama vastaaja, en voi tehdä yleistyksiä tai luonnehdintoja sukunimen valinnan tendensseistä. Sen sijaan niiltä alueilta, joilta vastaajia on useampia (kymmeniä), voidaan ehkä jo tehdä joitakin huomioita. Jos taulukon lukumäärät muutetaan prosenteiksi, huomataan, että Uudellamaalla syntyneissä on miehen sukunimen valinneita selvästi vähemmän (58,8 %) kuin esimerkiksi Pirkanmaalla (82,4 %), Pohjois-Pohjanmaalla (69,2 %) tai Varsinais-Suomessa (68,4 %) syntyneissä, vaikka kaikilla näillä alueilla syntyneiden naisten keskuudessa miehen sukunimi on kuitenkin ollut yleisin sukunimivaihtoehto. Miehen sukunimi oli yleisin sukunimivaihtoehto myös muualla maassa. Uudellamaalla syntyneiden kesken sukunimen valinta jakautui kaikkein tasaisimmin: oman sukunimensä valinneita oli 31,3 %, kaksoisnimen valinneita 5,0 % ja muun sukunimivaihtoehdon valinneita 5,0 %. Miehen syntymäpaikalla ei havaintojeni mukaan ole ollut juuri merkitystä naisten sukunimen valintaan, vaan esimerkiksi miehen sukunimi on otettu tai jätetty ottamatta riippumatta siitä, missä päin Suomea mies on syntynyt. Tosin, jos mies oli syntynyt ulkomailla, oli naisen sukunimen valinta useimmiten miehen sukunimi.

Taulukko 3. Vastaajien sukunimen valinta syntymäpaikan mukaan luokiteltuna.

Vastaajan syntymäpaikka	Vastaajia (kpl)	Miehen sukunimen valinneita	Oman sukunimensä valinneita	Kaksoisnimen valinneita	Muun sukunimen valinneita
Etelä-Karjala	12	11	1	-	-
Etelä-Pohjanmaa tai Pohjanmaa	7	6	1	-	-
Etelä-Savo	3	2	1	-	-
Itä-Uusimaa	1	1	-	-	-
Kainuu	6	4	1	1	
Kanta-Häme	5	4	-	1	
Keski-Pohjanmaa	3	2	1	-	-
Keski-Suomi	11	6	4	1	-
Kymenlaakso	11	9	1	1	-
Lappi	5	3	2	-	-
Pirkanmaa	17	14	3	-	-
Pohjois-Karjala	11	9	1	-	1 (sukunimi suvusta)
Pohjois-Pohjanmaa	26	18	6	1	1 (sukunimi suvusta)
Pohjois-Savo	12	7	4	1	-
Päijät-Häme	10	9	1	-	-
Satakunta	8	5	3	-	-
Ulkomaat	3	3	-	-	-
Uusimaa	80	47	25	4	4 (2x suvusta, 1 muu, 1 uusi yht. sukunimi)
Varsinais-Suomi	19	13	5	1	-

3.1.2 Koulutustaustan vaikutus sukunimen valintaan

Koulutustaustalla tarkoitetaan tässä sitä ylintä tutkintoa tai koulutusta, joka vastaajalla on tai jota hän parhaillaan suorittaa. Vastaajista alemman (pelkkä alempi korkeakoulututkinto, esim. ammattikorkeakoulututkinto) ja ylemmän (alempi ja ylempi korkeakoulututkinto, esim. maisterin tutkinto) korkeakoulututkinnon suorittaneita oli yhteensä 60,0 %, ammatillinen tutkinto oli 14,4 %:lla, ylioppilaita oli 21,6 % ja peruskoulun käyneitä 4,0 %. Kaikissa koulutusryhmissä miehen sukunimeä valittiin eniten ja omaa sukunimeä toiseksi eniten. Koulutusryhmällä tarkoitetaan tässä esimerkiksi peruskoulun suorittaneiden joukkoa, alemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden joukkoa jne. Sukunimen valinnan yleisiin tendensseihin koulutustaustalla ei siis näytä olleen vaikutusta, mutta joitakin havaintoja koulutustaustan ja nimenvallinnan yhteydestä voidaan esittää.

Pelkän peruskoulun tai lukion suorittaneet vastaajat eivät olleet valinneet juuri muita sukunimivaihtoehtoja kuin miehen sukunimen tai oman sukunimensä. Pelkän peruskoulun suorittaneista jopa 80 % valitsi miehen sukunimen. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden joukossa miehen sukunimeä oli valittu vähiten, vaikka heidänkin joukossaan miehen sukunimi oli yleisin sukunimivaihtoehto. Ammatillisen tutkinnon suorittaneista 80 % valitsi miehen sukunimen, ja tässä ryhmässä oman sukunimensä pitäneitä oli vähiten. Prosentuaalisesti eniten oman sukunimensä säilyttäneitä oli pelkän lukion suorittaneissa ja vasta sen jälkeen alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneissa, mutta erot eri koulutusryhmien välillä olivat todella pieniä – kaikissa kolmessa edellä mainitussa ryhmässä oman sukunimensä pitäneitä oli noin 25 %.

Oman sukunimen pitäminen on tutkimusten mukaan (esim. Kemppainen 1993; Johnson – Scheuble 1995; Hoffnung 2006) yleisempää hyvin koulutettujen tai urallaan menestyneiden sekä vanhempien naisten keskuudessa kuin nuorempien ja niiden naisten keskuudessa, jotka eivät ole yhtä korkeasti koulutettuja. Tämän internet-aineiston perusteella voidaan todeta, että oman sukunimensä pitäneistä noin puolet oli korkeasti koulutettuja (alempi tai ylempi korkeakoulututkinto), mutta noin puolet ei ollut. Tässä aineistossa oman sukunimen säilyttäminen oli yleistä myös pelkän lukion suorittaneiden keskuudessa, ja pelkän peruskoulunkin suorittaneista 20 % oli valinnut oman sukunimensä. Kyselylomakkeessa ei tiedusteltu vastaajien nykyistä työtilannetta eikä esimer-

kiksi vuosituloja, joten on mahdotonta sanoa, kuinka menestyneitä urallaan eri vastaajat ovat.

Oman sukunimensä pitäneet vastaajat olivat myös tässä aineistossa vanhempia kuin esimerkiksi miehen sukunimen ottaneet. Yleisintä oman sukunimen pitäminen oli ikävälillä 27–30. 30-vuotiailla oman sukunimen pitäminen oli jopa yleisempää kuin miehen sukunimen ottaminen. Aivan nuorimmista vastaajista, eli 20–21-vuotiaista, juuri kukaan ei aikonut pitää/ollut pitänyt omaa sukunimeään. Kemppaisen (1993: 54) mukaan nuoret naiset tuovatkin usein esiin konservatiivisen asenteensa sukunimen valinnan hetkellä, ja syitä miehen sukunimen ottamiselle ovat muun muassa perinteet, painostus miehen puolelta sekä halu saada koko perheelle yhteinen sukunimi.

Kaksoisnimen olivat valinneet vain ammatillisen tutkinnon tai alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneet vastaajat, ja kaksoisnimen valinta oli sitä yleisempää, mitä korkeampi koulutus vastaajalla oli. Kaksoisnimen valinneet olivat keskiältään 25,8-vuotiaita ja heistä 18 %:lla oli lapsia ennen avioliittoa. Koska suurimmalla osalla kaksoisnimen valinneista ei ollut lapsia ennen avioliittoa, kaksoisnimen valintaan on suurimmalla osalla todennäköisesti liittynyt jokin muu syy.

3.1.3 Vastaajan perhetilanteen vaikutus sukunimen valintaan

Valtaosalla vastaajista (81,6 %) ei ollut omia tai miehen kanssa yhteisiä lapsia. 12,8 %:lla oli miehensä kanssa yhteisiä lapsia, ja näistä yhteisistä lapsista 62,5 % oli syntynyt ennen avioliittoa ja 37,5 % avioliiton aikana. 2,4 %:lla vastaajista oli omia lapsia aiemmasta suhteesta, samoin 2,4 %:n miehellä oli omia lapsia aiemmasta suhteesta, ja 0,8 % vastaajista ilmoitti sekä itsellään että miehellään olevan lapsia edellisistä suhteista.

Suurin osa niistä vastaajista, joilla oli miehensä kanssa yhteisiä lapsia ennen avioliittoa, oli aikeissa ottaa/oli ottanut avioituessaan miehen sukunimen. Tämä onkin odotustenmukaista, sillä halu saada koko perheelle sama sukunimi on monen naisen mielestä tärkein sukunimen valintaperuste. Myös Noordewier, Van Horen, Ruys ja Stapel (2010: 19) havaitsivat tutkimuksessaan, että naisilla, jotka ottivat avioituessaan miehen sukunimen, oli enemmän lapsia ja perinteisemmät perhearvot kuin oman sukunimensä pitäneillä naisilla. Niistä kahdestakymmenestä naisesta, joilla oli miehensä

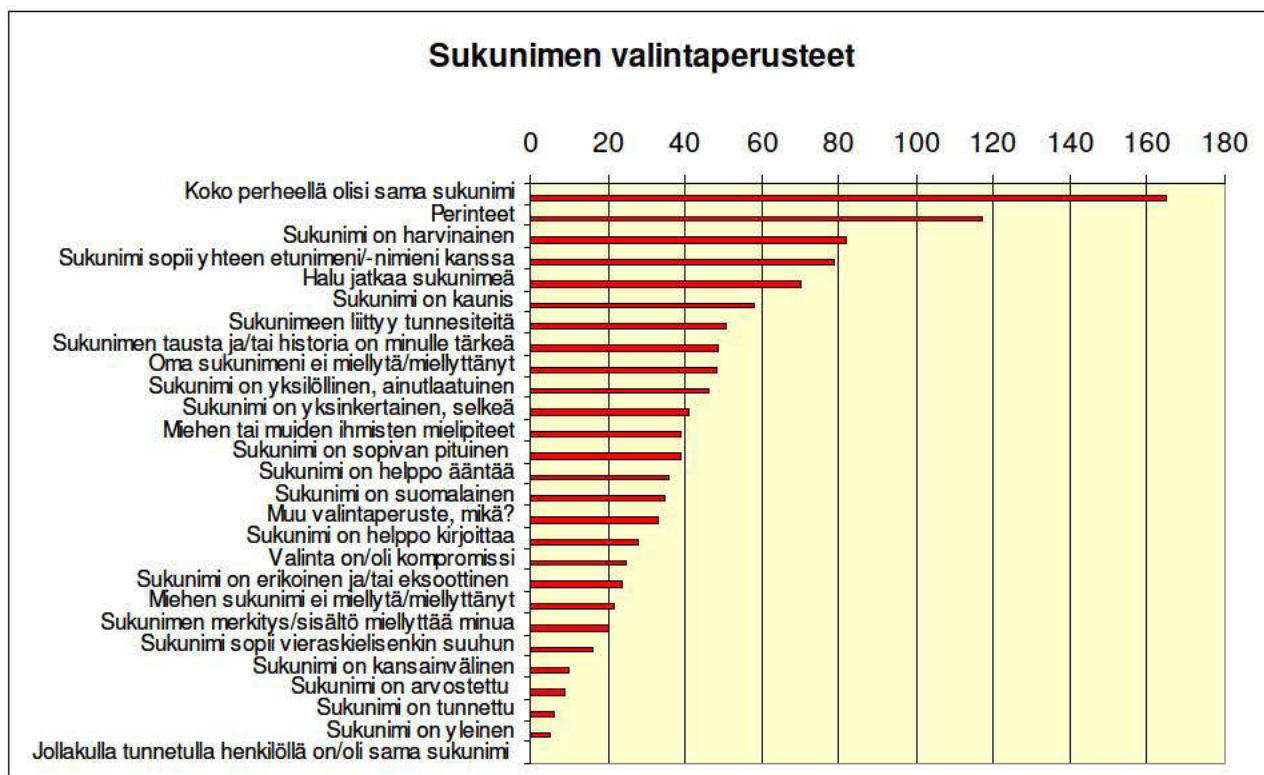
kanssa lapsia ennen avioliittoa, vain kaksi ilmoitti pitävänsä oman sukunimensä, yksi ilmoitti ottaneensa kaksoisnimen, ja yksi vastaaja kertoi aikovansa ottaa miehensä kanssa yhteisen sukunimen jommankumman suvusta. Ne naiset, joille lapsia oli syntynyt vasta avioliiton aikana, olivat puolestaan useammin päätyneet säilyttämään oman sukunimensä kuin ottamaan miehen sukunimen. Nämä naiset olivat keski-ikänsä 28,5-vuotiaita.

Niistä naisista, joilla oli omia lapsia aiemmista suhteista, oli puolet valinnut miehen sukunimen ja puolet oman sukunimensä. Tapauksia, joissa kummallakin puolisoilla oli omia lapsia aiemmista suhteista, oli vain kaksi. Toinen näistä naisista oli valinnut kaksoisnimen ja toinen oman sukunimensä. Tapauksissa, joissa miehellä oli omia lapsia aiemmista suhteista, mutta naisella ei ollut lapsia, oli naisen sukunimen valinta yhtä lukuun ottamatta miehen sukunimi.

3.2 Sukunimen valintaperusteet

Kyselyssä vastaajia pyydettiin kertomaan, mitkä asiat vaikuttavat/vaikuttivat heidän sukunimen valintaansa. Vastaajan oli mahdollista valita annetuista valintaperusteista niin monta kuin halusi. Yleisin valintaperuste oli halu saada koko perheelle sama sukunimi (165 vastaajaa). Seuraavaksi yleisin vastaus oli "perinteet" (117). Yli 70 vastausta tuli myös kohtiin "valitsemani sukunimi on harvinainen" (82), "valitsemani sukunimi sopii yhteen etunimeni/-nimieni kanssa" (79) ja "halu jatkaa valitsemaani sukunimeä, pitää sukunimi elossa" (70). Vain harva vastaaja koki tärkeäksi, että valittu sukunimi on yleinen (5), tunnettu (6) tai arvostettu (9). Kukaan ei perustanut sukunimen valintaansa sille, että olisi sukunimensä myötä samanniminen jonkun tunnetun henkilön kanssa. Kuvassa 2 näkyy sukunimen valintaperusteiden jakautuminen yleisyysjärjestyksessä.

Ne vastaajat, jotka halusivat, että koko perheellä olisi sama sukunimi, olivat pääosin 20–27-vuotiaita. Tätä vanhempien vastaajien kesken koko perheen yhteinen sukunimi oli suunnilleen yhtä merkittävää kuin merkityksetöntä. Yhteisen sukunimen kannattajat olivat oletettavasti lähes poikkeuksetta valinneet miehen sukunimen. Myös vastausvaihtoehdon "perinteet" olivat valinneet pääasiassa vain ne vastaajat, jotka olivat aikeissa ottaa/olivat ottaneet miehen sukunimen. Tosin myös muutama vastaaja, joka oli aikeissa säilyttää/oli säilyttänyt oman sukunimensä, mainitsi yllättäen valintaperusteeseen perinteet. Niistä vastaajista, jotka eivät maininneet perinteitä valintaperusteeksi su-

Kuva 2. Internet-aineisto, sukunimen valintaperusteet yleisyysjärjestyksessä, vastausten kappalemääränä mitattuna.

kunimen valinnalleen, oli suurin osa vastaajajoukon vanhimpia eli 27–30-vuotiaita. Kaikissa ikäryhmissä kuitenkin sekä oli valittu että jätetty valitsematta "perinteet" nimenvalintaperusteeksi. Perinteet ovat myös muissa tutkimuksissa osoittautuneet yleiseksi ja jopa tärkeimmäksi valintaperusteeksi naisten sukunimen valinnassa. Twengen (1997: 423–424, 427) tutkimuksen informanteista miehen sukunimen valinnet totesivat muun muassa, että "tämä on perinne", "en tiedä [miksi valitsin miehen sukunimen], kai se on perinne" ja "koska äitini ja hänen äitinsäkin tekivät näin". Twengen tutkimuksen informantit eivät myöskään kyseenalaistaneet miehen sukunimen ottamisen perinnettä, ja perinteistä poikkeamista jopa pelättiin. Suterin (2004) tutkimuksessa ennen vuotta 1970 avioituneet naiset vetosivat nimenvallinnassa ylivoimaisesti perinteisiin. Sen sijaan 1970- tai 1980-luvuilla avioituneet perustelivat sukunimen valintaansa muilla syillä. Hieman yllättäen 1990-luvulla avioituneet, Suterin tutkimuksen nuorimmat naiset, vetosivat perinteisiin enemmän kuin 1970- tai 1980-luvuilla avioituneet. Perinteisiin

vedonneet naiset eivät kuitenkaan olleet perinteistä poikkeavia nimivalintoja (muita kuin miehen sukunimen ottamista) vastaan itsessään, vaan he vastustavat niitä, koska ne ovat tutkimuksen informanttien mukaan merkkejä siitä, että nainen on feministi tai epäperinteinen. (Suter 2004: 69, 72, 74, 76.)

Sukunimen harvinaisuus oli kolmanneksi yleisin valintaperuste. Oman sukunimensä valinneille nimen harvinaisuus oli tärkeämpää kuin miehen sukunimen valinneille, ja sukunimen harvinaisuuden valintaperusteeseen maininneet tulivat kaikista ikäryhmistä.

3.2.1 Valintaperusteet eri sukunimivaihtoehtojen mukaan

Tässä alaluvussa luokittelen sukunimen valintaperusteita eri sukunimivaihtoehtojen mukaan. Mieheensä sukunimen valinneille yleisimmät valintaperusteet olivat halu saada koko perheelle sama sukunimi (87,3 %) sekä perinteet (63,0 %). Oman sukunimensä valinneiden yleisimmät valintaperusteet puolestaan olivat sukunimeen liittyvät tunnesiteet (61,7 %), halu jatkaa sukunimeä/pitää sukunimi elossa (55,0 %) sekä sukunimen harvinaisuus (55,0 %).

Kaksoisnimen valinnoita oli aineistossa vain yksitoista, mutta heidän valintaperusteensa olivat melko yhdenmukaiset. 72,7 % kaksoisnimen valinnoista mainitsi valintaperusteeksi sukunimeen liittyvät tunnesiteet. Oletan, että vastaajat tarkoittavat tällä tyttönimeensä liittyviä tunnesiteitä, eli tyttönimestä ei ole haluttu kokonaan luopua. Kompromissin on kaksoisnimen valintaperusteeksi maininnut 63,6 %, ja 54,5 %:lle on ollut tärkeää saada yhteinen sukunimi koko perheelle. Myös oman sukunimen tausta ja/tai historia sekä halu jatkaa omaa sukunimeä ovat vaikuttaneet 54,5% vastaajan sukunimen valintaan.

Yhteisen sukunimen jommankumman puolison suvusta valinneiden naisten valintaperusteina on ollut halu saada koko perheelle sama sukunimi (100,0 %), sukunimen kauneus (100,0 %), halu jatkaa valittua sukunimeä/pitää sukunimi elossa (75,0 %) ja sukunimen harvinaisuus (75,0 %). Kokonaan uuden, yhteisen sukunimen valinnoita oli kyselyyn vastanneiden joukossa vain yksi, ja tämän henkilön valintaperusteina on ollut muun muassa halu saada koko perheelle sama sukunimi sekä tyytymättömyys kummankin puolison omaan sukunimeen.

3.2.2 Muut sukunimen valintaperusteet

"Muu valintaperuste, mikä?" -vaihtoehdon valinneita pyydettiin kertomaan tarkemmin sukunimen valintaperusteestaan. Avoimissa vastauksissa sukunimen valintaperusteeksi mainittiin muun muassa perinteiden vastustaminen, käytännön syyt, yhteenkuuluvuus, sukunimi-identiteetti, halu miellyttää miestä ja perheen sisäiset syyt. Suurin osa "muu valintaperuste, mikä?" -vaihtoehdon valinneista vastusti nimenvaihtamisen perinnettä. Perinteitä vastustaneet vastaajat kokivat miehen sukunimen ottamisen "tympeäksi, vanhanaikaiseksi ja turhaksi tavaksi", ja moni esitti avoimessa vastauskentässä kysymyksen "miksi naisen pitäisi vaihtaa sukunimensä, mutta miehen ei?". Eräs 30-vuotias, jo avioitunut nainen totesi myös, että "ajatus miehen omaisuudeksi siirtymisestä ei houkuttele". Perinteitä eivät vastustaneet vain vastaajajoukon vanhimmat naiset, vaan myös 22–25-vuotiaat vastaajat olivat perinteitä vastaan. Eräs 23-vuotias, avioitumassa oleva nainen kirjoitti: "En aio ottaa miehen sukunimeä, minulla on jo oma".

Myös käytännön syyt vaikuttivat sukunimen valintaan. Muutama vastaaja oli jo tehnyt omaa sukunimeään tunnetuksi työssään, eikä tästä syystä halunnut vaihtaa sukunimeään. Eräs 29-vuotias, jo avioitunut nainen taas kertoi valinneensa *miehen sukunimen*, jotta erottuisi toisesta samannimisestä henkilöstä työpaikallaan. Useampi vastaaja perusteli oman nimensä säilyttämistä helppoudella, kun esimerkiksi henkilöllisyystodistuksia ei tarvitse uusia nimenvaihtamisen takia.

Yhteenkuuluvuudella perusteltiin myös sukunimen valintaa. Moni vastaaja halusi olla samanniminen miehensä kanssa ja koki yhteisen sukunimen vahvistavan yhteenkuuluvuuden tunnetta. Eräs 30-vuotias, avioitumassa oleva nainen kirjoitti näin:

"Minulle sukunimi ei ole tärkeä, mutta koen yhteisen nimen korostavan yhteenkuuluvuutta. Pidän siitä, että olemme selkeä perheyksikkö."

Vastauksista kävi ilmi, että valittu sukunimi ei välttämättä edes ollut kovin mieluisa, mutta yhteenkuuluvuus ja sama sukunimi miehen kanssa koettiin itse sukunimeä tärkeämmiksi.

Sukunimi-identiteetistä ei kyselyssä kysytty mitään, mutta muutama vastaaja otti asian itse esille avoimessa vastauksessaan. Kaikki nämä vastaajat kertoivat kokevansa sukunimensä niin vahvasti osaksi identiteettiään, etteivät he voisi kuvitella vaihtavansa sukunimeään.

Esimerkiksi 25-vuotias, avioitumassa oleva nainen kirjoitti näin:

"Sukunimeni on osa minua ja identiteettiäni. En näe mitään syytä, miksi vaihtaisin nimeäni vain avioitumisen vuoksi."

Myös Twengen (1997: 424) tutkimuksen informantit, joka olivat avioituessaan säilyttäneet oman sukunimensä, suhtautuivat samalla tavalla sukunimen vaihtamiseen:

(1)

"Sukunimeni on tärkeä minulle, koska se edustaa minua ja kaikkea minkä eteen olen elämässäni tehnyt töitä, enkä halua kokonaan luopua identiteettiäni miehen vuoksi."

(2)

"Ei ole järkeä luopua identiteetistä vain avioitumisen takia. Se on seksististä, arkaistista ja epäloogista."

(3)

"Nimeni on osa identiteettiäni, ja vain koska nain jonkun, en aio muuttaa identiteettiäni millään tavalla."

Hoffnung (2006) on saanut omassa tutkimuksessaan samanlaisia tuloksia. Hänen tutkimuksessaan yli puolet oman sukunimensä pitäneistä tai kaksoisnimen ottaneista mainitsi nimenvallinnan syyksi identiteetin. Vastaajat kokivat oman sukunimensä säilyttämisen tärkeäksi symboliksi oman identiteetin säilyttämisestä ja oman perheen kunnioittamisesta. Twengen tutkimuksen informanttien tapaan joillakin oli myös feministisiä syitä oman sukunimen säilyttämiselle: sukunimen vaihtamista miehen vuoksi pidettiin turhana, ja naiset kertoivat pitäneensä oman sukunimensä, koska heillä oli siihen mahdollisuus. Toisaalta Hoffnung itse arvelee, että nuorten naisten ei enää tänä päivänä tarvitsisi pitää omaa sukunimeään säilyttääkseen identiteettinsä avioliitossa, ja myös eräs hänen tutkimuksena informantti totesi, että hänen nimensä ei määrittele sitä, kuka hän on. (Hoffnung 2006: 822, 824.)

Myös perheen tai pariskunnan sisäiset syyt olivat voineet vaikuttaa sukunimen valintaan. Kaksi vastaajaa ilmoitti halunneensa miellyttää miestänsä tai kunnioittaa tämän toivetta ottaa miehen sukunimi. Yksi vastaaja halusi päästä omasta sukunimestään eroon, koska hänen sukunimekseen oli lapsena vaihdettu hänen äitinsä uuden miehen sukunimi, mutta avioliitto oli kuitenkin heti päättynyt eroon, eikä vastaaja enää halunnut

kantaa äitinsä ex-miehen sukunimeä. Eräs 27-vuotias, avioitumassa oleva nainen taas oli alun perin ajatellut säilyttävänsä oman sukunimensä kunnianosoituksena omalle suvulleen, mutta riitaannuttuaan sukunsa kanssa hän halusikin ottaa miehensä sukunimen.

4 Avioitumassa olevien ja jo avioituneiden nuorten naisten sukunimen valinnat

Tässä luvussa esittelen haastattelemini avioitumassa olevien sekä jo avioituneiden informanttien sukunimen valintaa ja siihen johtaneita syitä tapauskohtaisesti siten kuin olen informantteja tulkinnut. Luvussa 6 analysoin informanttien sukunimen valintaan johtaneita syitä tarkemmin. Tämän luvun alaluvuissa käsitellään sukunimen valinnan lisäksi myös sukunimen valintaa prosessina sekä sitä, miten informantit suhtautuvat tyttönimeensä ja mahdolliseen uuteen sukunimeensä. Sukunimen valintaprosessilla tarkoitan sitä, miten sukunimen valintaan on päädytty, mitä muita sukunimivaihtoehtoja on kenties mietitty, miten mahdolliseen uuteen sukunimeen on sopeuduttu, ja mihin sukuun tai sukuihin informantit kokevat avioituttuaan kuuluvansa. Jokaisen informantin kohdalla annan taustatietoa tarkasteltavina olevista sukunimistä ja esitän myös sanatarkkoja lainauksia haastatteluista.

Haastatelluista nuorista naisista Ruokolainen on oma ystäväni, informantit Heikinheimo, Roitto ja Vertanen-Tilli olin tavannut kerran ennen haastattelua ja loput (Flinck, Kinnunen, Luikku, Nihti, Ropponen) olivat minulle entuudestaan tuntemattomia. Mielestäni se, olivatko informantit minulle entuudestaan tuttuja vai eivät, ei ole juuri vaikuttanut haastattelujen sisältöön tai esimerkiksi siihen, kuinka avoimesti informantit ovat haastatteluissa uskaltaneet puhua. Minulle täysin tuntemattomienkin informanttien kanssa keskustelu on ollut hyvin vapaamuotoista ja epävirallista. Informanteille on kerrottu jo ennen haastattelua, että haastattelunauhat tullaan säilyttämään Helsingin yliopistossa, ja että valmis pro gradu -työni on julkinen työ ja siten periaatteessa kaikkien halukkaiden luettavissa. Vaikka informantit ovatkin vapaaehtoisesti suostuneet haastateltaviksi, on haastattelun nauhoittaminen ja työn julkisuus kuitenkin saattanut vaikuttaa niin, että informantit eivät (ymmärrettävästi) ole kertoneet itsestään, taustoistaan ja esimerkiksi perhesuhteistaan aivan kaikkea, ja joitakin asioita on saatettu kaunistella. Kaikki informantit eivät ole halunneet etunimeään mainittavan tässä työssä, joten

yhdenmukaisuuden vuoksi käytän jokaisen informantin etunimestä vain ensimmäistä kirjainta.

4.1 Flinck

J. Flinck on 22-vuotias (syntynyt 1989) tamperelainen ja hän on avioitunut vuonna 2010. J. on syntynyt Rovaniemellä ja hänen miehensä Posiolla. J.:n miehen sukunimi ennen avioliittoa oli *Karjalainen*, mutta avioituessaan hän otti vaimonsa sukunimen. J. opiskelee tällä hetkellä ammattikorkeakoulussa.

Sukunimi *Flinck* on ruotsinkielinen, alkujaan sotamiehen ominaisuutta kuvaava sotilasnimi (ruots. *flink* 'nopea, vikkela'). 1600-luvun lopulla perustetulla ruotujakolaitoksen sotilailta oli vakiintunut lisänimijärjestelmänsä. Nimet olivat suomen- tai ruotsinkielisiä eivätkä ne periytyneet. Nimet kuvasivat tyypillisesti esimerkiksi sotilasta tai sotilaselämää. Näihin sotilasnimiksi kutsuttuihin lisänimiin otettiin aiheita muun muassa kasvi- ja eläinkunnasta, väreistä ja sotamiehen ominaisuuksista. (Mikkonen – Paikkala 2000: 26.) Nykyisenä sukunimenä *Flinck* on 355 henkilöllä (VRK).

Karjalainen-nimisiä on Savossa ollut 1500-luvulla kaikissa silloisissa hallintopiirissä. Savosta Karjalaisia on muuttanut Pohjois-Karjalaan sekä Kainuuseen, ja savolaiset uudisasukkaat ovat vieneet sukunimen Tornionlaaksoon asti. Viljo Nissilän mukaan nimen kantana on mahdollisesti germaaninen lainasana *karja* 'joukko, ihmisjoukko'. Nissilän teorian mukaan *karja*-termin rinnalle olisi syntynyt varhain tyypillinen *-lainen*-johtiminen asukkaannimitys *karjalainen*. (Mikkonen – Paikkala 2000: 200.) Nykyisenä sukunimenä *Karjalainen* on 12 844 henkilöllä (VRK).

4.1.1 Suhtautuminen erilaisiin sukunimiin

J.:tä miellyttävät kauniit, suomenkieliset sukunimet, kuten *Sydänmaa*, sekä jotkin lyhyet ja napakat sukunimet. J. kertoo pitävänsä myös hieman "oudommista", vierasperäisistä sukunimistä. J. sanoo kiinnittävänsä paljon huomiota ihmisten sukunimiin, ja hänestä esimerkiksi sukunimi *Vilén*, missä erikoisuutta tuo vain aksentti, on kiva sukunimi. J. kiinnittää huomiota myös ihmisen koko nimeen ja siihen, miten nimet sopivat keskenään yhteen. Sukunimiä, joista J. ei pidä ja joita hän ei missään nimessä haluaisi

itselleen, ovat kaikki tavalliset suomalaiset² sukunimet, kuten esimerkiksi *Virtanen* ja *Korhonen*. J.:stä on kivaa, että kun joku sanoo hänen koko nimensä, niin heti tiedetään, kenestä puhutaan.

Kyllä se, että se on niin ku vähän erikoisempi [sukunimi] ja kertoo jotain, mistä sä tuut tai kuka on ollu sulle sukua, niin se on tärkeää.

4.1.2 Sukunimen valinta

Avioituessaan J. piti oman sukunimensä *Flinck*, ja myös hänen miehensä otti tämän sukunimen. J. kertoo aina ajatelleensa, että hänestä olisi mukavaa, jos mieskin ottaisi hänen sukunimensä, mutta hän antoi kuitenkin miehelleen vapaat kädet sukunimen valinnan suhteen. J. kertoo, että hän on jo pienestä pitäen kasvanut siihen ajatukseen, että hän ei tule vaihtamaan sukunimeään, olipa miehen sukunimi sitten mikä tahansa, ja myös J.:n sisaret ajattelevat samalla tavalla.

Kait se tulee oikein sellasesta sukuylypeydestä, ja ollaan me aika semmosia itsepäisiä naisia ainaki tietyllä tapaa, et mä oon aina pitäny sen... emmä ees muista, millon mä oon päättäny sen, mut se on vaan ollu sellanen itsestäänselvyys, ku on kasvanu siihen nimeen ja sen nimen kanssa.

J. sai itse tehdä sukunimen valintansa, ja hän kertoo, että ihmiset hänen ympärillään olivatkin jo tottuneita siihen ajatukseen, että hän ei tule vaihtamaan sukunimeään. Kaksoisnimiä J. pitää ikään kuin kompromisseina, jos ei ole osannut päättää, minkä sukunimen valitsee. Hän itse ei olisi osannut ajatellakaan sitä vaihtoehtoa.

J.:llä on kolmitavuinen etunimi, jota ei löydy suomalaisesta nimipäiväkalenterista. J.:n mielestä hänen etu- ja sukunimensä kuulostavat hyvältä yhdessä, mutta miehen entisen sukunimen *Karjalaisen* kanssa hänen ensimmäinen etunimensä ei olisi sopinut erityisen hyvin yhteen. J.:n mukaan hänen etunimensä eivät kuitenkaan vaikuttaneet hänen sukunimen valintaansa.

J.:lle on tärkeää, että hänen sukunimensä jatkuisi myös mahdollisille omille lapsille, mikä osaltaan vaikutti myös sukunimen valintaan.

² Paikkala & Paikkala (1988: 22) määrittelevät *suomalaisen sukunimen* muodoltaan ja äänneasultaan suomalaisiksi tai suomalaistuneiksi sukunimeksi, jolle erotuksena toimivat *vieraskieliset sukunimet*. Haastatteluisissa informantit puhuvat usein *suomalaisista sukunimistä*, ja monessa tapauksessa heidän voi päätellä tarkoitettavan näillä paitsi suomenkielisiä, myös suomalaisten keskuudessa yleisiä ja *-nen-* ja *-la/-lä-* päätteisiä sukunimiä.

4.1.3 Sukunimen valintaprosessi

J. ei ole joutunut selittelemään sukunimen valintaansa, ja hänestä tuntuukin, että oman sukunimen säilyttäminen on nykyään jo melko yleistä.

J.:n omalle perheelle hänen sukunimen valintansa oli tiedossa etukäteen. Isoisältään, jota J. kuvailee sukunsa pääksi, J. oli myös muodollisesti käynyt kysymässä, että sopiiko tälle, jos hänen miehensäkin ottaa *Flinckin* sukunimekseen. Isoisälle asia oli sopinut, eikä miehen sukunimen valintaa muutenkaan ollut Flinckien suvussa juuri ihmetelty. J. kertoo, että hänen oma perheensä ja sukunsa olisi kyllä varmasti ihmetelty, jos hän itse olisikin vaihtanut sukunimensä avioituessaan.

J. ja hänen miehensä eivät miettineet uuden, yhteisen sukunimen keksimistä tai etsimistä esimerkiksi jommankumman suvusta, mutta J.:n mielestä se on tapana kuitenkin hauska, jos ei ole tiivistä suhdetta omaan sukunimeensa tai omiin vanhempiinsa. Hänestä itsestään uuden sukunimen ottaminen olisi tuntunut "jonkin katkaisemiselta".

Nyt avioituneena J. kokee, että hän kuuluu edelleen omaan, entiseen sukuunsa, ja että miehen suvun puolella hänellä on korkeintaan pikkumarvas.

Mä ajattelen, että avioliiton kautta olen [osa miehen sukua], eikä heistä pääse eroon, ja kuitenkin loppujen lopuks he on kasvattanu mun mieheni ja tulee aina olemaan siinä että... emmä jotenkin osaa ajatella, että mä oi-sin heän sukua tai... mä oon vaan niin ku heidän poikansa vaimo.

J. kertoo alkaneensa ajatella miestänsäkin enemmän oman sukunsa jäsenenä, koska suhteet miehen suvun puolelle eivät enää ole kovin lämpimät miehen sukunimen vaihdon jälkeen.

4.1.4 Ajatuksia omasta sukunimestä

Sukunimeään *Flinckia* J. kuvailee napakaksi, mieleen jääväksi, mukavaksi, pieneksi ja erikoiseksi. J.:n mielestä hänen sukunimensä ei ole mikään aristokraattinen, mutta ei mikään tavallinenkaan. J. kertoo, että häntä ja hänen siskojaan on kaikkia vähän kiusattu sukunimestä, koska nimi on niin lähellä *Flink*-sukunimeä, joka on J.:n syntymäpaikkakunnalla Rovaniemellä yleinen romanien sukunimi. Välttääkseen sukunimien sekaantumista J. kertoo nykyään olevansa erittäin tarkka sukunimensä kirjoitusasusta. Hän li-

sää kuitenkin, että jotkut Flinck-suvut ovat myös itse pudottaneet *c*-kirjaimen nimestä pois jossakin vaiheessa, eikä se tietysti tarkoita, että he olisivat romaneja.

J.:llä on todella tiivis suku, ja hän kertoo, että hänen sukulaisiaan asuu paljon jopa saman kadun varrella. J.:lle oma suku on hyvin tärkeä ja sitä kautta myös sukunimi, johon hänellä liittyy paljon tunteita. J. kokee, että hänen kotipaikkakunnallaan *Flinck*-sukunimellä on tietty status, ja sukunimen perusteella monet tietävät, mihin perheeseen ja sukuun hän kuuluu. Hän on aina puolustellut omaa sukunimeään, ja hänen suhtautumisensa sukunimeensä on hyvin vahva.

On se niin ku tosi vahva, semmonen ajatus siitä, että se on mitä mää olen, että se jotenki kuvastuu siinä [sukunimessä].

Sukunimi on tuottanut J.:lle myös hankaluuksia. Hän kertoo joutuvansa korjaamaan ja tavaamaan sukunimeänsä aina, koska ihmiset eivät kuulemma lähes koskaan osaa kirjoittaa sitä oikein.

Vähän ehkä ne muut ihmiset [ärsyttää], et eiks ne... Et on silläki väliä, et onks toinen Sanna vai Anna!

Joissakin tilanteissa J. on alkanut nimensä sanomisen sijaan näyttää henkilöllisyystodistustaan, josta nimen voi suoraan lukea, koska hän on kyllästynyt nimensä tavaamiseen. Hänestä tuntuu myös hassulta, että hänen nimensä on monille niin vaikea, koska hänen mielestään on olemassa paljon oudompia ja pidempiäkin nimiä. Vaikka nimen käyttö onkin joskus tuottanut J.:lle hankaluuksia, ei hän silti voisi kuvitella, että hänellä olisi jokin toinen sukunimi.

Mä oon nyt kasvanu sen kanssa ja tottunu aina muistutteleen siitä, et miten se kirjoitetaan. Ja myös sitte, että ku ei sitä voi valita sillä tavalla. Se on jotenkin niin... sukunimi on osa isompaa asiaa, ku se on sitä, mihin sä oot kasvanu ja mitä sä olet, ni emmä sit osaa aatella, et oisko se kivempi, jos se ois helpompi kirjoittaa tai muuta.

J.:n suhtautuminen omaan sukunimeen on vain voimistunut iän myötä. Hän kertoo, että varsinkin hänen miehensä sukunimen vaihtamisesta seuranneen jupakan jälkeen hänen suhtautumisensa omaan sukunimeen vain vahvistui. Myös Sonja Entzenberg

(2004: 44) havaitsi oman tutkimuksensa informanttien kohdalla, että naiset, jotka ovat pitäneet oman sukunimensä avioituessaan tai ottaneet välinimen (*mellannamn*), kokevat että päätös on vahvistanut heidän identiteettiään ja itsenäisyyttään. J. on niin kiintynyt sukunimeensa, että on päättänyt myös tatuoida sen itseensä. Toinen hänen siskoistaan on jo toteuttanut tämän idean ja toinenkin sisko on aikeissa.

Aina se on vaan ehkä kasvanu. Et varsinkin aina sitte, ku tulee jotain apua suvun puolelta. Se jotenki vahvistuu sit taas koko ajan siitä, ku se jotenki... arvostaa enemmän sitä taustaansa.

J.:n vahvan suhtautumisen omaan ja suvun sukunimeen huomaa myös, kun hän kertoo sukulaisestaan, joka on mennyt naimisiin ja myöhemmin eronnut, mutta ei ole vaihtanut sukunimeään takaisin *Flinckiksi*.

Mää pidän sitä jotenki petturina tavallaan, se mul tuli täs yks päivä mieleen, ku mää mietin, että miksi sekään ei oo vielä vaihtanu, että jotenki se tuntuu tavallaan, että häpeeks sitä sitten tai... se tulee niin ku mieleen, että miksi se ei oo niin ku me kaikki muut, että me tatuoidaan nahkaa ja puolustellaan sitä ja muuta, niin sit toinen ei saa vaihdettua sitä. Pitää jotain omaa, ex-ukkonsa nimee.

Sukunimi on J.:lle selvästi kiinteä osa häntä itseään, ja hän kertooikin usein esittelevänsä itsensä sukunimi ensin.

Mä jotenki niin ku vaan esittelen sen sukunimenki jo ensin. Että kyllä se on jotenki melkein yhtä vahva ku etunimiki.

4.1.5 Ajatuksia miehen entisestä sukunimestä

J.:n mielestä *Karjalainen* on tavallinen suomalainen sukunimi. Hänen mielestään se ei ole mitenkään huono tai ihmeellinen sukunimi, mutta nimen yleisyys ei miellytä häntä. J. ei voi kuvitella, että sukunimi *Karjalainen* olisi osa häntä. Hän arvelee, että siihenkin sukunimeen voisi tottua, jos nimen kanssa eläisi koko elämänsä, mutta hän on onnellinen, että naisen ei avioituessaan tarvitse enää ottaa miehen sukunimeä.

Must on ihan naurettava ajatus, että miks pitäs yhtäkkiä sitten tässä kohtaa olla niin perinteisiä. Se on ihan hirveän yleistä, sitä vaan automaattisesti otetaan [miehen sukunimi], et mä en ymmärrä, mikä automaatio siinä pitäis olla. Että must se

pitää olla yhteinen päätös, ja ensin kummallakin on oikeus omaansa, mut sitte jos halua jotain muuta, ni...

4.2 Heikinheimo

M. Heikinheimo on vuonna 2011 avioitunut, 27-vuotias (syntynyt 1984) helsinkiläinen. M. on syntynyt Naantalissa ja hänen miehensä ulkomailla, mutta tämäkin on suomalainen. M.:llä on alempi korkeakoulututkinto ja hän on työelämässä. M.:n sukunimi ennen avioliittoa oli *Hyyryläinen*.

Heikinheimo on suomalaistettu nimestä *Heikel* vuonna 1906. Nimen muuttajia asui silloin ainakin Joensuussa, Oulussa ja Tyrnävällä. Alkuaan nimen *Heikel* takana on ollut talonnimi *Heikkilä*. (Mikkonen – Paikkala 2000: 106.) Nykyisenä sukunimenä *Heikinheimo* on 281 henkilöllä (VRK).

Hyyryläinen on muun muassa kannakselainen sukunimi, joka on alkuaan ilmaissut nimenkantajan aseman, hän on ollut vuokraaja (vrt. ruotsin *hyresgäst* 'vuokralainen'); murteissa tunnetaan myös appellatiivina sana *hyyryläinen*. Sukunimeksi maininta "hyyryläinen" on kehittynyt Puolangalla sekä paikoin Etelä-Savossa. O. A. Kallio on laskenut *Hyyryläisiä* Savosta 200–500 henkeä, mikä määrä oikeutti *Hyyryläiset* "toisen luokan savolaisten suursukujen" arvoon. (Mikkonen – Paikkala 2000: 141.) VRK:n mukaan *Hyyryläinen* on nykyisenä nimenä 900 henkilöllä.

4.2.1 Sukunimen valinta ja sukunimen valintaprosessi

M. otti avioituessaan miehensä sukunimen *Heikinheimo*. M. kertoo sukunimen valintaperusteeksi sen, että hän ei ole koskaan välittänyt omasta tyttönimestään. Myös perinteet vaikuttivat hänen sukunimen valintaansa, ja hän kertookin aina tienneensä ottavansa miehen sukunimen. Jos miehen sukunimi olisi ollut M.:n mielestä jokin ihan hirveä, kuten *Finnilä*, tai jokin erityisen hankalasti lausuttava, olisi hän kuitenkin saattanut pitää oman sukunimensä. M.:lle on tärkeää, että hänen sukunimensä on helppo lausua ja kirjoittaa.

Mä mietin mun vanhaa sukunimee, siin on yytä ja ärrää ni mul oli aina vaikeuksii ku mä vastasin puhelimeen. Et se meni aina semmoseks epäselväks mössöks se loppu, ni jotenki tää uus sukunimi on niin helppo! Ja se on helppo lausuu, ni siin

ei oikeestaan... Se on helposti ymmärrettävä, eikä sitä niin ku käsitä väärin, et se on... se on se, mikä se on.

Sukunimen valintaprosessi ei M.:n kohdalla kestänyt kauaa ja hän kuvailee päätöstään helpoksi. Kaksoisnimi ei ollut missään vaiheessa edes vaihtoehto, sillä siitä olisi hänen mukaansa tullut älyttömän pitkä. M. ja hänen miehensä eivät myöskään mietti-neet muita mahdollisuuksia yhteiseksi sukunimeksi. M. sai itse tehdä sukunimen valin-tansa, eivätkä muiden ihmisten mielipiteet vaikuttaneet siihen. Sukunimen valintaansa hän ei myöskään ole joutunut perustelemaan tai selittelemään omalle perheelleen tai muille ihmisille.

Ei ne oikeestaan tainnu sen kummemmin reagoida. Mä oon ehkä tehny aina sel-väks, et ku mä meen naimisiin, ni mä tuun vaihtaa mun nimen, koska mä en oo to-siaan koskaan tykänny siit omasta nimestä.

M.:llä ei ole ollut vaikeuksia uuden sukunimensä kanssa ja hän on tottunut siihen hyvin.

Elina: Koetsä sen jo jotenkin... niin ku omaks, tai osaks sua?

M.: Joo, kyl vois sanoo niin.

M. kokee, että uuden sukunimen myötä hän on astunut uuteen perheeseen, mutta hänelle ei ole tullut uutta identiteettiä. Hän ei myöskään ajattele, että omasta tyttönimestä luopuminen olisi ollut omasta identiteetistä luopumista. Nyt avioituneena M. katsoo kuulu-vansa sekä entiseen sukuunsa että miehensä sukuun.

4.2.2 Ajatuksia nykyisestä ja entisestä sukunimestä

Nykyistä sukunimeään *Heikinheimoa* M. kuvaa helpoksi, pitkäksi ja ei kovin yleiseksi. Itse sukunimeen tai nimen sisältöön ei hänellä liity sen erityisempiä tunteita, vaan hänen tunteensa liittyvät enemmänkin siihen, että heillä on nyt miehensä kanssa yhteinen su-kunimi. Hänestä on mukavaa, että hänen nykyinen sukunimensä ei ole yhtä yleinen kuin esimerkiksi *Virtanen*, mutta *Virtasenakin* hän olisi hyvin pystynyt olemaan. M.:n mie-lestä hänen etunimensä sopivat hyvin yhteen hänen uuden sukunimensä kanssa, varsinkin kun sukunimen alkukirjainkin on sama kuin hänen vanhassa sukunimessään. M. kertoo kuitenkin, että jos miehen sukunimi olisi ollut jokin todella erilainen, niin hän olisi kyllä miettinyt, miten etunimet ja sukunimi sopivat yhteen.

Tyttönimeään *Hyyryläinen M.* ei ole kokenut tärkeäksi osaksi itseään, eikä hänellä ollut mitään ongelmia luopua siitä. M.:ää ei ole koskaan kiusattu hänen sukunimensä vuoksi, mutta hän ei ole koskaan pitänyt siitä. M. on kokenut tyttönimensä hankalaksi sen sisältämien *y-* ja *r-*kirjainten takia, eikä hän ole myöskään pitänyt siitä, että *hyyryläinen* tarkoittaa vuokralaista.

Ehkä mul ittellä on ollu vaan, et se on ruma ja mä en tykkää siitä ja pitkä ja vaikee, ni et vitsi ku pääsis vaan eroon.

Erisnimen perusluonteeseen kuuluu, että se yksilöi tarkoitteensa, siis esimerkiksi henkilön tai paikan, mutta se ei merkitse mitään muuta. Myös yleisnimet yksilöivät tarkoitteensa, mutta sen lisäksi ne sisältävät erilaisia sivumielteitä. Monet sukunimet yhdistyvät ihmisten kielitajussa helposti vastaaviin yleisnimiin ja alkavat askarruttaa, mitä ne oikein merkitsevät ja onko merkitys kaikin puolin sopiva. Näin nimi voi käydä kantalalleen taakaksi liikaa erikoisuuttaan tai sopimattomuuttaan. (Närhi 1996: 37.)

M.:n mielestä hänen suhtautumisensa tyttönimeensä ei ole muuttunut esimerkiksi iän myötä, mutta hän sanoo, että nuorempana asiaa ei ehkä ajatellut yhtä paljon. Hän kertoo, että ala-asteella oli vain kivaa, kun oli aakkosten alkupäässä, mutta vanhempien kun on tarvinnut esitellä itseään esimerkiksi puhelimesta, on nimi alkanut tuntua epämiellyttävältä.

Jos M. saisi täysin vapaasti valita sukunimensä, saisi se olla helppo lausua ja mielellään lyhyt. M.:n mielestä ihannesukunimen ei välttämättä tarvitsisi tarkoittaa jotain. Luontoon viittaavat sukunimet kuten *Lehto* ja *Lehtinen* miellyttävät M.:ää.

4.3 Kinnunen

A. Kinnunen on 26-vuotias (syntynyt 1985) lahtelainen ja avioitumassa vuonna 2012. A.:lla on alempi korkeakoulututkinto. A. on syntynyt Lahdessa ja hänen tuleva miehensä Enossa. A:n tulevan miehen sukunimi on *Romppanen*.

Kinnunen on tyyppillinen pohjoissavolainen, pohjoiskarjalainen ja kainuulainen nimi. Vuonna 1890 Kinnusia asui Savossa 1500–2000 henkeä, mikä oikeuttaa heidät O. A. Kallion mukaan kuulumaan "ensimmäisen luokan savolaisiin suursukuihin". Vielä 1970-luvulla Kinnunen on kuulunut "varsinaisiin savolaissukuihin" Matti Kuusen

(1972) tekemien laskelmien perusteella. (Mikkonen – Paikkala 2000: 224.) *Kinnunen* on 14 336 henkilön nykyisenä sukunimenä (VRK).

Itäsuomalaisten sukunimien kirjoitustavassa tapahtui 1840-luvun tienoilla muutos, jossa nimen loppuosan *-in(en)* korvautui *i:ttömällä* muodolla *-nen*. Joihinkin nimiin, myös *Romppa(i)nen*-nimeen, jäivät elämään eri alueilla sekä *i:llinen* että *i:tön* muoto. Romppasten asuinalueeksi tuli Pohjois-Karjala, erityisesti Kontiolahti. (Mikkonen – Paikkala 2000: 549.). VRK:n mukaan *Romppanen* on nykyisenä sukunimenä 1719 henkilöllä. (vrt. *Romppainen*: 956 henkilöä.)

4.3.1 Suhtautuminen erilaisiin sukunimiin

A. kertoo pitävänsä hieman erilaisista tai eksoottisista sukunimistä, esimerkiksi sellaisista, jotka kuvaavat jotain kaunista, kuten luontoa. A.:n mielestä kauniita sukunimiä ovat esimerkiksi *Sydänmaanlakka*, *Koiravuori*, *Vuorensola*, *Saaristenperä*, *Honkapirtti* ja *Pohjantähti*. Hänen mielestään myös *Alppitähti* olisi hieno sukunimi, ja häntä viehättävät myös erikoiset sanat sukuniminä. A. ei haluaisi itselleen lyhyttä sukunimeä lyhyen etunimensä takia. Hän lisää, että hänen etunimensä kanssa myöskään sukunimet *Saukko* ja *Salo* eivät kuulosta hyvältä. Mieluiten A. haluaisi itselleen pitkän ja jonkin vähän harvinaisemman ja erikoisemman sukunimen. A. sanoo, ettei itse osaisi valita itselleen sukunimeä, koska ihania nimiä on niin paljon, joten hänestä on parempi, että uusi sukunimi tulee hänelle jotakin muuta kautta, kuten avioliiton yhteydessä. A.:lle ei ole merkitystä sillä, onko hänen sukunimensä tunnettu tai esimerkiksi suomenkielinen, vaan tärkeämpää hänelle on se, että nimi kirjoitetaan oikein. A.:ta esimerkiksi ärsyttää se, että hänen tulevan miehensä sukunimi *Romppanen* kirjoitetaan yleensä aina muodossa *Romppainen*.

Mua niin ku jotenki ärsyttää suunnattomasti, jos ei voida kirjottaa sitä ilman sit *i:tä*. Ja mä joskus vielä katoin, et onks se yleisempi se *Romppainen* ku *Romppanen*, ku must se on niin ku jotenki vaikeempi sanookin ku se *Romppanen*, mut itse asias se *Romppanen* on yleisempi, mut sit jostain syystä se *i* aina puskee joka paikkaan.

4.3.2 Sukunimen valinta

Avioituessaan A. aikoo ottaa miehensä sukunimen *Romppanen*. A. ei erityisemmin pidä miehensä sukunimestä, mutta kertoo olevansa tyytyväinen siihen, että saa sentään avi-

oituessaan haluamansa pitkän sukunimen. A. sanoo, että hänelle suurin syy ottaa miehen sukunimi on se, että he ovat sitten miehensä kanssa yksi yksittäinen perhe ja että sen jälkeen hän kuuluu myös vahvemmin miehensä sukuun. A. kokee sukunimen vaihtamisen luonnolliseksi asiaksi, vaikka lisääkin, että hänestä olisi voinut olla myös hauskaa, jos mies olisikin ottanut hänen sukunimensä.

Jollain tapaa se on sit luonnollista, et niin ku mä vaihan oman sukunimeni, et se ei tavallaan ehkä kuitenkaan oo mitenkään henkilökohtainen loukkaus mejän sukuu kohtaan, ku se on tavallaan se normi. Mut sit jos mä kieltäytyisin ja oisin silleen, et joo ei, en haluu teijän sukunimee, ni sit se ois vähän jotenki... Et must tuntuu, et mä joutusin ehkä sit selittämään sitä, et miks, ja sit mä en tiedä, must ois hirveen noloo vaan sanoo, et no ku mä en tykkää siitä. Et sori.

A. kertoo, että hänen etunimensä eivät vaikuttaneet hänen sukunimen valintaansa, mutta hänen mielestään hänen ensimmäinen etunimensä kuulostaa nätimmältä *Kinnusen* kuin *Romppasen* kanssa. Tulevan sukunimen taustalla oli jonkin verran merkitystä A.:lle. Hän sanoo, että sukunimen tausta ja se, minkälainen suku nimen takana on, oli eräs syy sille, minkä takia hän haluaa ottaa miehensä sukunimen. A. kuvailee miehensä sukua mukavaksi ja kokee, että avioiduttuaan ja samannimisenä miehensä kanssa hän on kunnolla ja virallisesti osa tämän sukua.

A. kertoo ajatelleensa aiemmin, että haluaisi ehdottomasti vaalia omaa sukunimeään, koska heidän omasta sukuhaarastaan *Kinnunen*-sukunimi ei todennäköisesti enää jatku. A. toteaa kuitenkin ruvenneensa pohtimaan, onko heidän sukunsa kuitenkin niin ihmeellisen hieno, että sukunimen välttämättä ylipäätään tarvitsisi jatkaa, ja tullessa siihen tulokseen, että hän on mieluummin samanniminen miehensä kanssa. A. on myös sitä mieltä, että koska hänen oma sukunimensä ei ole mitenkään harvinainen tai erikoinen, ei hänellä ole kovin suurta tarvetta säilyttää sitä.

Ei nyt ku tommonen, on kumminki vähän tollain tusinasukunimi, ni se nyt on sinänsä ihan sama, et mihin niit vaihtaa. *Romppasia* itse asias on varmaan kuitenkin vähemmän ku *Kinnusia*, et ainaki jotain harvinaisuutta.

Vaikka A. ei erityisemmin pidä miehensä sukunimestä, kokee hän sukunimen vaihtamisen kuitenkin liittyvän myös naimisiinmenoon.

Et vaikka se nyt onki rumempi [sukunimi] ja näin, mutta sit taas toisaalta sit on enemmän niin ku, kuuluu siihen toiseen, et jotenki must ois ehkä hölmö mennä naimisiin, jos mä pitäisin sit kuitenkin oman sukunimeni ja sit se on vähän sama, et oisko sit naimisis vai ei.

Kaksoisnimeä A. ei missään nimessä olisi halunnut itselleen, varsinkin kun hänen tapauksessaan molemmat sukunimet olisivat olleet *nen*-loppuisia. A.:n mielestä kaksoisnimet ovat myös sekavia ja niistä tulee usein nimihirviöitä, ellei ensimmäisenä nimenosana satu olemaan lyhyt sukunimi.

A. on itse saanut tehdä sukunimen valintansa ja hän on valintansa jo tehnyt, vaikka naimisiinmenoon onkin vielä aikaa. A. kokee kuitenkin, että ajatukseen sukunimen vaihtamisesta pitää vielä totutella ja omaa tyttönimeäänkin hän todennäköisesti tulee ikävöimään.

4.3.3 Sukunimen valintaprosessi

A. on miettinyt sukunimen valintaansa paljon ja pyöritellyt eri vaihtoehtoja mielessään. Aiemmin hän on ollut sitä mieltä, ettei vaihda omaa sukunimeään avioituessaan, ellei miehen sukunimi ole erikoinen tai jotenkin hieno ja ehdottomasti pitkä. A. ei erityisemmin pidä tulevan miehensä sukunimestä, ja hän oli kysynytkin mieheltään, haluaisiko tämä olla *Kinnunen*, mutta mies ei pitänyt ajatuksesta. A. mietti myös oman ja miehensä sukunimien yhdistämistä ja keksikin nimen *Kimppanen*, mutta mies ei innostunut tästäkään. A. yritti etsiä myös jommankumman suvusta harvinaisia tai mielenkiintoisia sukunimiä, mutta omasta suvustaan hän ei löytänyt sellaisia, ja miehen puolelta löytynyt sukunimi *Lustig* taas ei lyhyenä sukunimenä miellyttänyt A.:ta. Kokonaan uuden sukunimen luominen tai suvussa kulkeneen vanhan sukunimen ottaminen mietityttivät A.:ta muutenkin.

Ni sit mä mietin, et toisaalta sit taas jos uudenki sukunimen luot, ni sillan sä oot tavallaan se ensimmäinen sukupolvi siinä, et sit tavallaan sul ei oo niit juuria missään. Ja sitte nyt vaikka ottasit jonkun isomummon nimen jostain, ni sit taas toisaalt eihän me tiedetä, millanen se suku on siellä jos-kus ollu, et otanko mä jonkun niin ku hirmusuvun [nimen] sieltä tai... Jol-lain tapaa se on kumminki kiva, et sul on se lähisuku tai lähijuuret siinä, et se ei oo sit joku, mikä tulee jostain tosi kaukaa, tai et sitte mä niin ku ite luon tavallaan ne juuret sille omalle, uudelle sukunimelle.

A. uskoo, että hänen omassa suvussa tiedetään, että hän tulee vaihtamaan sukunimeään ja varsinkin isovanhemmilleen hän uskoo naisen sukunimen vaihtamisen olevan jopa normi. Parhaalle kaverilleen A. on joutunut selittämään sukunimen valintaansa, mutta muuten hänen sukunimen valintaansa ei ole ainakaan vielä paljon kysely.

Se on ehkä ihan huvittava noitten monien mun kavereidenki mielestä se [miehen] sukunimi, et enemmän ne on sille naureskellu, et "tuleeks sust *Romppanen*", mä oon et joo, ei tarvii kuuluttaa.

A. kokee liittyvänsä tiiviimmin osaksi miehensä perhettä ja sukua, kun hänen sukunimensä vaihtuu. A. toteaa myös, ettei ole sitten enää niin irrallinen perheenjäsen tai muutenkaan "koeajalla". A.:n mielestä sukunimen vaihtaminen tuo myös tiiviimpää läheisyyttä ja yhteenkuuluvuutta miehen perheeseen kuin jos hän pitäisi oman sukunimensä avioliitossa. Miehen sukunimen ottamisella voidaankin ilmaista yhteenkuuluvuutta miehen kanssa, ja yhteisen sukunimen voidaan katsoa edustavan perhettä. Miehen sukunimen ottamiseen yhdistyy tyypillisesti myös perinteiden ja suvun arvostaminen sekä sukunimen siirtäminen eteenpäin tuleville sukupolville (Carbaugh 1996: 95).

A. on sitä mieltä, että uuden sukunimen myötä hänelle tulee myös uusi identiteetti ja hänen mielestään koko vanha elämä jää siinä vaiheessa taakse, kun uusi sukunimi astuu voimaan. Haastattelun jälkeen A. kirjoittaa minulle sähköpostitse näin:

Sen jälkeenhän en ole enää A. Kinnunen, vaan A. Romppanen, eli aivan uusi persoona. Ehkä se tuo myös jollain tapaa vastuuta, kun on toisen suvun sukunimi, pitää ehkä hieman miettiä sitä, ettei saata sitä huonoon valoon, kun se kerta minulle on suotu. Vanhalla sukunimellä kun on rellestetty ja riekuttu ja eletty railakas nuoruus, mutta nyt avioliiton myötä kaikki se jää lopullisesti taakse, kun vaihdan sukunimeä.

Niin tavallaanhan tyhjennän pöydän kaikista vanhoista jutuista, ja aloitan alusta, vaikka tietenkään käytännössä mikään ei muutu.

A. katsoo avioiduttuaan kuuluvansa sekä omaan sukuunsa isänsä ja äitinsä puolella että Romppasten sukuun. Hän kokee kuuluvansa jopa vahvemmin Romppasten sukuun, kun hän esimerkiksi sanoo uuden nimensä. Henkisellä tasolla hän kuitenkin katsoo kuuluvansa aina myös äitinsä ja isänsä sukuun. Äitinsä sukunimeä A.:lla ei ole koskaan ollut, joten sukunimen vaihtaminen avioliiton myötä ei A.:n mielestä vaikuta

hänen suhteeseensa äitinsä kanssa, mutta isän sukuun kuulumisen tunne saattaa A.:n mukaan hieman heikentyä.

Kun se virallinen linkki sukuun katkeaa, eikä isäni ole muutenkaan minulle niin läheinen, niin ehkä se sukuyhteyskin vähenee. Jos olen nyt ollut ylpeä kantamaan *Kinnusen* sukunimeä, niin ehkä se ylpeyden kohde muuttuu ajan myötä *Romppasen* sukunimeksi. Jahka pääsen yli siitä, että *Romppanen* ei ole niin kaunis sukunimi.

4.3.4 Ajatuksia omasta sukunimestä

A. pitää omasta sukunimestään *Kinnunen* ja hänen mielestään se on tarpeeksi pitkä, koska hänellä on lyhyt, kaksitavuinen etunimi. A. yhdistää sukunimensä myös sukujuuriinsa, koska nimi tulee hänen isänsä puolelta. A. kuvailee sukunimeään tavalliseksi ja yleiseksi. Sukunimi ei ole aiheuttanut hänelle vaivaa tai harmia, ja hän kokeekin oman sukunimensä olevan selkeä, koska se on niin tunnettu. A. kertoo suhteensa sukunimeensä olleen lapsena ja nuorena vielä vahvempi kuin nykyään.

Et silloin se on ollut vielä enemmän semmonen, et haluan ehdottomasti olla *Kinnunen*.

A. ajattelee sukunimensä olevan kiinteästi osa itseään, eikä hän osaa mieltää vielä, että olisi minkään toisen niminen. A. kokee, että luopuessaan omasta sukunimestään hän luopuu myös omasta identiteetistään. Haastattelun jälkeen hän tarkentaa vastaustaan sähköpostitse:

Nimen vaihdon myötä tavallaan se vanha minäni kuolee, ja minua ei sillä nimellä enää tunneta. Se tietty turvallisuuden ja tuttuuden tunne katoaa, mikä on sisältynyt omaan sukunimeen ja se pitää rakentaa uudelleen uuden sukunimen myötä.

4.4 Luikku

J. Luikku on 26-vuotias (syntynyt 1985) seinäjokelainen ja avioitumassa vuoden 2011 tai 2012 aikana. J.:llä on alempi korkeakoulututkinto. J. on syntynyt Ylistarossa (joka

kuuluu nykyään Seinäjokeen) ja hänen tuleva miehensä Alahärmässä (kuuluu nykyään Kauhavaan). J.:n tulevan miehen sukunimi on *Talvitie*.

Luikku on nykyisenä sukunimenä 103 henkilöllä (VRK). Eri puolilla maata on parikymmentä *Luikku*-nimistä peltoa, suota tai muuta paikkaa. Kaikkia niitä on luonnehdittu pitkiksi ja kapeiksi. (Mikkonen – Paikkala 2000: 319.)

Sukunimi *Talvitie* perustuu asumuksen nimeen. Järven poikki tai metsän halki talvisaikaan kulkeneet, lumituiskujen takia tavallisesti viitoitetut oikotiet ovat kyläläisille olleet niin tärkeitä vakinaisia reittejä, että niiden likeisiä asumuksiakin on voitu kutsua *Talviteiksi*. *Talvitie* on sekä talon- että sukunimenä yleinen Varsinais-Suomessa, Satakunnassa, Hämeessä ja erityisesti Etelä-Pohjanmaalla. (Mikkonen – Paikkala 2000: 645.) Nykyisenä sukunimenä *Talvitie* on 1413 henkilöllä (VRK).

4.4.1 Suhtautuminen erilaisiin sukunimiin

Jos J. saisi täysin vapaasti valita sukunimensä, ei hän haluaisi ainakaan "ruotsalaisviivahteista" sukunimeä eikä pitkää kaksoisnimeä. J. toteaa, että jos hänen tulevalla miehellään olisi ruotsinkielinen sukunimi, niin voisi hän sen ehkä kuitenkin ottaa, mutta hän pitää enemmän suomenkielisistä nimistä, koska ne ovat yleensä helpompia kirjoittaa ja ääntää eikä niiden kanssa tule yhtä paljon hankaluuksia. Kovin yleiset sukunimet, kuten *Nieminen* tai *Järvinen*, eivät miellytä J.:tä. Toisaalta hän ei myöskään haluaisi itselleen liian hienoa sukunimeä.

Ei mitään sellasia, jotka kuulostaa joltain ihmeen kartanonherralta, että ei mitään sellasta brassailua, että mieluummin joku just ihan tavallinen nimi.

J.:lle ei ole kovin tärkeää se, onko hänen sukunimensä harvinainen tai yleinen tai ihan tavallinenkin, vaan hänelle merkitsee enemmän se, että sukunimi kuullaan oikein, se on yksiselitteinen, yksinkertainen ja helppo käyttää. J.:n mielestä on kuitenkin "ihan kiva lisä", jos sukunimi sattuu olemaan myös nätti eikä se ole kovin yleinen. J. ei ottaisi ikinä itselleen kaksoisnimeä, eikä hän pidä niistä erityisemmin muillakaan. J. kertoo ymmärtävänsä kaksoisnimen valitsemisen vain rajatapauksissa, kuten jos miehen sukunimi olisi hirveä, mutta mies vaatisi naista ottamaan myös hänen sukunimensä. J. mainitsee

toiseksi esimerkiksi tapaukset, joissa naisen sukunimi on erittäin harvinainen tai nainen on osakkaana esimerkiksi jossakin yrityksessä, joka on suvun nimellä.

Mul on varmaan kauhein, oikein näitä nimihirviöitä mitä oon nähny, ni ihan hiljattain se oli joku *Lamminvainio-Koskinen*. Niin en kyllä ehkä niin kun ottaisi, että kyllä niin hankala on sitä tavata ja joka paikas sanoa, mihinkä väliin se väliviiva siellä tulee ja... Että ei kyllä. En ymmärrä muuta ku rajatapauksissa nää yhdistelmänimet, ne on mun mielestä hirveen hankalia ja sillä lailla.

4.4.2 Sukunimen valinta

J. on varma, että hän ottaa avioituessaan miehensä sukunimen *Talvitie*, eikä hän ole edes miettinyt muita vaihtoehtoja. Miehen sukunimi on J.:n mielestä nätti ja helppo, ja hänestä se on kaikin puolin paljon sopivampi sukunimi hänelle. J. ja hänen miehensä ovat molemmat metsätalousinsinöörejä, ja J.:stä on hauskaa, että nimi *Talvitie* liittyy vähän myös heidän ammattiinsa, koska metsiin ja jäille rakennetaan joskus talviteitä. J. ei tunne miehensä sukunimen taustaa tai historiaa, eivätkä ne vaikuttaneet myöskään hänen sukunimen valintaansa.

Jos nyt oikein jyrkästi sanotaan, ni ei oo kyllä pätkeäkään väliä, mitä siihen historiaan liittyy, mutta on se tietysti joskus käyny mielessä, että sieltähän vois löytyä jotain kiinnostavaa, ku oikein tutkis sitä menneisyyttä, mutta ei, ei kyllä vaikuta.

J. on itse saanut tehdä sukunimen valintansa, mutta hän kokee kuitenkin, että jos hän olisi halunnut pitää oman sukunimensä, olisivat muutkin ihmiset saattaneet ottaa asiaan kantaa. J. on tiennyt omien sanojensa mukaan aina, että hän tulee ottamaan miehen sukunimen, koska ei halua pitää omaansa. J. toteaa, että miehellä saisi olla aika ruuma sukunimi, ettei hän sitä ottaisi. Esimerkiksi alapääviittauksia sisältävät sukunimet, kuten *Perä*, olisivat sellaisia, joita hän ei missään nimessä haluaisi itselleen.

J.:llä on suomenkielinen, kaksitavuinen etunimi, joka löytyy nimipäiväkalenteristä. J.:n mielestä hänen etunimensä sopivat paremmin yhteen hänen miehensä sukunimen kanssa, mutta etunimet eivät kuitenkaan vaikuttaneet hänen sukunimen valintaansa.

4.4.3 Sukunimen valintaprosessi

J. kertoo, että he ovat miehensä kanssa leikitelleet ajatuksella, että he etsisivät jomman kumman suvusta jonkin yhteisen sukunimen tai keksisivät kokonaan uuden sukunimen,

mutta tosissaan he eivät ole näitä vaihtoehtoja miettineet. J. kuvailee esimerkiksi äitinsä tyttönimeä "sairaana vaikeaksi" ja nimeksi, jota saa aina tavata ja joka kuullaan joka paikassa väärin. Miehen puolelta löytyvät ruotsinkieliset sukunimetkään eivät paria viehättäneet. Omia sukunimiään yhdistelemällä he päätyivät kyllä erääseen toiseen käyttötarkoitukseen sopivaan nimiyhdistelmään.

Itse asia saatiin aikaan semmonen nimimerkki, jota me ollaan käytetty nyt netissä jossain tunnuksissa, eli ku me ollaan *Talvitie* ja *Luikku*, niin me yhdistettiin ne että *Talvikku*, eli se on vähän ku joku kukka, kuulostaa vähän semmoselta. Että me ollaan sitä *Talvikkaa* käytetty nyt sitte nimimerkkinä jossain kun on pitänyt laittaa jonnekin, et kyllä siitä vitsailusta synty sitten tämmöinen käyttökelpoinen kukkainen-nimi, mutta niin... ei me varmaan tosissaan mitään semmosta kyllä otettaisi.

J. kokee, että ottaessaan miehensä sukunimen hän ei varsinaisesti astu uuteen perheeseen, vaan että he muodostavat yhdessä miehensä kanssa uuden perheen. J. ajattelee, että uuden sukunimen mukana saattaa tulla vähän myös uutta identiteettiä.

J.:n sukunimen valintaa on jonkin verran kysely, mutta hänen päätöstään ei ole ihmetelty eikä hänen ole tarvinnut perustella valintaansa.

Paitsi ehkä äiti kysy just vähän siihen malliin, että onko sulla jotain patoutumia, mutta äitillekin vastasin, että lähinnä just se käytännöllisyys, ku se kuullaan aina väärin se nykyinen nimi, että tässä on nyt kuitenkin vaaka-kupissa se suurempi asia ku se, että olis hyvä tai huono nimi.

J.:n mielestä hänen suvussa suhtaudutaan naisten sukunimen valintaan perinteisesti, eli miehen sukunimen ottamista pidetään normina, joten senkään takia hänen sukunimen valintaansa ei ole ihmetelty. Myös Entzenbergin (2004: 40) tutkimuksen informantit kokivat, että jos nainen tekee sen sukunimen valinnan, jota kaikki odottavat, eli ottaa miehen sukunimen, ei reaktioita naisen sukunimen valinnasta juuri synny. J. ajattelee, että avioiduttuaan hän kuuluu edelleen enemmän omaan sukuunsa kuin miehen sukuun, mutta kokee kuitenkin olevansa tervetullut myös miehensä sukuun.

4.4.4 Ajatuksia omasta sukunimestä

Nykyistä sukunimeään *Luikkua* J. kuvailee harvinaiseksi, epäkäytännölliseksi ja ei kovin mieluisaksi. J.:n sukunimeen ei liity mitään traumoja, mutta hän ei pidä siitä, että

nimi on helposti väänneltävissä. J. sanoo, että lapsena sukunimi harmitti häntä enemmän kuin nykyään, mutta ei hän edelleenkään pidä sukunimestään.. J.:n sukunimi kuuluu usein väärin ja hän kokee sen hankalaksi käytössä. J. ei miellä sukunimeään osaksi itseään, eikä hänellä ole mitään tunnesidettä siihen. Hän kertookin vain odottavansa, että pääsee sukunimestään eroon. Hän ei myöskään haluaisi antaa sukunimeään eteenpäin mahdollisille omille lapsilleen.

Vaikka se tässä tällä iällä ei enää niin kun häiritse tavallaan se oma nimi, mutta kyllä se lapsena on aika karua, kun se rimmaa rumien haukkumasanojen kanssa –. Kun ei ikinä tiedä, jos on vaikka vähän arempi lapsi, ni se voi sitte olla niin ku paha, jos on tommonen nimi, josta voi haukkua ja vääntää jotain. Että jos semmosiakkin asioita ajattelee, niin kyllähän sekin vaikuttaa just siihen, että haluaa siitä omasta nimestä eroon, et ei sitte jos lisääntyy, ni tuu omille lapsille tavallaan siitä semmosta hankaluutta siitä nimestä.

4.5. Nihti

N. Nihti on 23-vuotias (syntynyt 1988) tamperelainen ja hän suunnitteli haastatteluhetkellä häitä (avioitui haastattelun jälkeen kesällä 2011). N. ja hänen miehensä ovat molemmat syntyneet Pirkanmaalla. N. opiskelee tällä hetkellä ammattikorkeakoulussa. N.:n miehen sukunimi on *Savinainen*. Nihtin haastattelu on tehty sähköpostitse toukuussa 2011, ja kaikki tässä luvussa esitettävät lainaukset ovat käymästämme sähköpostikeskustelusta.

Sukunimi *Nihti* on peräisin Sakkolasta ja siihen sisältyy ammatinnimitys *nihti* < ruots. *knekt* 'huovi, nihti', joka on lisä- tai talonnimestä voinut juurtua sukunimeksi. (Mikkonen – Paikkala 2000: 398.) Nykyisenä sukunimenä *Nihti* on 77 henkilöllä (VRK).

Savinainen on muotoutunut ortodoksisesta ristimänimestä *Savina* < venäjän *Savin*, kreikassa *Sabinos*. *Savinainen* on jokseenkin tavallinen Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Savossa. (Mikkonen –Paikkala 2000: 591–592.) VRK:n mukaan *Savinainen* on nykyisenä sukunimenä 534 henkilöllä.

4.5.1 Suhtautuminen erilaisiin sukunimiin

Vaikka N. saisi täysin vapaasti valita sukunimensä, ottaisi hän todennäköisesti kuitenkin miehensä sukunimen, sillä hän kertoo pitävänsä siitä hyvin paljon. N. kertoo mielti-

neensä, että hänestä olisi todella hankalaa vaihtaa johonkin hänen mielestään epämiellyttävään sukunimeen, vaikka hänen omaan sukunimeensäkin liittyy huonoja muistoja. Esimerkiksi epämiellyttävästä sukunimestä N. mainitsee sukunimen *Mällinen*. *Virtanen* puolestaan on yleisyytensä takia N.:n mielestä sukunimi, johon vaihtamista hänen olisi myös pitänyt miettiä paljon, jos hänen miehellään olisi tämä sukunimi sattunut olemaan. N. mainitsee, että toinen hyvin yleinen sukunimi *Korhonen* ei hänen mielestään olisi yhtään niin paha kuin *Virtanen*, koska hän ei tunne yhtäkään sen nimistä henkilöä entuudestaan. Myöskään tavalliset, suomalaiset sukunimet, kuten *Nieminen*, *Laakso* ja *Lahti*, eivät miellytä N.:ää kovin paljon. Hän lisää kuitenkin, että näihinkin hän kuitenkin vaihtaisi mieluummin sukunimensä kuin pitäisi omansa. Muuten N. kertoo olevansa valmis vaihtamaan sukunimensä melko lailla minkä tyyppiseen nimeen tahansa.

Parhaimmilla kuulostavat N.:n mielestä melko perinteiset sukunimet, jotka eivät hänen mielestään ilmaise paikkaa. Esimerkkeiksi tällaisista sukunimistä N. mainitsee sukunimet *Pietilä*, *Karhunen*, *Koivisto* ja *Mäntylä*. On mielenkiintoista, että edellä mainitut sukunimet eivät N.:n mielestä ilmaise paikkaa, sillä esimerkiksi *Koivisto*, *Mäntylä* ja *Pietilä* ovat yleisiä talon-, kylän, kulmakunnan tai kaupunginosan nimiä Suomessa (Kansalaisen Karttapaiikka). N. kertoo, että hänen lähipiirissään on paljonkin suhteellisen erikoisia ja hienoja sukunimiä, kuten *Tuori* ja *Vehkaoja*. N.:lle on tärkeää, että hän kokee oman sukunimensä kauniiksi.

4.5.2 Sukunimen valinta

Avioituessaan N. aikoo ottaa miehensä sukunimen *Savinainen*. N. kertoo haluavansa eroon nykyisestä sukunimestään, ja lisäksi hän pitää paljon miehensä sukunimestä.

Olen myös jollakin tavalla ylpeä, että saan saman sukunimen ihmisen kanssa, jonka kanssa olen loppuikäni.

N.:n mielestä hänen miehensä sukunimi on myös erikoinen ja vielä hauskempi kuin hänen oma sukunimensä.

N.:llä on kaksitavuinen, suomenkielinen etunimi, jota ei löydy nimipäiväkalenteristä. N.:n mielestä hänen etunimensä sopii hänen tyttönimensä kanssa todella hyvin yhteen, kun molemmat vielä alkavat samalla kirjaimella, mutta hänen etunimensä ei kuitenkaan vaikuta sukunimen valintaan.

Miehen sukunimen tausta tai perhesuhteet miehen puolelle eivät myöskään vaikuta N.:n sukunimen valintaan, vaikka hän kertoo, että hänellä on ollut miehensä i-sän kanssa ongelmia. N. sanoo, että todellisessa riitatilanteessa sukunimiasiaa voisi kuitenkin joutua pohtimaan. Sukunimen valinnan N. on saanut tehdä itse, ja hänen mielestään se onkin vain hänen ja hänen miehensä välinen asia. N. tosin lisää, että hänen miehensä ei ole tarvinnut edes ottaa osaa keskusteluun, koska N.:n oma mielipide on ollut heti niin selvä. N.:n mielestä on mukavaa, että avioparilla on sama sukunimi.

4.5.3 Sukunimen valintaprosessi

Sukunimen valinta ei ollut N.:lle vaikea, vaan hän kuvaa päätöstään erittäin itsestään selväksi. Hän kertoo kuitenkin lapsena "suunnitelleensa kaikenlaista" ja jossain vaiheessa halunneensa pitää oman sukunimensä sekä toisaalta miettineensä myös kaksoisnimeä. Kun N.:n ja hänen miehensä suhde vakiintui ja he alkoivat haaveilla naimisiinmenosta, oli sukunimen valinta N.:lle jo selvä. Koska N. on tiennyt suhteen alusta asti, että hän tulee ottamaan miehensä sukunimen, eivät he ole miehensä kanssa tulleet edes mietineeksi muita sukunimivaihtoehtoja.

Monet ovat myös kysyneet, miksi en ota kaksiosaista nimeä, kun omani on niin erikoinen. Kaksoisnimi ei kuitenkaan kuulostaisi kovin järkevältä, vertaa N. *Nehka-Kirjavainen*. Tuossakin tapauksessa tuo *Kirjavainen*-osa kuulostaa kuin joltakin kasvaimelta. Sellaiselta turhalta ylimääräiseltä lisäkkeeltä, kun kaksi ensimmäistä nimeä rimmaa yhteen.

Kaksoisnimen N. toteaa kuitenkin olevan hyvä vaihtoehto silloin, jos haluaisi pitää oman sukunimensä, mutta silti ikään kuin kunnioittaa perinteitä ja miestä ottamalla myös tämän sukunimen.

N. ei koe, että hän avioituessaan astuisi uuteen perheeseen, vaan hän kokee olevansa miehensä kanssa se todellinen, yhteinen perhe.

4.5.4 Ajatuksia omasta ja miehen sukunimestä

N. pitää nykyisestä sukunimestään *Nihdistä* pelkkänä sukunimenä paljon. Hänestä se on erikoinen ja se sointuu hyvin yhteen hänen etunimensä kanssa. N. kuvailee sukunimeään ytimekkääksi ja hauskaksi. Hänestä hänen sukunimensä erikoisuus tuo nimeen kiivan lisän, ja se, että hän on joutunut tavaamaan nimeään monessa paikassa nimen eri-

koisuuden vuoksi, ei ole haitannut häntä. N. kertoo kuitenkin, että hänen sukunimeensä liittyy myös huonoja muistoja ja "värinöitä", eikä hän halua pitää isältään periytynyttä sukunimeä loppuikänsä. N. sanookin luopuvansa sukunimestään mielellään.

N.:n suhtautuminen omaan sukunimeen on muuttunut iän myötä. Aiemmin hän halusi pitää sen myös avioliitossa, juuri sukunimen erikoisuuden ja etunimeen sointumisen vuoksi. Kasvaessaan N.:lle on kuitenkin selvinnyt joitakin sellaisia asioita isältään, että sukunimi on saanut hänessä ikäviä tuntemuksia aikaan.

N.:n mielestä hänen sukunimensä on osa häntä itseään, mutta se ei ole N.:n mielestä mikään hyvä asia.

Elina: Koetko, että sukunimesi on kiinteästi osa sinua?

N.: Tällä hetkellä koen sen olevan erittäin kiinteä osa ja koen jollakin tavalla helpotukseksikin, kun voin luopua siitä.

N. ei ajattele, että uuden sukunimen myötä hänelle tulisi kokonaan uusi identiteetti, mutta jonkinlainen ripaus uutta kuitenkin. N. kokee, että nykyisestä sukunimestä luopuminen on jollain lailla myös luopumista omasta identiteetistä, koska hänen sukunimensä on ollut osa häntä aina.

Kuitenkin tunnen, että minua odottaa uusi elämä ja olen valmis luopumaan vanhasta nimestäni ja sen tuomasta taakasta.

Avioituttuaan N. katsoo kuuluvansa edelleen omaan sukuunsa, johon kuuluu hänen sukusensa sekä hänen miehensä. Lisäksi N. ajattelee, että hänen miehensä suku on pieni uusi lisä, mutta hän ei koe erityisesti astuvansa miehensä sukuun avioituessaan.

N.:n mielestä hänen miehensä sukunimi *Savinainen* on hauska, kaunis, hieno ja suhteellisen erikoinen. Hänen mielestään nimi on myös kiva kirjoittaa. Nämä asiat kokonaisuutena tekivät N.:n sukunimen valinnasta helpon ja itsestään selvän.

Lisäksi se on juuri minun mieheni sukunimi, siksi se on tärkeä.

N. ei tunne miehensä sukunimen taustaa tai historiaa, eikä hän osaa kuvitella, olisiko jokin nimi erittäin vaikea ottaa omaksi vain nimen historian tai sen merkityksen takia.

4.6 Roitto

R. Roitto on vuonna 2009 avioitunut 26-vuotias (syntynyt 1985) vantaalainen. R. ja hänen miehensä ovat molemmat myös syntyneet Vantaalla. R.:llä on alempi korkeakoulututkinto ja hän on työelämässä. R.:n miehen sukunimi on *Selenius*.

Nimeä *Roitto* on esiintynyt hajanaisesti eri puolilla Länsi- ja Itä-Suomessa. Vanhimmat merkinnät ovat Mikkelin pitäjistä, missä mainitaan Raiton Aho 1561, Raitonmäki 1664, talonnimi Roito 1817–27 ja sittemmin myös sukunimi. Nimeen saattaisi sisältyä esimerkiksi viljelystä kuvannut sana *roitto* ~ *roitto*, joka murteissamme merkitsee muun muassa 'rojua, roskaa, pitkänomaista ja vetelää'. Alajärvellä on *Roitoksi* sanottu 'pitkää, kapeaa suonotkoa kangasharjanteiden välissä; luonnonniittyä'. Lönnrot on tuntenut sanan merkityksessä 'tuli'. (Mikkonen – Paikkala 2000: 547.) *Roitto* on VRK:n mukaan nykyisenä sukunimenä 212 henkilöllä.

Sukunimi *Selenius* on todennäköisesti latinalaistettu sukunimi (Blomqvist 2006: 107). Klassismin kukoistuskaudella oppineisto alkoi Euroopassa käyttää klassisten kielten mukaisia nimiä, ja kun Suomi vuonna 1640 sai oman yliopiston ja useammilla oli mahdollisuus saada opillista sivistystä, alkoi klassisen mallin mukaisia nimiä ilmaantua runsaammin. Yleisenä periaatteena 1500–1600-luvulla nimiä valittaessa oli, että samalla kun nimen tuli olla erikoinen, sen täytyi sisältää viittaus kantajansa sukuun tai kotiseutuun. Nimet muodostettiin esim. latinan (*-us*, *-ius*) tai kreikan päättein. (Mikkonen – Paikkala 2000: 24–25.) Nykyisenä sukunimenä *Selenius* on 596 henkilöllä (VRK).

4.6.1 Sukunimen valinta

Avioituessaan R. piti oman sukunimensä *Roitto*. R. kertoo, että hän halusi säilyttää oman sukunimensä, koska se ei ole kovin yleinen ja koska hänellä on kaikissa nimissään kuusi kirjainta, ja nimet sointuvat hänestä hyvin yhteen. Miehen sukunimi tai kaksoisnimi ei R.:n mielestä olisi sopinut hänelle yhtä hyvin. R. toteaa kuitenkin, että hän olisi voinut harkita miehen sukunimen ottamista, mikäli se olisi ollut jokin vähän harvinaisempi sukunimi. Erittäin yleiseen, *nen*-loppuiseen sukunimeen tai sukunimeen, josta saisi väännettyä jotain negatiivista tai ikävää, R. ei olisi missään nimessä vaihtanut. R.:n mielestä on kivaa, että hänellä on vähän erikoinen sukunimi, eikä jokaisella vastaantulijalla ole samaa nimeä. R.:llä on myös vahva tunne omasta sukunimestään:

Siihen on niin kauan ehtiny jo tottuu, niin totta kai sitä silleen pitää tärkeenä, ohan siinä tietysti se identiteetti sitte, että kun on, on suku mikä on, niin sit jotenki sitä tulee sitte samalla, mitenhan mä sen selittäisin, se on joku semmonen sukuidentiteetti, että kun törmää noihin Roittoihin tuolla muualla, niin sitte on silleen, että on samaa sukua, vaikkei sitte välttämättä tuntiskaan.

Sukunimen taustalla, suvulla tai perheellä ei R.:n mukaan ollut kovin paljon merkitystä sukunimen valinnassa, mutta hänestä on kivaa, että esimerkiksi törmätessään johonkukuhun toiseen *Roitto*-nimiseen voi sanoa olevansa samasta suvusta. R.:lle ei myöskään ollut tärkeää, jatkuuko hänen sukunimensä vai ei, vaan hänestä vain hänen oma sukunimensä sopii hänelle paremmin ja hänestä on jotenkin loogista, kun kaikissa hänen nimissään on kuusi kirjainta. R.:n sukunimen valintaan vaikutti myös se, että säilyttäessään oman sukunimensä hänen ei tarvinnut uusia esimerkiksi henkilöllisyystodistukseensa. R. sai itse tehdä sukunimen valintansa, mutta hän kertoo vanhempiansa toivoneen, ettei hän vaihtaisi sukunimeään.

4.6.2 Sukunimen valintaprosessi

R. oli miettinyt myös miehensä sukunimen ottamista ja kokeillut kirjoittaa sillä allekirjoituksia paperille, mutta se ei ollut hänen mielestään oikein luonnistunut. Kaksoisnimen hänellä oli käynyt mielessä, mutta yhdistelmästä olisi R.:n mukaan tullut hirveän pitkä ja vaikea, varsinkin kun heillä on hänen miehensä kanssa molemmilla sellaiset sukunimet, joita kukaan ei saa ensi kuulemalta oikein. Kaksoisnimen pituus on muissakin tutkimuksissa todettu yhdeksi tämän nimivalinnan poissulkeväksi tekijäksi (esim. Carbaugh 1996: 104). R. itse piti kaksoisnimeä kuitenkin jokseenkin vartenotettavana vaihtoehtona, mutta hänen miehensä taas ei pitänyt ajatuksesta, että R. ottaisi kaksoisnimen. Muita sukunimivaihtoehtoja he eivät miehensä kanssa olleet oikeastaan edes miettineet.

Elina: Mietitteks te mitään tämmösiä, et ois otettu vaikka suvusta joku aiemmin esiintyny nimi tai keskitty kokonaan uus?

R.: No ei tullu kyl ees mieleen, et se ois varmaan ollu kyllä ihan... koska mulla on suvussa siis myös sellasta nimee, mitä ei mun mielestä Suomesta enää löydy, et niist on aika jättäny jo niistä, ni periaatteessa sellasen nimenhän vois ottaa, koska sitä kuiteskin on suvussa, mut ei kyl tullu mieleen. Että se ois tietysti ollu ihan fiksu idea. Vitsi ku ois aikasemmin tajunnu!

Sukunimen valintaansa R. ei ole joutunut selittelemään, mutta hän kertoo muutamien todenneen kysyvästi, että "Ahaa, että sukunimi ei vaihtunu?". Sukunimen valintaansa R. kertoo olevansa tyytyväinen.

Avioituneena R. katsoo kuuluvansa samoihin sukuihin kuin ennen avioitumistaankin, eli sekä omaansa että miehen sukuun. Avioliitto ei hänen mielestään tuonut eroa asiaan.

4.6.3 Ajatuksia omasta sukunimestä ja sukunimistä yleensä

Omaa sukunimeään *Roittoa* R. kuvaa sellaiseksi sukunimeksi, jota kukaan ei saa ensimmäisellä yrittämällä oikein ja esimerkiksi puhelimesta hän joutuu usein toistamaan sukunimensä. R. sanookin, että hänen sukunimensä on hankala, vaikka se on lyhyt. Nuorempana R. ei pitänyt sukunimestään yhtä paljon, eikä sillä ollut hänelle kovin paljon merkitystä, mutta vanhemmiten hänen suhtautumisensa sukunimeensa on vain vahvistunut.

– – kyllä se on ihan hyvä sukunimi ja tykkää, tykkää pitää sitä sukunimee ja ei osaa ees olla muun niminen. – – et ei, sitä on niin pitkään ollu, ni on ehtiny tottuu siihen.

R. kertoo, että hänen sisarensa eivät myöskään halua vaihtaa sukunimeään.

Siskotkin on nyt miettiny, että vois mennä naimisiin, ovat olleet jo varmaan parisenkymmentäkin vuotta jo miestensä kanssa, mutta eivät edelleenkään ole naimisissa, koska miehet ei halua, että vaimo pitää oman nimen ja sit taas siskot ei halua vaihtaa sukunimestä pois. Että on se... on siinä jonkun verran sitä tunnelaustakin.

R. ajattelee sukunimensä olevan kiinteä osa häntä, vaikkei osaakaan sen tarkemmin perustella asiaa. R. kokee, että jos hän olisi naimisiin mennessään luopunut omasta sukunimestään, olisi se silloin tietyssä määrin ollut hänelle myös omasta identiteetistä luopumista, mutta nyt avioituneena hän ei enää ajattele ihan samalla tavalla.

Jos R. saisi vapaasti valita sukunimensä, pitäisi hän silti luultavasti oman sukunimensä. Myös hänen oman sukunsa harvinaisemmat sukunimet miellyttävät häntä, ja hän

voisi mieluummin olla esimerkiksi *Arjanko* tai *Aulanko*. Myös yleisempi sukunimi *Manninen* miellyttää R:ää.

4.6.4 Ajatuksia miehen sukunimestä

Miehensä sukunimestä R.:lle tulee mieleen ruotsinkielinen nimi, ja sukunimi *Selenius* ei hänestä olekaan ihan suomalainen. R. kertoo myös, että *Selenius* menee helposti sekaisin muutaman muun sukunimen, kuten *Helenius* ja *Salenius* kanssa. Miehen sukunimi ei herätä R.:ssä mitään sen kummempia tunteita tai asenteita, vaan hänellä on neutraali asenne sitä kohtaan. Itse sukunimi ei esimerkiksi vaikuttanut siihen, että hän ei halunnut ottaa sitä avioituessaan. Jos R. olisi ottanut miehensä sukunimen avioituessaan, olisi siihen totuttelemisen vienyt häneltä paljon aikaa.

Elina: Entä jos sulla olis ollu pelkästään miehen nimi, niin luulet sä, et sä oisit totunu siihen tai että oisit voinu kokea sen omaks?

R.: No kyl se ois aika kauan vieny! Vaikka nyt kuiteski monta vuotta ollaan jo oltu yhdessä, että on niin ku se miehen nimi kuiteski koko aika siinä ovessakin luku- ja näin päin pois, mutta ois se kyllä aika outoo ollu, jos siinä ei ois ku yks nimi. Ois vieny varmaan useemman vuoden tottuu.

4.7 Ropponen

T. Ropponen on 29-vuotias (syntynyt 1982) helsinkiläinen ja avioitumassa vuonna 2011. T. on syntynyt Ilomantsissa ja hänen miehensä Savonlinnassa. T.:llä on alempi korkeakoulututkinto ja hän on työelämässä. T.:lle ja hänen miehelleen on syntymässä lapsi vuonna 2011. T.:n miehen sukunimi on *Kokko*.

Ropposia on asunut ennen kaikkea Savossa (mm. Kuopio, Leppävirta, Rantasalmi, Sulkava) ja Karjalassa. Nimi on todennäköisesti muunnos sukunimestä *Roponen*, samaan tapaan kuin *Kopponen* nimestä *Koponen*. Jos Roposet ja Ropposet eivät ole samaa sukua, niin nimi *Ropponen* voi olla lähtöisin ristimänimestä (vrt. Roppo Rigonpoika 1618 Kitee). *Roppo* voisi liittyä karjalaisiin ristimänimiin *Truhpo*, *Ruppana* < venäjän *Trufan* tai *Trohpi*, *Rohpi* < ven. *Trofim*. (Mikkonen – Paikkala 2000: 551.) *Ropponen* on VRK:n mukaan 1126 henkilöllä nykyisenä sukunimenä.

Kokko on vanhimpia omaperäisiä suomalaisia henkilönnimiämme. Nimi on kehittynyt 'kotkaa' merkitsevistä linnunnimityksestä. Asutuksen mukana nimi on kulkeu-

tunut keskiaikaisista keskuksista niin, että sukunimi *Kokko* esiintyy koko maassa, esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa 1500-luvun puolivälin tienoilta alkaen. (Mikkonen – Paikkala 2000: 236.) Nykyisenä sukunimenä *Kokko* on 5642 henkilöllä (VRK).

4.7.1 Suhtautuminen erilaisiin sukunimiin

T. ei välttämättä haluaisi itselleen yleistä sukunimeä, ja myöskään arkiset sukunimet, joiksi T. mainitsee muun muassa sukunimet *Möttönen* ja *Pöllänen*, eivät viehätä häntä.

Et se on oikeestaan, et ehkä *Virtanen* ei ole mun oma henkilökohtanen suosikki, tai *Nurminen* tai *Turunen*, että niitä on meillä kotikulmilla ni viistoista tusinassa.

T. haluaa kuitenkin, että hänellä, hänen miehellään ja heidän tulevalla lapsellaan on perheenä sama sukunimi, joten hän saattaisi jonkin edellä mainitun kaltaisen sukunimenkin kuitenkin ottaa, jos hänen miehellään olisi sellainen. T.:n etunimen kaksi ensimmäistä kirjainta ovat *t* ja *u*, joten hän ei kovin mielellään ottaisi sukunimeä, joka alkaisi samoilla kirjaimilla, kuten *Tuulonen* tai *Turunen*.

Et mä en oo ikinä tykänny näistä yhdistelmistä tyylisiin *Erkki Erkkilä*, et hei haloo... Et missä on hyvin samanlainen alku molemmissa, et ne käy liian hyvin yhteen. Mulla itellä särähtää korvaan. Et tollasessa kohassa mä oisin ehkä jättäny valitsematta sen miehen nimen, tai ottanu kaksoisnimen. Et siinä pitää olla jotain muotoa kuitenkin siinä nimessä, jotain särmää.

Jos T. saisi täysin vapaasti valita sukunimensä, haluaisi hän jonkin vähän erikoisemman sukunimen. T.:lle on myös tärkeää, että täyskaimoja ei löytyisi Suomesta liian montaa. Tulevalla nimellään T. kertoo löytäneensä yhden täyskaiman, minkä hän omien sanojensa mukaan juuri ja juuri kestää.

Onks se sit just sitä, että halua olla vähän erikoinen?

4.7.2 Sukunimen valinta

Avioituessaan T. aikoo ottaa miehensä sukunimen *Kokko*. T. mietti kuitenkin myös muita vaihtoehtoja, kuten kaksoisnimen ottamista. Sukunimen valinnassa etunimet ovat olleet merkityksellisiä T.:lle. Hänen ensimmäinen ja toinen etunimensä ovat kaksita-

vuisia, suomenkielisiä etunimiä, mutta kutsumanimenään T. käyttää kolmatta etunimeään, joka on kolmitavuinen, suomenkielinen etunimi. T. kertoo eläneensä koko elämänsä kolmannen etunimensä kanssa, ja häntä jopa häiritsee, kun häntä puhutellaan joissakin paikoissa ensimmäisellä etunimellä. Nykyistä etunimen ja sukunimensä yhdistelmää T. kuvailee hyväksi, koska hänellä on mielestään pehmeä etunimi ja vähän kovempi sukunimi. Sukunimen valinnassa ongelmaksi T.:lle muodostui se, että hänen tulevalla anoppillaan on sama etunimi kuin T.:n ensimmäinen etunimi on.

Tää toi ehkä eniten sitä ongelmaa, et vaihdanko minä sukunimeni, kun menen naimisiin, koska sit mä tavallaan kuitenkin olen täyskaima mun anopin kanssa. Että se vähän särähtää mun korvaan kieltämättä.

Mul on ihana anoppi, mut se et täyskaima anopista, ni se aika paljon kyllä laittaa miettimään asiaa.

T. on saanut tehdä sukunimen valintansa itse. Hän kysyi kuitenkin mieheltään tämän mielipidettä, mutta mieskin antoi hänelle vapaat kädet sukunimen valinnan suhteen. Sukunimen valintaa T. kuvailee haikeutta herättäväksi, ja että se ei ollutkaan niin helppoa kuin hän oli kuvitellut.

4.7.3 Sukunimen valintaprosessi

T. on pyöritellyt erilaisia sukunimen valintamahdollisuuksia päässään suunnilleen vuoden verran. Haastatteluhetkellä naimisiinmenoon on aikaa noin kolme kuukautta, ja T. on lopullisen päätöksensä tehnyt pari kuukautta aikaisemmin. T. ja hänen miehensä leikkittelivät myös ajatuksella, että he olisivat etsineet jommankumman suvusta jonkin vanhan sukunimen tai keksineet kokonaan uuden. Tosissaan he eivät kuitenkaan näitä mahdollisuuksia miettineet. T. kertoo, että hän itse hieman vierastaa ajatusta kokonaan uuden sukunimen keksimisestä, ja että jos suvustakin valitsisi sukunimen, pitäisi sillä olla jotain merkitystä kummallekin puolisolle. T. toteaa myös miehensä olevan niin sitoutunut omaan sukunimeensä, ettei tämä halua vaihtaa sitä.

Mä sanoin, et mun pitäis olla joku *Ehrnrooth*, ni se sitte suostus vaihtaa sukunimensä, tai joku *von...* tai joku muu aatelinen sukunimi, sit se ois ehkä suostunu vaihtamaan sen, mut tota... hälle on sukunimi tosi... hän on niin siihen sitoutunu, et ei se ollu oikeestaan ees vaihtoehto.

T. uskoo, että miehet eivät ikinä edes mieltä sitä vaihtoehtoa, että he vaihtaisivat sukunimeään, ja että sukunimen vaihtamiselle pitäisi miehillä olla jokin iso syy. Hän kokee myös, että miehille naimisiinmenokaan ei välttämättä ole niin iso asia kuin naisille, jotka usein avioitumisen yhteydessä vaihtavat sukunimeään. T. kertoo, että hänen kaverialueporukassaan otetaan hyvin helposti miehen sukunimi avioituttaessa. Vaikka T. on itse päätenyt samaan ratkaisuun, jää hän haastattelussa pohtimaan, miksi naisten pitäisi vaihtaa sukunimeään, kun miehetkään eivät yleensä suostu ottamaan vaimonsa sukunimeä. T. kertoo, että varsinkin hänen kotipaikkakunnallaan vaimon sukunimen ottamiseen suhtauduttaisiin oudoksuen.

Avioituessaan ja vaihtaessaan sukunimeään T. kokee ottavansa askeleen pois päin omasta perheestään ja sitoutuvansa jollain tapaa myös miehensä ydinperheeseen. T. katsoo kuitenkin avioituttuaan kuuluvansa edelleen omaan sukuunsa.

Mut ehkä se on silleen, et nyt mä kuulun siihen heidän porukkaan ja sitten omaan sukuuni.

T. ei koe, että hänelle tulisi uuden sukunimen myötä uusi identiteetti. Hän lisää kuitenkin, että hänen miehensä perheen kotipaikkakunnalla hänet yhdistettäisiin nimen perusteella heti hänen anoppiinsa, ja jos hän asuisi kyseisellä paikkakunnalla, joutuisi hän ehkä muuttamaan identiteettiään, mitä hän ei välttämättä haluaisi tehdä.

T. kertoo, että hänen sukunimen valintaansa on kyselty, ja hänen mielestään vähän siihen tapaan, että kyselijät ovat olettaneetkin hänen ottavan miehensä sukunimen. Toisaalta T.:n mielestä kyselijät eivät ole olleet täysin varmoja hänen valinnastaan. Sukunimen valintaansa T. ei kuitenkaan ole joutunut selittelemään. T.:n mukaan hänen oma perheensä osasi myös odottaa hänen valintaansa, vaikka he saattavatkin T.:n mukaan kokea myös haikeutta, koska hän on perheensä ainoa tyttö. T. sanoo, että enemmän hänen vanhempansa ihmettelisivät sitä, jos hän ei vaihtaisi sukunimeään.

4.7.4 Ajatuksia omasta sukunimestä ja miehen sukunimestä

Oman sukunimen tausta ei T.:lle ole kovin merkityksellinen. Hän kuvailee omaa sukunimeään niin yleiseksi ja perinteiseksi *nen*-loppuiseksi suomalaiseksi sukunimeksi, ettei hän ole koskaan edes kiinnittänyt juuri huomiota sukunimeensä tai sen taustaan. T. on kuitenkin paljon läheisempi isänsä suvun kanssa, mistä hänen sukunimensäkin tulee,

kuin äitinsä suvun kanssa. T. kokee, että hänen suhteensa sukunimeensä on vahva ja rakas, mutta kuitenkin yleinen ja arkinen. T.:n mielestä hänen sukunimensä on selkeä, koska se alkaa *r*-kirjaimella ja nimen keskellä on kaksoiskonsonantti. T.:n sukunimi kuullaan yleensä oikein muualla paitsi ulkomailla.

T. kertoo ajatelleensa jo pikkutyöstä asti, että naimisiin mennessään hän vaihtaa sukunimeään, mutta nyt naimisiinmenon tullessa oikeasti lähemmäksi ja lähemmäksi, on irtautuminen omasta sukunimestä alkanutkin tuntua haikealta.

Siin on tietty tunnelataus siinä nimessä, siinä yhdistelmässä ja siinä omassa nimessä. Kyl se niin kun ehkä tiettyä haikeutta alkaa tässä pikku hiljaa tuntemaan sitä kohtaan.

Nuorempana T. ei pitänyt etunimestään ja hän koki, että sukunimi oli enemmän se, kuka hän on, mutta vanhemmiten asia on kääntynytkin päinvastoin.

Et mä hyvin tiukasti pidän huolta mun etunimestäni, et se on oikein ja se on mulle se, mihin mä oon tavallaan sen identiteettini rakentanu enemmän.

T. ajattelee kuitenkin, että hänen sukunimensä on jollain lailla osa häntä, koska sukunimen takana on myös perhe ja suku, ja vaikka suhde etunimeen onkin vahvempi, niin myös side sukunimeen on vahva. T. ei osaa sanoa, onko omasta sukunimestä luopuminen myös omasta identiteetistä luopumista. Hän kokee kuitenkin A. Kinnusen tapaan, että vaihtaessaan sukunimeään ja mennessään naimisiin hän jättää yhden vaiheen elämäänsä konkreettisesti taakse.

Tavallaan se on ehkä semmonen henkinen vaan, just että on jättäny yhden vaiheen elämästä todella konkreettisesti taakse. Vähän niin ku samalla tavalla ku valmistuu lukiosta. Ja siinä on ne tietyt kaverit ollu siinä, ja sit siinä vaihees ku sä painat sen lakin päähän, ni sä tajuut et "hei, mä oonki tyhjän päällä", tai tavallaan sitä on, mut siitä lähetään eteenpäin. Et ehkä mä odotan, et se on vähän samanlainen seisahdus sitte että niin ku "Hei, auts". Vaikka eihän se mun perhe minnekään häviä, mutta se on kuitenkin... tavallaan siitä on lähtenyt sitten vähän ulospäin.

Miehensä sukunimen *Kokon* taustaa T. ei tunne, eikä hän ole perehtynyt siihen. T. pitää *Kokko*-nimestä, ja hänestä on mukavaa, että se ei ole *nen*-loppuinen. T. kertoo huomanneensa, että hänen tuleva sukunimensä on mukavan erilainen, vaikka se onkin

perinteinen suomalainen sukunimi. T. kokee myös, että hänen tuleva sukunimensä on helpompi ulkomaalaisille lausua kuin hänen oma sukunimensä *Ropponen*.

4.8 Ruokolainen

M. Ruokolainen on vuonna 2010 avioitunut, 25-vuotias (syntynyt 1986) espoolainen. M. ja hänen miehensä ovat molemmat syntyneet Uudellamaalla. Lapsuudessaan M. on asunut myös Savonlinnassa. M.:llä on ylempi korkeakoulututkinto ja hän on työelämässä. M.:n tyttönimi oli *Kenttä*.

Ruokolainen-nimi on alun perin lisänimenä kertonut kantajansa olleen kotoisin joko *Ruoko*-alkuisesta talosta tai kylästä. *Ruoko*-alkuisten sukunimien taustalla on ilmeisesti luontonimi. Sanalla *ruoko* tarkoitetaan murteissamme tavallisesti 'vedessä kasvavia heinäkasveja', muun muassa järviruokoa. (Mikkonen – Paikkala 2000: 555.) Nykyisenä sukunimenä *Ruokolainen* on 900 henkilöllä (VRK).

Sanalla *kenttä* ~ *kentta* on murteissa merkitys 'kova, hedelmätön, ruohoa kasvava maa', 'keto', 'tasanko'. Kun väliaikaisen kala- tai karjamajan paikalle on perustettu talo, on sen nimeksi tullut *Kenttä*, *Kenttälä* tai *Kenttämaa*. Näitä taloja on pohjoisessa lähes joka pitäjässä. Sukunimeksi *Kenttä* on siirtynyt muun muassa Kemissä, Torniossa, Rovaniemellä ja Pellossa. Tasaiselle nurmimaalle rakennettu talo on voinut etelämpänäkin saada nimen *Kenttä* tai *Kenttälä*, mistä sitten on kehittynyt myös sukunimi. (Mikkonen – Paikkala 2000: 215.) Nykyisenä sukunimenä *Kenttä* on 312 henkilöllä (VRK).

4.8.1 Sukunimen valinta

Avioituessaan M. otti miehensä sukunimen *Ruokolainen*. M. kertoo valinneensa miehen sukunimen, koska he halusivat miehensä kanssa yhteisen sukunimen, eikä mies halunnut ottaa M.:n sukunimeä *Kenttä*. M. kertoo, että jos miehen sukunimi olisi ollut hankala tai "pöljä", ei hän olisi ottanut sitä. Hän ei myöskään olisi ottanut sellaista sukunimeä, joka on Suomessa myös etunimi, kuten *Lauri* tai *Vuokko*, koska sitten muut ihmiset eivät välttämättä tietäisi, onko kyseessä mies vai nainen ja kumpi on etunimi. M:lle ei sukunimen valintaa pohtiessa juuri ollut väliä sillä, onko hänen tuleva sukunimensä harvinainen tai yleinen, mutta hän myöntää, että hieman erikoisempi sukunimi ei olisi haitannut häntä. M. kertoo, että hänen miehensä äidin tyttönimi *Viheriäkoski* miellyttää

häntä, ja he olisivat voineet harkita miehensä kanssa tätä yhteiseksi sukunimekseen, jos olisivat tajunneet tällaisen mahdollisuuden ajoissa.

M.:llä on kaksitavuinen, suomenkielinen etunimi. Etunimet eivät M.:n mukaan vaikuttaneet hänen sukunimen valintaansa, mutta hän sanoo, että jos etunimet eivät ol- lenkaan olisi sopineet miehen sukunimeen, niin hän olisi siinä tapauksessa voinut pitää oman sukunimensä. Miehen sukunimen tausta tai perhesuhteet eivät myöskään vaikut- taneet M.:n sukunimen valintaan, ja myöskään sukunimen ulkoasulla tai ääntämyksellä ei ollut merkitystä. M. sai itse tehdä sukunimen valintansa, mutta hän kertoo miehensä toivoneen, että hän ottaisi sukunimekseen *Ruokolaisen*. M. lisää, että mikäli mies ei oli- si halunnut hänen ottavan sukunimeään, niin ei hän sitä olisi ottanut.

4.8.2 Sukunimen valintaprosessi

Sukunimen valintaa M. oli miettinyt jonkin verran jo ennen päätöstä avioliitosta. Yh- dessä miehensä kanssa M. keskusteli sukunimen valinnasta suunnilleen siinä vaiheessa, kun päätös naimisiinmenosta tehtiin. M. kertoo lopullisen päätöksen sukunimen valin- nasta tulleen melko nopeasti. Sukunimen valintaansa M. on ollut tyytyväinen ja kertoo sukunimen käytön sujuneen helposti ilman suurempia ongelmia. Myöskään tyttönimen- sä perään hän ei ole haikaillut.

M.:n sukunimen valintaa ei ole juuri kyselty tai kommentoitu. M. arvelee esimer- kiksi isoäidilleen ja muille vanhemmille sukulaisilleen olleen itsestäänselvyys, että hän vaihtaa sukunimeään avioituessaan. M.:n lähisuvussa moni onkin ottanut miehen suku- nimen. M. kertoo kuitenkin, että monet ovat myös voineet luulla hänen pitävän oman sukunimensä, koska se on ollut vahvasti osa hänen identiteettiään.

Joskus kauan ennen naimisiinmenon ajattelemistakaan joku tuttu kommentoi, että ethän sä voi vaihtaa nimeä. Ehkä sitten piti näyttää, että voin.

M. ei koe astuneensa uuteen perheeseen sukunimen vaihtumisen ja avioliiton myötä. Hän sanoo, että avioliitto on ensisijaisesti hänen ja hänen miehensä välinen, eikä sukujen välinen. M. kokee edelleen kuuluvansa samoihin sukuihin kuin mihin ennen a- violiittoakin, isänsä sukuun vähän enemmän kuin äitinsä. M.:n mielestä hänen miehensä sukulaiset ovat vain miehen sukulaisia, vaikka hän tuleekin hyvin toimeen näiden kans- sa.

4.8.3 Ajatuksia nykyisestä sukunimestä ja tyttönimestä

Nykyistä sukunimeään *Ruokolainen M.* kuvailee tavalliseksi ja sellaiseksi, jota kukaan ei varmaan muista sen erityisemmin.

Se ei kyllä erotu mistään. Ja suomalainen. Ei ois haitannu vaik ois ollu ruotsalaiselta kuulostava nimi, se ois voinu olla parempiki, mutta tota... no joo. Tai joltain muulta ulkomaalaiselta. Sehä ois tietysti säväyttäny, ku ois ollu joku *Mohammed*... No onneks ei.

M. ajattelee nykyisen sukunimensä olevan osa häntä, koska koko nimellä tai sukunimellä hän esiintyy enemmän virallisissa yhteyksissä. Hän kertoo, että mitään valtavaa identiteettimuutosta ei kuitenkaan ole tapahtunut uuden sukunimen myötä, vaan että suurin ero entiseen verrattuna on nykyään se, että hänen sukunimensä ei enää herätä huomiota.

Tyttönimeään *Kenttä M.* kuvailee pelkkänä sukunimenä normaaliksi ja ei kovin yleiseksi, mutta M.:n etunimen kanssa yhdistelmänä siitä tulee hänestä erikoinen ja se jää mieleen.

Onhan siinä tietysti hyvät puolensa siinäkin niin ku, että jää mieleen, mutta ei nyt oo tarvinnu välttämättä erottua pelkästään nimellä. Että muilla ansioilla sitten.

Tyttönimi on M.:lle tärkeä, koska se on hänen mukaansa hänen oma sukunimensä ja osoitus siitä, mihin sukuun hän kuuluu ja mistä hän tulee. M.:n suhtautuminen tyttönimeen ei ole muuttunut esimerkiksi iän myötä, vaan hän kertoo sen aina olleen hänestä hyvä sukunimi. M. kertoo, että hänen tyttönimensä oli vahvasti osa häntä, ja siihen nähden hän on mielestään hyvin sopeutunut uuteen sukunimeensä.

Jos M. saisi täysin vapaasti valita sukunimensä, haluaisi hän jonkin sellaisen sukunimen, jota ei ole muilla ja ehkä jopa itse keksityn.

4.9 Vertanen-Tilli

H. Vertanen-Tilli on 23-vuotias (syntynyt 1988) vantaalainen ja hän on avioitunut vuonna 2009. H. on syntynyt Kotkassa ja hänen miehensä Anjalankoskella. H. suorittaa

parhailtaan alempaa korkeakoulututkintoa ja hänellä on miehensä kanssa avioliiton aikana syntynyt lapsi. H.:n miehen sukunimi on *Tilli*.

Sukunimestä *Vertanen* ~ *Vertainen* on 1500-luvun puolen välin tienoilta lähtien useita tietoja Etelä-Karjalasta. Nykyisin Vertasia asuu lähinnä kaakkoisessa Suomessa Imatran–Lappeenrannan seudulla ja toisaalta Keski-Suomessa Karstulassa. (Mikkonen – Paikkala 2000: 737.) Nykyisenä sukunimenä *Vertanen* on 604 henkilöllä (VRK).

Nimi *Tilli* on pääasiassa kymenlaaksolainen (Hamina, Vehkalahti, Anjala, Kouvola, Ylämaa, Lappeenranta), joskin sitä esiintyy myös läntisissä osissa maamme. Nimi on palautettavissa alasaksalaislähtöiseen miehennimeen *Didrick*, *Dietrich* (< *Theodericus*), jonka lyhentymämuotoja ovat muun muassa asut *Thiele*, *Tillo*, *Till* ja *Tilly*. (Mikkonen – Paikkala 2000: 668.) VRK:n mukaan *Tilli* on nykyisenä sukunimenä 630 henkilöllä.

4.9.1 Sukunimen valinta

Avioituessaan H. otti kaksoisnimen *Vertanen-Tilli*. Kaksoisnimen valinta oli H.:lle kompromissi: Hän on jo 14-vuotiaasta lähtien ollut sitä mieltä, että avioituessaan mies saa ottaa hänen sukunimensä *Vertanen*, mutta koska hänen miehellään sattui olemaan sama etunimi kuin hänen isällään, ei tämä vaihtoehto tuntunutkaan enää hyvältä ja samannimisyyttä haluttiin välttää. H. halusi jollakin tavalla säilyttää oman sukunimensä, mutta halusi toisaalta myös, että koko perheellä olisi yhteinen sukunimi – niinpä hän päätyi ottamaan kaksoisnimen. Twengen (1997: 424), Entzenbergin (2004: 42) ja Högbergin (2010: 28) tutkimuksissa kaksoisnimen ottaneet naiset tunsivat samalla tavalla, ja valitsemalla kaksoisnimen he kokivat voivansa saada kummatkin itselleen tärkeistä asioista: oman sukunimensä ja yhteisen sukunimen miehen kanssa. Negatiivisia tai alatyylisiä mielikuvia herättävää sukunimeä H. ei olisi ottanut, eikä välttämättä myöskään sukunimeä, jolla on erittäin vaikea ääntämys- tai kirjoitusasu. Kaksoisnimeä hän ei myöskään olisi ottanut, mikäli miehelläkin olisi ollut *nen*-loppuinen sukunimi.

H. kertoo, että hänen halunsa pitää oma sukunimensä avioitumisen jälkeenkin ei johdu siitä, että hänen mielestään sukunimi *Vertanen* olisi erityisen kaunis tai harvinaisen, vaan hänelle oman sukunimen säilyttäminen oli lähinnä periaatekysymys. Hän kertoo tottuneensa omaan sukunimeensa niin paljon, ettei halunnut ihan täysin muuttaa sitä.

H.:lla on jo nuoresta lähtien ollut vahva ajatus oman sukunimensä säilyttämisestä, ja tämä vaikutti hänen sukunimen valintaansa eniten.

Emmie tiää mikä... se oli varmaan jotenki, et ku mie olin sen niin nuoren päättäny. Sillon ku mie oon sen päättäny, mie oon aatellu, et miun lapsetki sais niin ku miun nimen. Mut sit se lopulta se päätös... vaikutti oikeestaan se, ku mie oon sitä niin paljon sanonu, et mie piän oman nimen ja ajatellu niin ku mielessäni, et mie oon aina tän niminen. Tai siis aina *Vertanen*, ni se siihen niin ku varmaan eniten vaikutti.

H.:lla on suomenkielinen, kaksitavuinen etunimi. H. kertoo, että hänen etunimensä ei vaikuttanut mitenkään sukunimen valintaan, sillä hänen mielestään se sopii yhteen melkein minkälaisen sukunimen kanssa tahansa. Hän mainitsee kuitenkin, että etunimen kanssa samalla tavulla tai samoilla kirjaimilla alkava sukunimi voisi kuulostaa tyhmältä, mutta hän toteaa, että on olemassa myös paljon kamalampia yhdistelmiä.

H. teki sukunimen valintansa itse. Mieholtään hän oli kysynyt tämän mielipidettä kaksoisnimen ottamisesta, ja mieskin oli pitänyt enemmän ajatuksesta, että vaimolle tulee kaksoisnimi kuin että tämä olisi pitänyt vain oman sukunimensä.

4.9.2 Sukunimen valintaprosessi

H. kertoo pyöritelleensä sukunimen valintaa mielessään aika paljon. Mielessä kävivät vaihtoehdot miehen sukunimen ottamisesta, kaksoisnimen ottamisesta ja oman sukunimen pitämisestä. H. kertoo alkaneensa miettiä sukunimen valintaa suunnilleen siitä hetkestä lähtien, kun he päättivät miehensä kanssa mennä naimisiin. Yhteensä hän ehti pohtia valintaansa enemmän tai vähemmän parin vuoden ajan, ja lopullinen päätös tuli muutamaa kuukautta ennen häitä.

Mie päätin sit, et otetaan se, et se ei oo liian vaikee kuitenkaan se nimi, ni mä aatelin et enköhän mie siihen totu.

H. kertoo, että hänestä olisi tuntunut omituiselta olla pelkkä *Tilli*, joten koska *Vertasesta* ei tullut heidän yhteistä sukunimeään, niin kaksoisnimi tuntui toiseksi parhaalta vaihtoehdolta. H. kertoo, ettei tunne *Tilli*-sukunimen taustaa oikeastaan ollenkaan, eikä hän ollut ikinä kuullutkaan kyseistä sukunimeä ennen kuin tapasi miehensä.

Leikillään H. ja hänen miehensä olivat myös katsoneet, josko jommankumman suvusta löytyisi jokin hauska nimi, jonka he voisivat ottaa yhteiseksi sukunimeksi, mutta H.:n mukaan se ei kuitenkaan oikeasti tuntunut heidän vaihtoehdoltaan. Myöskään itse keksitty sukunimi ei tuntunut omalta.

Sukunimen valintaansa H. on tyytyväinen, eikä se ole kaduttanut häntä. H. kertoo, että aluksi hän saattoi sanoa usein puhelimesta vain tyttönimensä, ja *Tilli* jäi nimestä pois, mutta nykyään kaksoisnimeen on jo tottunut.

H.:n sukunimen valintaa ei ole juuri kysely tai kommentoitu, ja hän pitääkin kaksoisnimen ottamista hyvin luonnollisena asiana. Omalta perheeltään tai suvultaan hän ei ole kuullut mitään negatiivista eikä toisaalta varsinaisia kehujaakaan sukunimen valinnastaan. H. arvelee sukulaistensa ajattelevan, että hän tekee kuitenkin itse päätöksensä, eikä hänen päätään saisi käännettyä, vaikka sanoisi mitä.

4.9.3 Ajatuksia nykyisestä sukunimestä ja tyttönimestä

Nykyistä sukunimeään H. kuvailee kaksoisnimenä tavalliseksi, koska hänen mielestään sen molemmat osat ovat yksinkertaisia, ja hänestä on hyvä, että sukunimen jälkimmäinen osa, *Tilli*, on lyhyt. Jonkin verran hän on kuitenkin joutunut toistamaan ja tavaamaan sukunimeään.

Kyl sitä saa aina sanoo, et väliviivalla *Vertanen-Tilli* ja sitä niin ku tolkuttaa, mut silti miust se on yhdysnimeks aika helppo ja sit miust ne sointuu ihan hyvin yhteen kuitenkin, ku on myös tosi omituisia yhdistelmiä.

H.:sta on kivaa, että heillä on nyt koko perheellä sama sukunimi, vaikka hänellä onkin myös tyttönimensä osana sukunimeä. Muuten H.:n nykyiseen sukunimeen ei liity sen kummempia tunteita tai asenteita, ja hän kertoo jo sopeutuneensakin hyvin sukunimeen.

H: Mut eipä, ei oo mitään suuria tunteita, ei puolesta eikä vastaan, et ihan...

Elina: Pidät kuitenkin nimestä?

H: Ihan ookoo. Ihan tavallinen nimi.

Tyttönimensä *Vertanen* H. ajattelee olevan kiinteästi osa itseään, mutta ei osaa aivan sanoa, minkä takia. Hän kertoo ajatelleensa, että se on se sukunimi, jonka hän

haluaa aina pitää, vaikka se ei olekaan hänestä mitenkään erityisen kaunis eikä kovin harvinainenkaan.

Jotenki se oli vaan, et mie olin sen itelleni ajatellu ja päättäny, mie oon vaan niin kovapäinen vissiin, et sit ku mie oon sen kerran päättäny, ni sit siit ei halunnu enää poiketa. Et halus pitää sen. En osaa tosissaan varsinaisii syitä sanoo, et minkä takii se oli niin silleen isosti [osa minua], mut se, se vaan oli.

H. toteaa, että hänen suhtautumisensa tyttönimeensä on säilynyt suunnilleen samanlaisena aina.

Elina: Onks sun suhtautuminen sun tyttönimeen aina ollu yhtä vahva? Tai onks se muuttunu iän myötä?

H: Ei oikeestaan. Ei oo vahvistunu eikä heikentyny. Et mie oon tosissaan ollu neljätoista, et aika nuori jo silloin, ku mie oon päättäny, et sit jos mie joskus meen naimisiin, ni mies saa ottaa miun nimen. Ni, mut oikeestaan aina se on ollu silleen. Et nyt tietysti mie olin jo vähän valmiimpi joustamaan silloin ku mentiin naimisiin ku silloin neljätoist vuotiaana, mut tota, mut ei se niin ku ainakaan erityisemmin vahvistunu oo se mielikuva siitä.

5 Naimattomien nuorten naisten suhtautuminen sukunimiin ja hypoteettiseen sukunimen valintaan

Tässä luvussa esittelen kolmen naimattoman nuoren naisen suhtautumista sukunimiinsä sekä hypoteettiseen sukunimen valintaan avioliiton yhteydessä sen mukaan, miten olen informantteja tulkinnut. Käytän tässä työssä jatkossa vain näistä naisista termiä *naimattomat (nuoret) naiset*, tehdäkseni eron muihin informantteihin, vaikka todellisuudessaan myös avioitumassa olevat Kinnunen, Luikku, Nihti ja Ropponen ovat toistaiseksi siviilisäädyltään naimattomia. Kaikki tässä luvussa esiteltävät kolme informanttia ovat omia ystäviäni, ja tämän ansiosta tunnelma haastatteluissa on ollut hyvin vapautunut ja epävirallinen. Roolini haastattelijana on ollut näiden kolmen informantin kohdalla hieinan erilainen kuin muita informantteja haastatellessani, koska tunnen kaikkien informanttien taustat tarkemmin, ja myös informantit ovat voineet viitata asioihin, joita tiedän heistä jo entuudestaan.

5.1 Kauhanen

M. Kauhanen on 26-vuotias (syntynyt 1985) syntyperäinen helsinkiläinen. M.:llä on ylempi korkeakoulututkinto ja hän on työelämässä. M. seurustelee, mutta avioituminen ei ole hänelle ajankohtaista.

Kauhaset ovat kuuluneet Savon laajimpiin sukuihin 1800-luvun lopulla. Savon Kauhasten kantaisä lienee Kuopion ensimmäinen kirkkoherra Eskil Kauhanen eli Skoppa, joka oli kotoisin etelästä Karjalohjan Kauhalasta. *Kauhalan* kylät ovat myös Iitissä ja Kirkkonummella, ja vanhastaan nimi tavataan myös Karjalassa. Karjalan *Kauhanen*-nimen on Viljo Nissilä katsonut ilmaisevan ammattia, kauhantekijää. Toisaalta Nissilä mainitsee, että kun paikka on saanut nimen muodon yhtäläisyyden perusteella jostakin esineestä (esim. kauha), ja paikannimi on siirtynyt henkilönnimen tehtävään, on syntynyt sellaisia sukunimiä kuin *Kauhanen*. *Kauha* on voinut olla myös henkilön liikanimi, sillä sanan *kauha* ~ *kauhu* alkuperäisempi merkitys on ollut 'kalpeus, kalpea'. Jossakin päin Suomea taas soittimella oleva teeri "kauhaa". (Mikkonen – Paikkala 2000: 206.) Nykyisenä sukunimenä *Kauhanen* on 2166 henkilöllä (VRK).

5.1.1 Ajatuksia omasta sukunimestä ja omalta sukunimeltä toivottuja asioita

Sukunimeään *Kauhanen* M. kuvailee maalaismaiseksi, emäntämäiseksi, suomalaiseksi, melko tavalliseksi, sekä hyvin savolaiseksi. M. ei pidä sukunimestään kovin paljon, sillä hän ei pidä siitä, miltä se kuulostaa, eikä siitä, mitä nimestä tulee hänelle mieleen.

Elina: Mitä siitä tulee mieleen?

M: No just, just niin ku semmonen emäntämäisyys ja sellanen niin ku... Se on jotenki kauheen juntti. Se kuulostaa jotenkin kauheen sellaselt ronskilta.

M. kertoo suhtautuneensa aiemmin vielä jyrkemmin negatiivisesti sukunimeensä. Vaikka hän ei edelleenkään pidä sukunimestään, ei se kuitenkaan häiritse häntä niin paljon, että hän haaveilisi esimerkiksi sukunimensä vaihtamisesta. M. kertoo ajattelevansa, että hänen sukunimensä on vain hänen sukunimensä; jotain, mistä tulee hänet mieleen, mutta ei mikään vakava asia. Kun kysyn M.:ltä, ajatteleeko hän sukunimensä olevan osa häntä, vastaa hän "toivottavasti ei", mutta arvelee sen kuitenkin olevan osa häntä. M. sa-

noo, että varsinkin silloin, jos häntä kutsutaan koko nimellä, liittyy sukunimi selvästi häneen. M.:llä ei ole ollut ongelmia sukunimensä käytön kanssa, mutta hän kertookin usein näkevänsä vaivaa sen eteen, että nimi esimerkiksi kuullaan oikein. Varsinkin nimen keskellä olevan *h*:n hän sanoo huolellisesti välttääkseen sekaannukset esimerkiksi *Kaukonen*-nimeen.

M. kertoo kiintyneensä *nen*-päätteeseen omassa sukunimessään, ja hän mainitsee, että se on jopa osa hänen identiteettiään ja sitä kieltä, mihin hän on kasvanut. M. ei kuitenkaan ole sitä mieltä, että hän välttämättä haluaisi säilyttää *nen*-päätteen myös silloin, jos hän avioituisi, tai jos hän saisi vapaasti valita sukunimensä. Sukunimeään M. ei yhdistä sukuunsa, vaan pikemminkin suomalaisuuteen. M. kertoo isänsä puolelta tulevasta sukunimestään näin:

Se on vähän outoo, että ku mun isän vanhemmat on niin ku Savosta, mut sitte ne on kasvattanu mun isän Ruotsissa, niin sitte se on vähän niin ku, et mun isäki on saanu sen [sukunimen] joiltain muilta ikään ku. Että ku mun isälläkään ei oo sit niin niin ku sellanen savolainen tai ees suomalainen identiteetti. Ni se tuntuu silleen vähän oudolta, että... Et mä en tavallaan liitä sitä [sukunimeäni] ehkä niinkään mun isään tai sukuun, vaan niin ku suomalaisuuteen.

M.:n mielestä ei ole välttämätöntä, että hänen sukunimensä olisi helppo kirjoittaa tai ääntää, mutta se on hänen mielestään "kiva lisä". M. sanoo myös, ettei oikein ymmärrä sitä, kuinka jotkut ihmiset valittavat joutuessaan tavaamaan nimeään, sillä hänen mielestään se ei ole kovin vaikeaa. M.:lle ei ole tärkeää, onko hänen sukunimensä yleinen vai harvinainen, mutta hän kertoo ihailevansa harvinaisia sukunimiä. M. ei välttämättä haluaisi itselleen sukunimeä, joka on myös jonkun tunnetun henkilön sukunimi.

No sellasii ihmisii mul kyl ei käy kateeks, joiden sukunimi on joku *Saarikoski* tai *Kekkonen*. No joo, varsinki *Saarikoski*, koska siitä jo tietää, et ne on sukua Pentti Saarikoskelle. Se on vähän niin ku painolasti lähinnä.

Myöskään kukaan kyselylomakkeeseen vastanneista naisista ei ollut tehnyt sukunimen valintaansa sillä perusteella, että olisi saanut itselleen saman sukunimen kuin jollakulla tunnetulla henkilöllä. Varmastikaan kaikkia vastaajia sama sukunimi jonkun tunnetun tai kuuluisan henkilön kanssa ei ole häirinnyt, mutta tarkoituksella tällaisia sukunimiä ei myöskään ilmeisesti valita. Tuttu nimi herättää helposti mielikuvan tätä nimeä kanta-

vasta tunnetusta henkilöstä, ja jos mielikuva ei ole positiivinen, voidaan nimi jättää valitsematta. Myös odotettavissa olevat, usein toistuvat kysymykset sukulaisuudesta jonkun tunnetun henkilön kanssa voivat vaikuttaa siihen, ettei samaa nimeä haluta itselle.

5.1.2 Suhtautuminen sukunimen vaihtamiseen avioliiton yhteydessä

Avioituessaan M. ei haluaisi vaihtaa sukunimeään, koska hän ei halua ajatella, että hän liittyisi miehen sukuun ottaessaan tämän sukunimen.

Vaik se onki tyhmää silleen ehkä ajatella niin ku henkilökohtasel tasol tällasii, mut et sit ku tietää, mitä ihmiset ajattelee, ni mä tavallaan identifioituisin johonki sellaseen, mihin mä en haluu.

Avioituessaan M.:lle olisikin varteenotettava vaihtoehto pitää oma sukunimensä. M.:n mielestä hyvä vaihtoehto olisi etsiä myös jommankumman puolison suvusta jokin vanha sukunimi, tai keksiä kokonaan uusi sukunimi. Kaksoisnimistä M. sen sijaan ei pidä.

Mun mielest kaksoisnimet on kyl vähän dorkia, et ne on liian pitkiä ja vanhanaikasii ja jotenki... Mä en yhtään haluis sellast imagoo.

Elina: Millast imagoo?

M: No jotenki, en tiää, mikä siin niin ku on, se on jotenki sillai niin ku kauheen sellanen tärkeilevä ja keski-ikänen käytäntö.

M.:n mielestä kaksoisnimistä tulee myös usein järkyttävän pitkiä, ja niitä on vaikea sekä muistaa että lausua. Esimerkiksi tällaisesta sukunimestä hän mainitsee sukunimen *Guze-nina-Richardson*.

M. on sitä mieltä, että hän voisi vaihtaa sukunimeään ilman avioliittoakin, jos hän löytäisi jonkin hyvän sukunimen. M. sanoo, että hänen pitäisi siinä tapauksessa kyllä miettiä vielä tarkkaan, mitä hänen sukulaisensa asiaan sanovat.

Sukunimiä, joihin M. voisi kuvitella vaihtavansa oman nimensä, voisivat olla esimerkiksi luontoon liittyvät ja melko lyhyet nimet, kuten *Susi*, vaikka se ei M.:n mielestä soviakaan yhteen hänen etunimensä kanssa. Ylipäänsä M. kokee sisällöltään merkitykselliset sukunimet itseään miellyttäväksi, jos vain nimi viittaa johonkin neutraaliin tai mukavaan asiaan. Sen sijaan esimerkiksi sukunimiä *Ampuja* tai *Miinala* M. ei ottaisi. Vieraskielisen sukunimen M. voisi myös kuvitella ottavansa, koska niistä ei hänen

mukaansa usein tiedä, tarkoittaako nimi jotakin, tai miltä nimi kuulostaa kyseisen kielen puhujista, ja nimeen ei siis ehkä liittäisi samanlaisia mielikuvia kuin suomenkielisiin sukunimiin.

Sukunimiä, joita M. haluaisi välttää, ovat sellaiset, joissa on *ä*- tai *ö*-kirjaimia. Päällimmäisenä syynä tähän on se, että M. haluaisi asua ulkomailla ja kyseiset kirjaimet tuottaisivat siellä hänen mielestään hankaluuksia. *ä*- ja *ö*-kirjaimia sisältävistä sukunimistä tulee M.:n mielestä myös vielä enemmän "maalaismainen ja tyhmä vaikutelma". M.:lle on tärkeää, että jos hän joskus vaihtaa sukunimeään, niin uudessa sukunimessä ei ole tärkeilyä tai teeskentelyä, koska se ei M.:n mielestä sovi hänen olemukseensa tai yhteiskuntaluokkaansa. Liian hienoa sukunimeä M. ei siis itselleen haluaisi.

M.:llä on kaksitavuinen, suomenkielinen etunimi. M.:n mielestä hänen etu- ja sukunimensä kuulostavat pyöreiltä yhdessä, koska kummassakin on diftongi, ja M. kokee, että hänen etu- ja sukunimensä sopivat vähän liiankin hyvin yhteen. M.:n mielestä jo hänen nimestään kuulee, että hän on olemukseltaan pyöreä. M. on sitä mieltä, että hänen etunimensä vaikuttaisivat ilman muuta myös hänen mahdolliseen sukunimen valintaansa. Hän sanoo, että juuri esimerkiksi *Susi* on sellainen sukunimi, jonka hän haluaisi, mutta joka ei hänen mielestään sopisi hänen etunimensä kanssa yhteen.

M. pitää kirjoittamisesta ja hän on saanut julkaistuksi nykyisellä nimellään joitakin lehtijuttuja. M. kertoo, että häntä voisi hieman haitata, jos hän vaihtaisi sukunimeään, eikä hänen aiemmin tekemiään juttuja enää osattaisikaan yhdistää häneen. M. kokee, että tässä vaiheessa hän voisi kuitenkin vielä hyvin vaihtaa sukunimeään, koska juttuja on toistaiseksi aika vähän. M.:n mielestä toinen hyvä hetki vaihtaa sukunimeä olisi sitten, kun on jo tarpeeksi tunnettu.

5.2 Repo

T. Repo on 23-vuotias (syntynyt 1988) syntyperäinen helsinkiläinen, ja hän suorittaa parhaillaan ylempää korkeakoulututkintoa. T. seurustelee, mutta haastatteluhetkellä avioituminen ei ole hänelle ajankohtaista. Neljä kuukautta haastattelun jälkeen T. kihlautui poikaystävänsä kanssa.

Repo on ollut vanhastaan yleinen Karjalassa. Nimistä *Repo* ja *Reponen* on runsaasti mainintoja Kannakselta, sittemmin myös Laatokan luoteis- ja pohjoisrannan pi-

täjistä, mistä *Repo*-nimeä on levinnyt Pohjois-Karjalaan ja Pohjois-Savoon. Repoja on myös Inarissa. Nimi kuuluu eläinaiheiseen henkilönnimistöön, joka on etenkin Karjalalle luonteenomainen. *Repo* olisi voitu antaa lisänimeksi nimettävän ominaisuuksien tai hänen asuinpaikkansa nimen perusteella. Tällaisen lisänimen on voinut saada myös ket-tujen pyytäjä ja nahkojen kaupustelija. (Mikkonen – Paikkala 2000: 536.) VRK:n mukaan *Repo* on 3803 henkilön nykyinen sukunimi.

5.2.1 Ajatuksia omasta sukunimestä

Omaa sukunimeään T. kuvailee lyhyeksi, ytimekkääksi ja kivaksi.

Elina: Miks se on sust kiva?

T: Ehkä siksi, ku se on helppo kirjottaa ja sit se on sellanen wannabe-luonnonläheinen. Viittaa ainaki johonki elukkaan niin ku. *Kettu Repolaiseen* ja silleen. Kai siin on jotain sellastaki, et se on ainaki se yks juttu, mikä yhdistää mut faijaan, ku ei niit oikeen muuten oo. Kenties.

T. pitää sukunimestään myös siksi, että se on lyhyt, ja *r*-kirjain alussa tuo hänen mielestään nimeen "jytyä". T.:tä viehättää myös nimen sisältö: ketut ovat hänen mielestään ovelia, ja hän ajattelee, että hänkin on hieman ovela, kun hänellä on sukunimenään *Repo*. T.:lle ei ole aiheutunut mitään ongelmia sukunimestä, sillä se kuullaan ja kirjoitetaan yleensä oikein. T. kertoo, että nuorempana häntä hieman harmitti, ettei hänellä ollut pidempi sukunimi, mutta hän on kuitenkin aina pitänyt sukunimestään, eikä hänen suhtautumisensa sukunimeen siten ole juuri muuttunut esimerkiksi iän myötä. Oman sukunimensä taustaa tai historiaa T. ei juuri tunne, eikä sillä olekaan hänelle juuri merkitystä.

T. ajattelee, että hänen sukunimensä on nimenomaan *hänen* sukunimensä ja sillä tavalla myös osa häntä. T. haluaisi myös säilyttää sukunimensä jollakin tavalla, vaikka hän esimerkiksi avioituessaan virallisesti vaihtaisikin sukunimensä. T. onkin ajatellut ottaa kettutatuoinnin, tai jos hänen musiikkiharrastuksensa poikii hänelle taiteilijanuraa, voisi hän säilyttää tyttönimensä myös taiteilijanimenä.

Lähinnä ehkä se, että haluis kuitenkin eritellä sen yksityiselämän ja sitte sen, mitä on sitte töissä, tavallaan että... No ettei ainakaan vetäis mitään miehensä nimee lo-kaan tai mitään tällasta, vaik se nyt ei oo tarkoituksena missään nimessä. Kuitenki,

et se ois niin ku ihan eri asia, että kavereille mä oon tää, mut että tuolla lavalla mä oon tää. Tai näin. Niin sitte se on kuitenkin aika selkee jako.

T.:llä on kaksitavuinen, suomenkielinen etunimi. T. sanoo, että hänen etu- ja sukunimensä muodostavat ytimekkään kokonaisuuden, koska hänen etunimensäkin on lyhyt, mutta toisaalta hänen etunimensä kestäisi pidemmänkin sukunimen. T.:n etunimi vaikuttaisi kuitenkin hänen mahdolliseen tulevaan sukunimen valintaansa niin, ettei hän ottaisi mielellään *t*-alkuista sukunimeä. Myöskään etunimensä kanssa riimin muodostavaa sukunimeä hän ei haluaisi. T. on myös sitä mieltä, että hänen etu- ja sukunimensä pitää kokonaisuutena kuulostaa "kivalta" ja sellaiselta, ettei omaa nimiyhdistelmänsä tarvitse hävetä, vaan että sen voi lausua itsevarmasti esimerkiksi esitellessään itsensä. Nykyisestä etu- ja sukunimensä yhdistelmästä T. pitää paljon.

5.2.2 Suhtautuminen sukunimen vaihtamiseen avioliiton yhteydessä

T. voisi kuvitella ottavansa nykyisen avomiehensä sukunimen, jos avioituminen tulisi parille ajankohtaiseksi. T. haluaisi, että naimisiinmenon jälkeen uusi siviilisäätynä näkyisi myös sukunimestä, koska avioituminen muuttaa hänen mielestään ihmistä joka tapauksessa. Myös Alfordin mukaan (1988: 157) nimen vaihtaminen avioliiton myötä tukee uuden muutoksen omaksumista. T. haluaisi myös, että koko perheellä olisi sama sukunimi, jos heille hänen avomiehensä kanssa tulisi lapsia. T. ajattelee, että avioituttuaan hän ikään kuin kuuluu jollekin, joten miehen sukunimen ottaminen olisi hänestä ihan luonnollinen asia. Miehen sukunimellä itsessään on kuitenkin merkitystä T.:lle, joten mitä tahansa sukunimeä hän ei haluaisi ottaa. T. uskoo, että hänen oma perheensä suhtautuisi ymmärtävästi, jos hän avioituessaan vaihtaisi sukunimeään.

Ohan se niin luonnollist kuitenkin. Ja sitä paitsi ku ei suvun kanssa olla mitenkään, niin ku hierota sitä sukunimee toisten naamaan, siis silleen, että... sil ei oo paljon väliä kuitenkaan niille.

Eri sukunimivaihtoehtoista T. suhtautuu avoimesti vain miehen sukunimen ottamiseen. Kaksoisnimeä hän kuvailee "karsean" kuuloiseksi, ja myöskään sukunimen etsiminen jommankumman suvusta ei tunnu hänestä hyvältä ajatukselta, koska hänen

avomiehensä sukunimi on jo erittäin harvinainen. T. vierastaa myös ajatusta siitä, että mies ottaisi hänen sukunimensä.

Se ois taas sit vähän outoo ja hölmöö. Ihan niin ku se ois ihan hullusti tossun alla tai jotain tällasta.

T. uskoo, että jos avioituminen olisi nyt hänelle ajankohtaista, ei hän jaksaisi kovin paljon miettiä eri sukunimivaihtoehtoja. T.:n mielestä mahdollinen nimivalinta on kuitenkin jo jollain lailla tiedossa, ja sopeutuminen uuteen nimeen on hänen mukaansa tavallaan alkanut jo nyt, vaikka naimisiinmeno ei vielä olekaan suunnitelmassa.

Tai silleen, et sitä kuitenkin hyppää aivoissaan aina niin pitkälle kaikis jutuissa, vaikka ei vielä niin pitkällä oiskaan. Oon mä sitä miettiny jo niin monta vuotta, noin niin ku ihan yleisestikin.

T. kertoo, että hän on joskus ollut sitä mieltä, ettei halua luopua omasta sukunimestään, mutta keksittyään ajatuksen kettutatuoinnin ottamisesta hän on tajunnut, että sukunimensä voi jättää elämään itsessään myös esimerkiksi sillä tavalla. T. haluaisi itse tehdä oman päätöksensä, mikäli sukunimen valinta tulisi hänelle ajankohtaiseksi, eikä hänen mielestään hänen sukunimen valintansa edes kuuluisi muille ihmisille.

Kyl se, jos mua yritetään käskyttää, niin emmä kyl sitä jaks. Että kyl mä sit niin ku varmaan tekisin just päinvastoin, vaikka se ei ois ehkä se mun tahto sit loppujen lopuks, mut ihan vaan siks, että muahan ei kukaan käskytä.

Ja sit taas, no, jos mies yrittäis olla silleen, et "kyllä nyt akka otat mun nimen", tai jotain, niin en kyl varmasti ottais. Että se on kyl ihan fakta.

5.2.3 Ajatuksia sukunimistä ja omalta sukunimeltä toivottuja asioita

Virtanen, *Korhonen* ja muut yleiset, *nen*-päätteiset sukunimet ovat sellaisia, joita T. ei haluaisi itselleen, koska *nen*-pääte tuo hänen mielestään liikaa tavanomaisuutta ihmisen koko nimeen. T. sanoo kuitenkin, ettei hän ole aivan ehdoton *nen*-päätteisten sukunimien suhteen, onhan myös hänen avomiehensä sukunimi *nen*-päätteinen. Kovin mielellään hän ei kuitenkaan *nen*-päätteistä sukunimeä itselleen ottaisi. Kaksoisnimet eivät myöskään viehätä T.:tä.

Mä en oikein diggaile niistä, et esimerkiks jos mun sisko ois ottanu kaksoisnimen, ni se ois ollu *Repo-Roine*, se on vähän ku reporanka, joo ja näin... Ja sit ku *Repo* on muutenki niin sellanen voimakas jo itessään jotenki sanana, et vaik se onki lyhyt ja näin, ni sitte jotenki tuntus vaikeelta, et se yhdistys mitenkään fiksusti miinhinkään. Ja väliviivalliset jutskat on aina vähän hassui muutenki.

T. haluaisi välttää samannimisyyttä tunnettujen ihmisten kanssa, ja hänen mielestään harvinaiset sukunimet ovatkin kiehtovampia, kun ei joudu usein vastaamaan "oletko sille ja sille sukua?" -kysymyksiin. T.:n mielestä *Repokin* on melko yleinen sukunimi, ja häneltä kysytään usein, onko hän sukua jollekin toiselle Revolle, jolle hän ei kuitenkaan yleensä ole sukua, ja tämä turhauttaa häntä. T. ei myöskään haluaisi sukunimeä, joka alkaa samalla kirjaimella kuin hänen etunimensä.

Niin ku T. *Tarkiainen*, ei niin ku, ei... Sellast ei niin ku kestä.

T. haluaisi sukunimensä olevan suomenkielinen, tai ainakin sen pitäisi kuulostaa suomalaiselta. Vieraskielinen sukunimi ei T.:n mukaan tuntuisi yhtä omalta kuin suomenkielinen, vaan se tuntuisi siltä kuin menisi sisälle johonkin toiseen kulttuuriin, mitä hän ei kuitenkaan haluaisi tehdä. T.:n mielestä on mukavaa, jos sukunimessä on hänen mielestään "kivoja" äännteitä, kuten *r*. T. sanoo, että hän voisi ottaa itselleen hieman hankalammankin sukunimen, jos se sopisi hänen etunimeensä ja jos se olisi hänen miehensä sukunimi. Tieten tahtoen hän ei kuitenkaan lähtisi etsimään esimerkiksi suvusta jotakin hankalaa tai vaikeaa sukunimeä, sillä hänen mielestään sukunimen pitää olla helposti tunnistettavissa esimerkiksi puhelimesta.

5.3 Sikiö

J. Sikiö on 25-vuotias (syntynyt 1986) syntyperäinen helsinkiläinen, mutta lapsuudessaan hän on asunut myös Kuopiossa. J. suorittaa parhaillaan ylempää korkeakoulututkintoa, eikä hän seurustele.

Sikiöitä on asunut Etelä-Karjalassa ja Laatokan luoteispuolen pitäjissä, etenkin Ruokolahdella, Parikkalassa ja Kurkijoella. Nimen taustalla voi olla läntinen *Sigh*-pesye (*Sigfrid*, *Sigghe*, *Sikke*, *Sikko* jne). Äännteellisesti nimi muistuttaa kuitenkin *sikiötä*, ja

siksi siitä on haluttu myös luopua. Nimenkantajien määrän nopeasta vähenemisestä päätellen nimestä luovutaan yhä. (Mikkonen – Paikkala 2000: 602.) VRK:n mukaan *Sikiö* on nykyisenä sukunimenä 427 henkilöllä.

5.3.1 Ajatuksia omasta sukunimestä

J. kuvailee omaa sukunimeään vähän erikoiseksi ja hänen mielestään ihmiset pitävät sitä aika harvinaisena sukunimenä, mitä se ei J.:n muistelujen mukaan kuitenkaan ole. J. uskoo, että monet *Sikiön* nimisiksi syntyneet ovat vaihtaneet sukunimensä pois, ja hän ymmärtää tämän, koska hänenkään mielestään *Sikiö* ei ole kovin vetovoimainen sukunimi. J. arvelee, että sukunimen luomat mielikuvat ovat sellaisia, joita monet ihmiset eivät halua yhdistää itseensä. Hän toteaa myös, että hänen sukunimestään saa sanomisen aiheita. J. sanoo tavallaan pitävänsä sukunimestään, mutta hän ei oikein osaa selittää miksi. J.:n mielestä hänen sukunimensä ei ole mitenkään hienon kuuloinen, eikä sitä varmaankaan tulisi valittua itse, jos täysin vapaasti saisi valita sukunimensä.

J. kertoo, että nuorempana *Sikiö* oli hänelle vain sukunimi, mutta kun sukunimestä on jonkin verran saanut elämässään kuulla, niin siitä on tullut myös osa hänen identiteettiään ja se on ikään kuin kasvanut osaksi häntä.

Joskus yläasteella, kun siitä on saanu kuulla, että ”Sinäkin sikiö siellä”, niin sitten on tullu vähän sellanen, että ”No, voi teitä, että ettekö te nyt muuta sanottavaa keksi kun sukunimestä, että...” Että emmä sitä enää niin kun tavallaan vaihtais pois.

J. ajattelee, että hänen sukunimensä erikoisuus saattaa olla osaksi syy siihen, miksi sukunimestä on tullut hänelle niin iso osa identiteettiä. Hän toteaa, että jos hänen sukunimensä olisi esimerkiksi *Miettinen*, *Virtanen* tai *Korhonen*, niin hän ei todennäköisesti kokisi sukunimeään yhtä vahvasti osaksi itseään.

Sit se ois vaan sukunimi, jonka vois vaikka naimisiin mennessä ehkä vaihtaa pois tai näin. Ihan mielelläänki saattasin lakata olemasta *Virtanen*, mutta just ku on joskus ehkä saanu kuulla jotain tommosta sukunimestä ja näin, niin sitten se on niin ku tullu silleen, että ”No, minä olen nyt sitte *Sikiö*, että repikää siitä!”

J.:llä on kaksitavuinen, suomenkielinen etunimi. Hän ei koe, että hänen etunimensä vaikuttaisi mahdolliseen sukunimen valintaan avioitumisen yhteydessä, eikä hän vält-

tämättä avioituessaan edes miettisi, sopiiko esimerkiksi miehen sukunimi hänen etunimensä kanssa yhteen. J. kertoo, ettei pidä etunimestään kovin paljon, ja että hänellä on itse asiassa jopa löyhemmät siteet etunimeensä kuin sukunimeensä. Hän kuvailee etunimeään "hölmöksi", ja että se ei hänen mielestään edes sovi erityisen hyvin *Sikiön* kanssa yhteen. J. ei osaisi kuitenkaan vaihtaa etunimeään, koska sen kanssa hän on elänyt koko elämänsä.

J.:llä ei ole ollut isompia ongelmia sukunimensä kanssa ja hänen mielestään sukunimi esimerkiksi kuullaan yleensä oikein, mutta ihmiset eivät aina ole uskoa kuulemaansa.

Mä luulen, että se kuullaan ehkä yleensä ihan oikein, mutta ihmiset yrittää olla hienotunteisia ja kysyä, että ”Anteeksi, mikä se oli?”. Tai sitten kysytään, että niin kun just että ”*Sirkiökö?*”. Ei, kun ihan *Sikiö* vaan.

J.:stä on mukavaa, että hänet tunnistetaan sukunimestä. Hän on myös ajatellut, että jos hän elämässään tekisi jotain merkittävää, niin hänestä olisi hyvä, että vanhat tututkin edelleen tunnistaisivat hänet, ja tässä erikoinen sukunimi voisi J.:n mielestä auttaa.

J. harrastaa urheilua ja on kansallisella tasolla menestynytkin omassa lajissaan hyvin. J. kertoo, että häntä jäisi kyllä harmittamaan, jos hän vaihtaisi sukunimeään esimerkiksi avioliiton yhteydessä ja uudella nimellä tehtyjä tuloksia ei enää yhdistettäisi- kään häneen. Uudella nimellä hän ei enää myöskään erottuisi samalla tavalla tuloslistasta, eivätkä ihmiset välttämättä tunnistaisi, että kyseessä on sama henkilö.

Vaikka mä en oo listan ihan niin ku kärjessä siellä, tai ihan niin kun niitä parhaita suomalaisia, niin kuitenkin mä olen se, joka sieltä niin kun tavallaan listasta jää nimenä mieleen, koska mulla on se ehkä vähän... No, huomiota herättävin nimi.

Kuitenkin nimi on näkynyt telkkarissa, niin sieltä on niin ku jotkut vanhat tutut sitten tunnistaneet, että ”Onks toi se J. Sikiö?”, niin sit jos mä oisin jonkun toisen nimenä, niin ei se sanois niille taas sitten mitään, että... Ne ei osais yhdistää.

Ainoat J.:n tuntemat *Sikiöt* ovat hänen isänsä ja tämän vanhemmat. J. sanoo, että sukunimensä kautta hän kuuluu isänsä puolen sukuun ja täten sukunimen taustalla on hänelle jonkin verran merkitystä. Erityisen merkitykselliseksi J. ei kuitenkaan sukunimensä taustaa koe, koska sukunimellä ei ole heidän suvussaan pitkää historiaa eikä se

ole kulkenut sukupolvelta toiselle. J. ei myöskään koe isänsä vanhempia sen läheisemmiksi kuin äitinsä vanhempia, joilla on eri sukunimi. J. kertoo, että hänestä on hieman surullista ajatella, että jos hän joskus hankkii lapsia, niin hänen sukuhaarassaan *Sikiön* sukunimi ei enää jatku.

On se ehkä kuitenkin sen verran jonkunlainen taakka, että en ehkä siirtäisi sitä [sukunimeä] omille lapsilleni enää.

J. uskoo, että jos hän joskus luopuisi sukunimestään esimerkiksi avioituessaan, niin hänen vanhempansa pitäisivät sitä ihan luonnollisena asiana, koska myös J.:n mielestä hänen sukunimensä on sellainen, jota yleisesti ei haluta säilyttää. J. muistelee, kuinka hänen äitinsä kertoi hänelle nuorempana, että hänellä olisi aina mahdollisuus vaihtaa sukunimeään tai ottaa äidin puolen suvusta sukunimi, jos hän haluaisi, mutta J. ei ole koskaan kokenut tätä tarpeelliseksi.

Ja sit mä oon vaan ollu silleen et ”No en minä mitään sukunimeä vaihda, että minä voin ihan hyvin olla *Sikiö*”. Tässä mitään hätää oo.

5.3.2 Ajatuksia sukunimistä ja omalta sukunimeltä toivottuja asioita

Jos J. saisi vapaasti valita sukunimensä, ei hän haluaisi ainakaan mitään tavallista sukunimeä, kuten *Virtanen* tai *Korhonen*. J. kuvailee näitä ”tylsän kuuloisiksi” sukunimiksi ja hänen mielestään vastaavia on paljon muitakin. Mieluiten J. haluaisi jonkin vähän hienomman tai erikoisemman sukunimen. J.:n mielestä hänen ihannesukunimensä ei tarvitsisi olla edes erityisen helppo kirjoittaa tai ääntää, vaan hänelle riittäisi, että hän itse osaisi kirjoittaa ja ääntää oman sukunimensä oikein. J.:n mielestä hänen sukunimensä ei myöskään tarvitsisi olla välttämättä suomenkielinen, vaan jos hänellä olisi ulkomaalainen mies, jonka kanssa hän olisi avioitumassa, voisi hän periaatteessa ottaa myös vieraskielisen sukunimen. J. sanoo, että lähinnä sukunimen pitäisi olla sellainen, että hän tuntisi sen omakseen. Toisaalta hän taas pohtii, että moneenkin eri sukunimeen varmaan tottuisi ajan myötä. J. epäilee, ettei saisi omaa sukunimeään ”myytyä” kenellekään miehelle.

J. kertoo, että hänen isänsä ja tämän perhe, mistä *Sikiön* sukunimi J.:llekin on periytynyt, on joskus miettinyt sukunimensä vaihtamista. Nykyään J.:n isän perheen su-

kutila on nimeltään *Sikiön tila*, mutta aikaisemmin tilaa on kutsuttu *Ravaliksi* tai *Ravalin tilaksi*. *Ravali* on J.:n mielestä hienon ja kivan kuuloinen nimi, ja hän voisi jopa kuvitella ottavansa sen sukunimekseen, jos avioituminen tulisi hänelle joskus ajankohtaiseksi. J.:n isän synnyinseudulla on myös paikka nimeltä *Romokallio*, mikä sekin kuulostaisi J.:stä hyvältä sukunimenä.

5.3.3 Suhtautuminen sukunimen vaihtamiseen avioliiton yhteydessä

J. on tällä hetkellä sitä mieltä, että avioituessaan hän pitäisi todennäköisesti oman sukunimensä.

Kyl mä ymmärrän sen, et monilla on se, että perheellä ois kiva olla sama sukunimi, mutta mä haluaisin ehkä pikkuisen kapinoida tätä vastaan.

J. ei ole mielipiteessään ehdoton, ja hän voisi kuvitella myös vaihtavansa sukunimeään, mutta hän ei haluaisi mitään tavallista sukunimeä, kuten *Miettinen* tai *Virtanen*, vaan uudessa nimessä pitäisi olla jotain erikoista. J. kertoo, että myös miehen mielipiteellä ja asenteella olisi väliä, ja mikäli mies osaisi "myydä" sukunimensä oikein, saattaisi hän innostua ottamaan sen. Vaikka J. itse haluaisi säilyttää oman sukunimensä myös avioliiton yhteydessä, ei hän kuitenkaan haluaisi, että mies ottaisi hänen sukunimensä, koska se tuntuisi hänestä oudolta. J. sanoo kuitenkin ymmärtävänsä tapaukset, joissa mies ottaa vaimon sukunimen, jos vaimolla on esimerkiksi erityisen hyvä sukunimi. Ajatus kaksoisnimestä ei viehätä J.:tä, eikä hän omien sanojensa mukaan ole vielä keksinyt sellaista sukunimeä, jonka voisi liittää *Sikiöön* niin, että yhdistelmä kuulostaisi fiksulta.

Ajatus sukunimen ottamisesta jommankumman puolison suvusta viehättää jonkin verran J.:tä. Hän ajattelee, että jos avioituminen tulisi hänelle ajankohtaiseksi ja sukunimen valitsemisesta tulisi miehen kanssa kiistaa, voisi eräs ratkaisu olla sukunimen etsiminen jommankumman suvusta. J. sanoo, että hän voisi hyvin yrittää suostutella miestä ottamaan esimerkiksi aiemmin mainitun *Ravalin* tai *Romokallion* heidän yhteiseksi sukunimekseen.

6 Sukunimen valintaan vaikuttavat tekijät

Tässä luvussa kokoan yhteen niitä tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet informanttieni sukunimen valintaan. Tuon esiin myös internet-kyselyyn vastanneiden sukunimen valintaan vaikuttaneita tekijöitä.

Informanttieni keskuudessa sukunimen valinnan osa-alueiksi nousivat sukunimen muoto ja merkitys, sukunimen yleisyys, etunimien vaikutus, yhteenkuuluvuus miehen kanssa ja perheen yhteinen sukunimi, suvun merkitys ja sukunimi-identiteetti. Sukunimen valintaan on vaikuttanut monella informantilla useamman tekijän summa.

Luvussa 1.3 kerroin, että kansanlingvistiikassa ja -onomastiikassa kielenkäyttäjien havainnot kielestä voidaan jakaa kahteen metakielen tasoon. Kansanonomastiikassa metakieli 1 tarkoittaa nimiä ja nimielementtejä koskevia havaintoja ja metakieli 2 havaintoja ja uskomuksia nimien käytöstä ja nimenkäyttäjistä. Olen ryhmitellyt tämän pääluvun alaluvut kansanonomastiikan tapaan metakielten 1 ja 2 mukaisesti. Alaluvuissa 6.1, 6.2 ja 6.3 kohteena ovat sukunimiä koskevat havainnot ja alaluvuissa 6.4, 6.5 ja 6.6 nimien käyttöä koskevat havainnot. Alaluvut 6.5 ja 6.6 kytkeytyvät toisiinsa, mutta olen kuitenkin halunnut erotella ne omiksi alaluvuikseen.

6.1 Sukunimen muoto ja merkitys

Sukunimen muodolla tarkoitan tässä alaluvussa sukunimen pituutta ja nimen sisältämiä kirjaimia ja äänteitä. Sukunimen merkityksellä tarkoitan nimen sisältöä eli nimeen sisältyvän appellatiivin merkitystä.

Nimet muodostuvat äänteistä ja kirjaimista sekä ääntö- ja kirjoitusasusta, ja nämä kaikki kulkevat käsi kädessä (Hagström 2006: 47). Nimen muodolla voidaan nähdä olevan merkitystä ihan jokaiselle ihmiselle, vaikka kyse ei olisikaan sukunimen vaihtamisesta tai valinnasta. Oman nimen merkityksen voi huomata ainakin siinä tavassa, kuinka useimmat reagoivat kuullessaan nimensä väärin lausuttuna tai nähdessään sen väärin kirjoitettuna (Kotilainen 2008: 95). Jos muut ihmiset eivät vaivaudu opettelemaan tai tarkastamaan nimiemme oikeaoppista kirjoitusasua tai lausumista, voimme kokea sen loukkaukseksi, kunnioituksen puutteeksi ja oman identiteettimme kyseenalaistamiseksi (Hagström 2006: 45). Nimen muoto voi vaikuttaa myös sukunimen valintaan. Esimer-

kiksi osa Carbaughin (1996) tutkimuksen informanteista viittasi nimen äänneisiin, pituuteen ja/tai kirjainyhdistelmiin perustellessaan sukunimen valintaansa (Carbaugh 1996: 104).

Sukunimen muoto on vaikuttanut erityisesti Heikinheimon ja Roiton sukunimen valintaan. Heikinheimo kertoi valinneensa miehen sukunimen, koska ei ollut koskaan pitänyt omasta sukunimestään *Hyyryläinen* sen sisältämien *y-* ja *r-*kirjainten takia. Heikinheimo koki tyttönimensä rumaksi, pitkäksi ja vaikeaksi sekä hankalaksi käytössä. Uusi sukunimi *Heikinheimo* sen sijaan oli hänen mielestään helppo, ja hän oli selvästi tyytyväinen uuteen sukunimeensa. Roitolle puolestaan nimien kirjainten määrä eli nimien pituus oli tärkeää, ja hän halusi säilyttää kaikissa nimissään kuusi kirjainta. Hänen mielestään hänen kuusikirjaimiset nimensä myös sointuvat hyvin yhteen.

Muilla avioitumassa olevilla tai jo avioituneilla informanteilla sukunimen valinnan pääasiallinen syy näytti olleen jokin muu kuin oman tai miehen sukunimen muoto. Monet informantit pitivät kyllä tietynlaisia sukunimiä miellyttävinä ja ihanteellisina, mutta he tuntuivat myös jo hyväksyneen sen, etteivät tule saamaan tai ole saaneet ns. ihannesukunimeään. Monelle yhteinen sukunimi miehen kanssa painoikin vaakakupissa estetiikkaa enemmän. Masannin (2010: 103) tutkimuksessa muutama naimaton nuori nainen totesi, että mikäli he joskus vaihtaisivat sukunimensä, pitäisi uuden sukunimen olla nykyistä parempi, ja oma sukunimi vaihdettaisiin mielellään vain kauniiseen ja "kiivaan" nimeen. Oman tutkimukseni naimattomista nuorista naisista huokui samoja ajatuksia, ja potentiaalisen uuden sukunimen muoto oli tärkeää ainakin Kauhaselle ja Revolle. Kauhanen totesi, että jos hän joskus vaihtaisi sukunimeään, ei hän haluaisi uuteen sukunimeensa mielellään *ä-* tai *ö-*kirjaimia, koska ne olisivat hankalia ulkomailla, missä hän haluaisi asua. *ä-* ja *ö-*kirjaimia sisältävistä sukunimistä tuli Kauhaselle myös "maalaismainen ja tyhmä vaikutelma". Nimen muotoon (ja ylipäätään kaikkeen, missä huomiona on nimi kielellisenä oliona) näyttää siis liittyvän myös pragmaattisia eli nimen käyttöä koskevia sekä esteettisiä Aspekteja. Repo puolestaan kertoi, että hän ei mielellään haluaisi *t-*alkuista sukunimeä, koska hänen etunimensäkin alkaa *t:*llä, eikä hän erityisesti pidä myöskään *nen-*päätteisistä sukunimistä.

Sukunimen merkitys vaikutti selvästi Heikinheimon ja Luikun sukunimen valintaan. Heikinheimo ei pitänyt tyttönimeensä sisältyvän appellatiivin *hyyryläinen* merkityksestä 'vuokralainen'. Luikku taas kuvaili omaa sukunimeään epäkäytännölliseksi ja ei

kovin mieluisaksi, koska se on helposti väänneltävissä. Hän ei myöskään halunnut siirtää sukunimeään eteenpäin mahdollisille omille lapsilleen, jotta sukunimestä ei aiheutuisi lapsille haittaa. Luikun sukunimen valinnassa myös miehen sukunimen merkityksellä oli väliä, sillä sukunimi *Talvitie* on hänestä nätti ja nimeen sisältyvän appelliivin merkitys sopii myös pariskunnan ammattiin. Naimattomista naisista sukunimen merkitys oli jossain määrin tärkeää Revolle, jota oman sukunimen sisältö on aina viehättänyt. Hänelle sukunimen merkitys ei kuitenkaan ole niin suuri, että hän haluaisi välttämättä säilyttää oman sukunimensä myös avioituessaan.

Internet-kyselyn vastaajista hieman yli 20 % sekä miehen että oman sukunimensä valinneista piti valitun sukunimen kauneutta tärkeänä. Nimen pituus, ääntämys ja kirjoitusasu vaikuttivat kukin noin 10–15 %:n vastaajan sukunimen valintaan sekä oman että miehen sukunimen valinneista. Nimen ääntämys oli kuitenkin tärkeämpää miehen sukunimen valinneille kuin oman sukunimensä pitäneille. Nimen sisältö/merkitys taas oli tärkeämpää oman sukunimensä pitäneille kuin miehen sukunimen valinneille. Kaksoisnimen tai muun sukunimivaihtoehdon valinneilla nimen muoto ja merkitys eivät olleet vaikuttaneet sukunimen valintaan yhtä paljon kuin muut seikat.

6.2 Sukunimen yleisyys

Harvinaiset sukunimet miellyttivät lähes kaikkia informantteja ja melkein kaikki informantit mainitsivat yleiset ja tavalliset sukunimet sellaisiksi, joita eivät mielellään itselleen haluaisi. Tässä tutkimuksessa sukunimen yleisyys vaikutti kuitenkin suoraan vain oman sukunimensä säilyttäneiden Flinckin ja Roiton sukunimen valintaan. Kumpikin heistä piti enemmän omasta, harvinaisemmasta sukunimestään kuin miehen sukunimestä. Myös internet-aineistossa nimen harvinaisuus vaikutti selvästi eniten oman sukunimensä valinneiden vastaajien sukunimen valintaan. Muista informanteista Ruokolainen olisi ehkä toivonut itselleen hieman harvinaisempaa sukunimeä, mutta totesi kuitenkin, ettei nimien yleisyydellä tai harvinaisuudella oikeasti ollut merkitystä hänen sukunimen valinnassaan. Vertanen-Tilli kertoi, että hänen halunsa säilyttää oma sukunimensä *Vertanen* oli enemmänkin periaatekysymys, eikä johtunut nimen harvinaisuudesta. Ropponen sanoi, ettei mielellään haluaisi itselleen kovin yleistä sukunimeä, mutta

jos hänen miehellään olisi ollut sellainen, olisi hän kuitenkin yhteenkuuluvuuden vuoksi saattanut hyvin yleisenkin sukunimen ottaa.

Omasta ja puolison sukunimestä harvinaisemman sukunimen itselleen valitsivat/saivat Flinck, Heikinheimo, Kinnunen, Roitto ja Vertanen-Tilli (myös pelkkä sukunimi *Vertanen* on harvinaisempi kuin *Tilli*). Yleisemmän sukunimen itselleen saivat Luikku, Nihti, Ropponen ja Ruokolainen. Alla olevasta taulukosta käy ilmi informanttien ja heidän puolisoitensa sukunimien määrät VRK:n mukaan. Naisten valitsemat sukunimet on lihavoitu.

Taulukko 4. Informanttien ja heidän puolisoitensa sukunimien lukumäärät VRK:n mukaan (11.12.2011).

Naisen sukunimi	Nimenkantajia	Miehen sukunimi	Nimenkantajia
Flinck	355	Karjalainen	12 844
Hyyryläinen	900	Heikinheimo	281
Kinnunen	14 336	Romppanen	1719
Luikku	103	Talvitie	1413
Nihti	77	Savinainen	534
Roitto	212	Selenius	596
Ropponen	1126	Kokko	5642
Kenttä	312	Ruokolainen	900
Vertanen	604	Tilli	630

Informanteista miehensä sukunimen ottaneet naiset eivät kokeneet sukunimen harvinaisuutta erityisen tavoiteltavaksi asiaksi tai sukunimen yleisyyttä erityisen luotaantyöntäväksi asiaksi. Högbergin (2010) tutkimuksessa ruotsalaisinformantit taas antoivat sukunimen harvinaisuudelle paljon enemmän painoarvoa. Högbergin informantit totesivat, että valittu sukunimi ei saa olla liian tavallinen ja "ikävä", vaan mieluummin muista erottuva ja "hauska". Niissä tapauksissa, joissa yhteiseksi sukunimeksi oli valittu naisen sukunimi, oli se ollut aina puolisoitensa sukunimestä harvinaisempi. Jos yhteiseksi sukunimeksi oli valittu miehen sukunimi, oli se harvinaisempi vain 59 % tapauksista. (Högberg 2010: 26). Myös Entzenbergin (2004) tutkimuksen informantit suosivat harvinaisia ja "jännittäviä" sukunimiä, minkä Entzenberg tulkitsee yksilöllisyyden ja oma-

laatuisuuden ilmaukseksi. Erikoisuuden tavoittelu voi hänen mielestään myös johtaa kaikkein yleisimpien sukunimityyppien (Ruotsissa *son*-päätteisten sukunimien) torjuntaan. (Entzenberg 2004: 44.)

Naimattomista naisista Kauhanen totesi ihailevansa harvinaisia sukunimiä, mutta lisäsi, ettei hänelle ole tärkeää, onko hänen oma sukunimensä yleinen vai harvinainen. Myös Revon ja Sikiön mielestä harvinaiset sukunimet ovat kiehtovampia, mutta heidänkään mahdolliseen sukunimen valintaansa nimen harvinaisuus tai yleisyys tuskin vaikuttaisi.

6.3 Etunimien vaikutus sukunimen valintaan

Eniten etunimillä oli vaikutusta Kinnusen, Roiton ja Ropposen sukunimen valintaan. Kinnunen totesi, että lyhyen etunimensä takia hän ei missään nimessä ottaisi itselleen lyhyttä sukunimeä. Nyt hänellä oli onnekseen valittavanaan kaksi suhteellisen pitkää sukunimeä, ja vaikka hän myönsi etunimensä sopivan paremmin oman sukunimensä kanssa yhteen, ei nimiyhdistelmä miehenkään sukunimen *Romppasen* kanssa ollut mahdoton. Roitolle tärkeää oli, että hänen sukunimessään on kuusi kirjainta kuten hänen etunimessäänkin, joten hän ei halunnut ottaa miehensä sukunimeä *Selenius*. Ropposelle etunimet tuottivat informanteista eniten päänvaivaa sukunimen valinnassa. Vaikka hän käyttää kutsumanimenään kolmatta etunimeään, vaikuttaa myös hänen ensimmäinen etunimensä sukunimen valintaan. Ropposesta on sukunimen vaihdon myötä tulossa ensimmäisen etunimensä ja sukunimensä osalta anoppinsa täyskaima, mistä hän ei ole mielissään, mutta sama sukunimi miehen kanssa merkitsee hänelle kuitenkin enemmän.

Muutkin informantit olivat ottaneet huomioon etu- ja sukunimen sopimisen yhteen, mutta varsinaisesti etunimet eivät olleet vaikuttaneet heidän sukunimen valintaansa. Heikinheimo ja Ruokolainen totesivat, että jos oma etunimi ei olisi ollenkaan sopinut miehen sukunimen kanssa yhteen, olisi sukunimen valintaa ehkä pitänyt miettiä enemmän.

Naimattomista nuorista naisista Kauhanen ja Repo ovat sitä mieltä, että etunimet vaikuttaisivat ilman muuta heidän mahdolliseen sukunimen valintaansa. Revolle erityisesti oli tärkeää, ettei tuleva sukunimi alkaisi samalla kirjaimella kuin hänen ensimmäinen etunimensä, ja etteivät etu- ja sukunimi muodostaisi keskenään riimiä. Revon mie-

lestä oman etu- ja sukunimen yhdistelmän pitäisi myös olla sellainen, ettei omaa nimeään tarvitse hävetä. Sikiö puolestaan ei koe, että hänen etunimensä vaikuttaisivat mahdolliseen sukunimen valintaan, sillä hänellä on paljon hennommat siteet ensimmäiseen etunimeensä kuin sukunimeensä, eikä hän pidä etunimestään erityisen paljon.

Internet-aineistossa sekä miehen sukunimen että oman sukunimensä valinneista noin 30 % kertoi etunimien vaikuttaneen sukunimen valintaan.

6.4 Yhteenkuuluvuus miehen kanssa ja perheen yhteinen sukunimi

Sama sukunimi puolison kanssa yhdistää ja vahvistaa tunnetta yhteenkuuluvuudesta, ja nimellä voidaan osoittaa kuuluvutta tai kuulumattomuutta tiettyyn ryhmään (Hagström 2006: 151). Yhteenkuuluvuus miehen kanssa ja perheen yhteinen sukunimi osoittautuivat monelle miehen sukunimen tai kaksoisnimen valinneelle informantille tärkeimmiksi sukunimen valintaan vaikuttaneiksi tekijöiksi. Myös muissa vastaavissa tutkimuksissa (Twenge 1997; Entzenberg 2004; Högberg 2010) yhteenkuuluvuus ja perheen yhteinen sukunimi koettiin sukunimen valintaan oleellisesti vaikuttaneiksi asioiksi. Internet-kyseelyynkin vastanneista miehen sukunimen valinneista jopa yli 88 % ja kaksoisnimeen päätyneistä lähes 55 % kertoi yhteenkuuluvuuden ja perheen yhteisen sukunimen vaikuttaneen sukunimen valintaan. Tutkimukseni informantit kokivat yhteenkuuluvuuden ja perheen yhteisen sukunimen niin tärkeiksi asioiksi, että "kaupanpäällisinä" he tuntuivat myös hyväksyneen näiden mukanaan tuomia muita, vähemmän mieluisia asioita. Ruokolainen totesi, että hieman erikoisempi sukunimi ei olisi haitannut häntä, mutta hänellekin yhteinen sukunimi miehen kanssa oli tärkeää. Ropponen taas ei pitänyt siitä, että hänestä tulisi sukunimen vaihtamisen myötä anoppinsa täyskaima, mutta perheen yhteinen sukunimi meni tämän asian edelle. Kinnunen sanoi suoraan, että miehen sukunimi *Romppanen* ei hänestä ole kovin kaunis tai mieluinen nimi, mutta hänkin halusi kuitenkin yhteisen sukunimen miehensä kanssa. Hän oli myös sitä mieltä, että sukunimen vaihtaminen kuuluu osaksi naimisiinmenoa. Myös Twengen (1997) tutkimuksessa muutama informantti yhdisti sukunimen vaihtamisen naimisiinmenoon, ja joidenkin Twengen tutkimuksen informanttien mukaan yhteinen sukunimi puolison kanssa symboloi "kaksi tulee yhdeksi" -ajatusta. Eräs informantti totesi: "tulemme nyt olemaan yhtä, ja voin myös jakaa mieheni nimen" (Twenge 1997: 424).

Vaikka perheen yhteinen sukunimi olikin monelle informantille tärkeä, näytti myös sillä olevan merkitystä, tuleeko perheen yhteiseksi sukunimeksi miehen vai naisen sukunimi. Sekä Kinnusen, Ruokolaisen että Ropposen miehet halusivat säilyttää oman sukunimensä, joten naiset taipuivat valitsemaan miehensä sukunimen. Vertanen-Tilli taas oli aina ajatellut, että avioituessaan mies saa ottaa hänen sukunimensä, mutta toisaalta hän ei halunnut isänsä ja miehensä olevan samannimisiä, joten hän itse joutui päätyämään kompromissina kaksoisnimeen. Naimattomista naisista Repo koki perheen yhteisen sukunimen tärkeäksi, mutta hän ei kuitenkaan haluaisi, että mies ottaisi hänen sukunimensä, koska hänen mielestään se olisi outoa ja tuntuisi siltä kuin mies olisi "tosun alla". Myöskään Sikiö ei haluaisi, että hänen sukunimestään tulisi perheen yhteinen sukunimi, koska hän ei haluaisi siirtää omaa sukunimeään mahdollisille tuleville lapsilleen. Entzenbergin (2004) mukaan suurin syy miehen sukunimen valitsemiselle perheen yhteiseksi sukunimeksi on nimitraditio. Hänen tutkimuksessaan sekä miehet että naiset mainitsivat, että nimitraditiolla oli suuri vaikutus sukunimen valintaan. Entzenbergin tutkimuksen naisinformantit pitivät miehen sukunimen ottamista yhteiseksi nimeksi lähes itsestään selvänä, mutta tietyin varauksin. Entzenbergin mukaan sellaiset perustelut kuin "mieheni ei halunnut vaihtaa sukunimeään", "tämä tuntui perinteiseltä vaihtoehdolta" ja "halusin, että koko perheellä olisi sama sukunimi" voidaan nähdä esimerkeiksi naisen tahdon jäämisestä toisarvoiseksi miehisen perinteen rinnalla. Entzenbergin tutkimuksessa informanttien yhteisen sukunimen valintaan vaikutti myös se, kumpi puolisoiden sukunimistä koettiin harvinaisemmaksi, esteettisemmäksi ja jännittävämmäksi. Jos mies otti vaimonsa sukunimen, oli syynä usein se, että naisen sukunimeä jatkettaiisiin. (Entzenberg 2004: 39–40.)

Kukaan oman tutkimukseni informanteista ei ollut valinnut perheen yhteiseksi sukunimeksi uutta, itse keksittyä sukunimeä tai jommankumman puolison suvusta otettua, aiemmin suvussa esiintynyttä sukunimeä. Muutama informantti oli leikitellyt tällaisella ajatuksella ja suhtautui ideaan jokseenkin hyväksyvästi, toiset taas joko vierastivat koko ajatusta tai eivät olleet edes huomanneet tällaisen vaihtoehdon olemassaoloa. Naimattomista naisista Kauhanen ja Sikiö pitivät uuden, yhteisen sukunimen keksimistä tai etsimistä jommankumman suvusta mielenkiintoisena ajatuksena ja täysin varteenotettavana sukunimivaihtoehtona.

6.5 Suvun merkitys sukunimen valinnassa

Periytyvät sukunimet sisältävät informaatiota esimerkiksi siitä, minkälaisiin kieli- ja kansanryhmiin kuulumme, ja niillä voi myös olla vahva yhteys ryhmäidentiteetin muodostumiseen (Frändén 2010: 94). Perinnöllistä sukunimeä pidetäänkin usein sukulaisia konkreettisella tavalla yhdistävänä tekijänä, ja varsinkin vielä muutamia vuosisatoja sitten yksittäiset henkilöt identifioituivat sukuunsa pitkälti nimiensä kautta. Edelleenkin sukunimi voi muodostaa suvun identiteetin tärkeän perustan. Perinteisesti sukunimen on katsottu yhdistävän perheen lapsia enemmän isäänsä ja tämän sukuun kuin äidin sukuun. (Kotilainen 2008: 85, 95, 123, 319). Haastatteluissa pyrin kartoittamaan sitä, mikä merkitys informanttien suvuilla ja/tai perheillä oli heidän sukunimen valintaansa. Kysyin informanteilta myös, mihin sukuun tai sukuihin he kokevat avioiduttuaan kuuluvansa, sillä Alfordin mukaan (1988: 157) nimen vaihtaminen avioliiton myötä tukee uuden muutoksen omaksumista, ja muuttunut sukunimi voi ilmaista uutta julkista identiteettiä ja uuteen perheeseen astumista.

Voisi olettaa, että jos suku on tiivis ja läheinen ja suvun nimeä kannetaan ylpeästi, omasta sukunimestä ei ehkä haluta luopua yhtä helposti kuin silloin, jos suku on hajanainen tai sukulaisia ei juuri ole, tai jos välit ovat jopa kokonaan poikki omiin sukulaisiin. Jos suvulla ja sukunimellä on pitkä historia ja suvun nimellä on kenties perustettu jokin yritysikin, voi sukunimi kytkeytyä entistä vahvemmin osaksi yksilön identiteettiä, eikä siitä haluta luopua. Toisaalta sukunimi voi olla myös taakka, erityisesti silloin, jos sukunimi on kaikkien tuntema, kuten *Fazer* tai *Sibeli*, tai jos suvussa tai perheessä on ongelmia tai ristiriitoja. Myös sillä voi olla merkitystä, minkälainen suku tulevilla puolisoilla on, ja halutaanko tähän sukuun identifioitua valitsemalla kyseisen suvun nimi itselle avioliiton yhteydessä. Esimerkiksi Högbergin (2010: 18) tutkimuksessa eräs informantti ei edellisessä avioliitossaan ollut ottanut miehensä sukunimeä, koska miehen perheessä oli paljon sellaisia epäilyttäviä asioita, joihin hän ei halunnut itseään liitettävän.

Haastatteluissa kysyin informanteilta, onko heidän sukunimen valintaansa yritetty ohjailla suvun tai perheen puolelta, mutta kaikki kertoivat saaneensa itse tehdä sukunimen valintansa. Naimattomista naisista Repo oli ehdottomasti sitä mieltä, että sukunimen valinta olisi yksin hänen päätöksensä, jos avioituminen tulisi hänelle ajankohtai-

seksi. Hän kertoi, että saattaisi painostuksen alla jopa tahallaan tehdä aivan päinvastaisen sukunimen valinnan, vaikka se ei olisikaan hänen oma tahtonsa.

Joillekin informanteille omalla tai miehen suvulla oli paljonkin merkitystä sukunimen valinnassa, osaa taas sukunimen tausta ja se, minkälainen suku puolison sukunimen takana on, ei kiinnostanut ollenkaan. Informanttien käsitykset vaihtelivat myös sen suhteen, mihin sukuun tai sukuihin he katsoivat avioitumisen ja mahdollisen sukunimen vaihdon jälkeen kuuluvansa. Omaan ja vain omaan sukuunsa katsoivat avioiduttuaan kuuluvansa Flinck, Luikku, Nihti, Ropponen ja Ruokolainen. Flinck ja Nihti laskivat myös miehensä kuuluvan omaan sukuunsa. Luikku ajatteli omaan sukuunsa kuulumisen lisäksi muodostavansa miehensä kanssa uuden perheen, ja epäilemättä myös Ropponen ja Vertanen-Tilli kokevat muodostavansa miehensä ja lapsensa kanssa oman perheen. Ropponen koki kuitenkin jollain lailla sitoutuvansa myös miehensä ydinperheeseen, vaikkei katsokaan kuuluvansa heidän sukuunsa. Ruokolainen taas oli sitä mieltä, että avioliitto on hänen ja hänen miehensä välinen, eikä sukujen välinen, eivätkä miehen sukulaiset ole hänen sukulaisiaan. Osaksi sekä omaa että miehensä sukua itsensä mielisivät Heikinheimo, Kinnunen ja Roitto. Roitto katsoi jo ennen avioliittoa kuuluvansa sekä omaan että miehensä sukuun, eikä avioituminen muuttanut asiaa. Roitto koki jonkinlaista yhteenkuuluvuutta myös kaikkien *Roitto*-nimisten kanssa, vaikka nämä eivät olisikaan hänelle sukua.

Oma suku vaikutti erityisesti Flinckin sukunimen valintaan. Flinckillä on todella tiivis suku, ja hänelle suku ja suvun nimi ovat erittäin tärkeitä. Hän kokee paitsi oman sukunimensä vahvasti osaksi itseään, myös itsensä vahvasti osaksi sukuunsa. Hänestä sukunimi kertoo sen, mistä hän tulee ja keille hän on tai on ollut sukua, ja se on hänelle tärkeää. Flinck kuvailee muitakin sukunimensä naisia yleiksi sukunimestään, ja tällä on varmaankin ollut vaikutusta hänen sukunimen valintaansa. Nihti koki myös, että hänen oman sukunimensä taustalla on vaikutusta sukunimen valinnassa, mutta toisin kuin Flinckin tapauksessa, hänellä sukunimeen liittyy huonoja muistoja, eikä hän siksi halua pitää isänsä sukunimeä loppuikänsä.

Kinnuselle taas tulevan sukunimen taustalla oli merkitystä sukunimen valinnassa. Hän sanoi, että sukunimen tausta ja se, minkälainen suku miehen sukunimen takana on, vaikuttavat siihen, miksi hän haluaa ottaa kyseisen sukunimen. Avioituessaan ja vaihtaessaan sukunimeään Kinnunen kokee liittyvänsä tiiviimmin osaksi miehensä perhettä ja

sukua. Hän ajattelee myös, että sukunimen vaihtamisen myötä virallinen linkki hänen isänsä sukuun katkeaa, ja koska hän ei ole läheinen isänsä kanssa, voi yhteydenpitokin vähetä. Muille avioitumassa oleville tai jo avioituneille informanteille omalla tai miehen suvulla tai sukunimen taustalla ei ollut juuri merkitystä sukunimen valinnassa.

Naimattomista naisista Kauhanen totesi, ettei liitä sukunimeään isäänsä tai isänsä sukuun, koska hänen isälläänkään ei ole savolaisesta sukunimestään huolimatta ollenkaan savolainen tai edes suomalainen identiteetti. Repo mainitsi, että sukunimi on ehkä ainoa yhteinen tekijä hänen isänsä kanssa, mutta hän ei tunne oman sukunimensä taustaa eikä se ole hänelle merkityksellinen. Sikiö puolestaan kertoi, että hänelle oman sukunimen taustalla ja omalla suvulla on jonkin verran merkitystä, koska ainoat hänen tuntemansa Sikiöt ovat hänen isänsä ja isän vanhemmat. Sukunimellä ei kuitenkaan ole pitkä historiaa, eivätkä suku tai sukunimen tausta todennäköisesti vaikuttaisi hänen sukunimen valintaansa.

Internet-kyselyssä ei suoraan kysytty suvun merkityksestä sukunimen valinnassa, mutta sukunimen taustaa ja/tai historiaa piti kuitenkin tärkeänä noin 50 % oman sukunimensä valinneista ja kaksoisnimen valinneista lähes 55 %. Kaksoisnimen valinneista myös lähes 55 % kertoi halun jatkaa omaa sukunimeään vaikuttaneen sukunimen valintaan. Miehen sukunimen valinneista miehen sukunimen tausta ja/tai historia sen sijaan oli tärkeää vain alle 9 %:lle vastaajista.

6.6 Sukunimi-identiteetti ja sen vaikutus sukunimen valintaan

Luvussa 1.5 selitin sukunimi-identiteetin käsitettä, ja tarkoitan sillä siis lyhyesti sanottuna yksilön suhtautumista omaan sukunimeensa ja sitä, mikä merkitys sukunimellä on yksilön identiteetille. Monelle sukunimi on etunimen tavoin osa identiteettiä, ja joillekin ihmisille sukunimi voi olla jopa etunimeä tärkeämpi. Monissa aiemmissa tutkimuksissa (mm. Carbaugh 1996: 97, 103–104, 106; Entzenberg 2004: 41, 44; Högberg 2010: 28–29) tutkittavat henkilöt ovat kokeneet sukunimensä osaksi identiteettiään, ja joillakin se on vaikuttanut myös sukunimen valintaan. Tällöin yleensä oma sukunimi on mielletty niin vahvasti osaksi omaa identiteettiä, ettei siitä ole haluttu luopua avioiduttaessa. Identiteetti voi myös muuttua sukunimen vaihtamisen myötä. Alfordin (1988) mukaan henkilönnimet symboloivat identiteettiä, mutta yksilön identiteetin tai tämän nimen ei tar-

vitse pysyä muuttumattomana läpi elämän, vaan nimenmuutokset voivat heijastua identiteettiin ja vahvistaa identiteetin muutoksia. Esimerkiksi avioituessaan henkilö voi valita uuden sukunimen ja korostaa siten samalla elämässään tapahtunutta siviilisäädyn muutosta. Toisaalta naimisiinmeno tarjoaa myös mahdollisuuden vaihtaa oma, kenties ei-toivottu sukunimi ja siihen liittynyt ei-toivottu identiteetti uuteen. Nimenmuutos voi myös auttaa synnyttämään identiteetin muutosta. Uuden nimen ottaminen voi esimerkiksi samalla rohkaista naista muuttamaan käsitystään itsestään, ja samoin muut ihmiset hänen ympärillään voivat rohkaistua muuttamaan käsityksiään hänestä. (Alford 1988: 81, 86, 95, 157.)

Tutkimukseni haastatteluissa osa informanteista mainitsi sukunimensä olevan vahvasti osa identiteettiään jo ennen kuin ehdin asiasta kysyä. Toiset taas eivät olleet koskaan juuri edes miettineet, kokevatko he sukunimensä osaksi identiteettiään. Sukunimi-identiteetin voidaan siis sanoa olevan hyvin subjektiivinen asia.

Informanteista erityisesti Flinck, Roitto ja Vertanen-Tilli kokivat oman sukunimensä vahvasti osaksi identiteettiään, eivätkä he halunneet luopua sukunimestään avioituessaan. Flinckille ja Vertanen-Tillille oli jo varhain muodostunut käsitys siitä, että he haluaisivat säilyttää oman tyttönimensä myös avioituessaan. Flinckillä sukunimen valintaan vaikutti sukunimi-identiteetin lisäksi myös sukuidentiteetti, eli vahva käsitys itsestä oman sukunsa jäsenenä. Flinck ja Roitto, jotka pitivät avioituessaan oman sukunimensä, eivät voineet kuvitella miehen sukunimen olevan osa identiteettiään, ja tämä lienee ollut yksi syy siihen, miksi he eivät valinneet miehen sukunimeä avioituessaan. Carbaughin (1996: 97) tutkimuksessa eräs informantti totesi, että naisen luopuminen omasta sukunimestään olisi myös luopumista omasta identiteetistä. Roitto myönsi, että avioitumisen hetkellä omasta sukunimestä luopuminen olisi tosiaan voinut tuntua myös omasta identiteetistä luopumiselta, mutta enää hän ei kuitenkaan ajatellut asiasta samalla tavalla.

Sukunimensä mielsivät osaksi identiteettiään myös Kinnunen, Nihti, Ropponen ja Ruokolainen, sekä kaikki naimattomat naiset, mutta sukunimi-identiteetti ei näytä suoraan vaikuttaneen edellä mainittujen sukunimen valintaan. Heikinheimo ja Luikku, jotka eivät pitäneet omasta tyttönimestään, eivät ajatelleet sukunimeään osaksi identiteettiään. Koska Heikinheimolle tyttönimi *Hyyryläinen* ei ollut osa identiteettiä, ei hän kokenut myöskään, että tyttönimestä luopuminen olisi ollut omasta identiteetistä luopumista. Heikinheimo ei kokenut hänelle tulleen uutta identiteettiä uuden sukunimen myötä, jo-

ten jos nimet ylipäättään ovat hänelle osa identiteettiä, rakentuu hänen nimi-identiteettinsä todennäköisesti etunimien varaan. Sukunimen vaihtaminen ei kaikille välttämättä merkitsekään omasta identiteetistä luopumista, koska identiteetti voi koostua myös monista muista asioista kuin omista nimistä. Esimerkiksi Twengen (1997) tutkimuksessa jotkut miehen sukunimen ottaneista informanteista olivat sitä mieltä, että he eivät menettä omaa identiteettiään sukunimen vaihtamisen yhteydessä, vaan oma minä säilyy uudenkin sukunimen kanssa (Twenge 1997: 424). Toisin kuin Heikinheimo, Luikku koki, että uuden sukunimen mukana hänelle saattaa tulla vähän myös uutta identiteettiä.

Avioitumassa olevat Kinnunen ja Nihti olivat sitä mieltä, että omasta sukunimestä luopuminen on omasta identiteetistä luopumista, ja että uuden sukunimen myötä heille tulee ainakin jonkin verran uutta identiteettiä. Nihti piti sukunimestään luopumista helpotuksena, kun taas Kinnunen ei osannut vielä mieltää itseään minkään toisen nimiseksi, ja totesi jopa vanhan minänsä kuolevan sukunimen vaihtamisen myötä.

Ropponen mainitsi, että tyttönimi on osa häntä, koska sukunimen takana ovat myös oma perhe ja suku, mutta hän ei ajattele, että uuden sukunimen myötä hänelle tulisi uusi identiteetti. Hän ei osannut sanoa, onko omasta sukunimestä luopuminen myös omasta identiteetistä luopumista, mutta Kinnusen tapaan hänkin koki jättävänsä yhden vaiheen elämästään taakse vaihtaessaan sukunimeään ja mennessään naimisiin. Ropponen kertoi, että aiemmin sukunimi on ollut enemmän se, kuka hän on, mutta vanhempien hänen nimi-identiteettinsä on alkanut rakentua enemmän etunimien varaan.

Myös uusi sukunimi voi muodostua tärkeäksi osaksi ihmisen identiteettiä. Uusi sukunimi voi myös kohentaa itsetuntoa, auttaa luomaan turvallisuudentunnetta esittelytilanteissa ja muuttaa ihmisen käsitystä itsestään. (Entzenberg 2004: 41.) Informanteista Ruokolaiselle sekä tyttönimi *Kenttä* että avioliiton kautta saatu uusi sukunimi ovat osa identiteettiä. Hän kertoo tyttönimensä olevan hänelle edelleen tärkeä, koska se on osoitus siitä, mihin sukuun hän kuuluu ja mistä hän tulee. Kuitenkin nykyisessä työssään hän esittelee itsensä usein koko nimellään, joten myös uudesta sukunimestä on tullut osa häntä, vaikka mitään erityistä identiteettiä muutosta avioliiton myötä ei olekaan tapahtunut.

Sukunimi oli osa identiteettiä myös kaikille naimattomille naisille. Kauhanen kertoi, että jo pelkkä *nen*-pääte hänen sukunimessään on osa hänen identiteettiään ja sitä kieltä, mihin hän on kasvanut, mutta hän toivoisi, että hänen koko sukunimensä ei olisi

osa hänen identiteettiään, koska hän ei pidä sukunimestään. Hän sanoi kuitenkin, että varsinkin silloin, kun häntä kutsutaan koko nimellä, liittyy sukunimi selvästi häneen. Mahdolliseen sukunimen valintaan Kauhanen ei ajattele sukunimi-identiteettinsä vaikuttavan. Kauhasen käsitys sukunimi-identiteetistä on ristiriitaisuudessaan todella mielenkiintoinen. Luulen, että hän tarkoittaa sitä, että itse sukunimi voisi olla osa häntä ja hänen identiteettiään, mutta hän ei haluaisi itseensä liitettävän niitä mielikuvia, joita hän itse liittää sukunimeensa, ja siksi hän toivoo, että hänen sukunimensä ei olisi osa hänen identiteettiään. Kauhasen ajatukset osoittavat myös, että nimi-identiteetti ei kaikille ole yksinkertainen ja itsestään selvä asia, eikä sitä välttämättä ole juurikaan mietitty tai tultu ajatelleeksi.

Repo koki sukunimensä vahvasti osaksi identiteettiään, mutta mahdolliseen sukunimen valintaan hänen sukunimi-identiteettinsä ei vaikuttaisi. Avioituessaan hän ottaisi mielellään miehen sukunimen, mutta haluaisi kuitenkin säilyttää tyttönimensä esimerkiksi taiteilijanimenä. Sikiölle sukunimi on muodostunut osaksi identiteettiä nimen erikoisuuden vuoksi ja siksi, että hän on saanut kuulla nimestään usein. Hän totesi, että jokin tavallinen sukunimi, kuten *Virtanen* tai *Miettinen*, ei todennäköisesti olisi yhtä vahvasti osa hänen identiteettiään. Avioituessaan hän haluaisi säilyttää oman sukunimensä muun muassa vahvan sukunimi-identiteettinsä vuoksi.

Tutkimukseni informantit näyttävät kokevan sukunimi-identiteettinsä hyvin eri tavoin. Ne, joille omasta sukunimestä on muodostunut tärkeä osa itseä, ovat halunneet säilyttää sukunimensä myös avioituessaan, kuten Flinck, Roitto ja Vertanen-Tilli sekä naimattomista naisista Sikiö. Myös Masannin (2010: 103) tutkimuksen informanteista osa koki, että sukunimen vaihtamiselle ei ole tarvetta, jos omaan sukunimeensa on jo tyytyväinen. Osalle informanteistani (Kinnunen, Nihti, Ropponen, Ruokolainen, Repo) oma sukunimi on kyllä osa identiteettiä ja he saattavat pitää sukunimestään hyvin paljon, mutta sukunimen valinnassa muut seikat näyttävät menevän sukunimi-identiteetin edelle. Omasta sukunimestä voidaan hyvin esimerkiksi luopua, jos yhteinen sukunimi miehen kanssa koetaan oman sukunimen säilyttämistä tärkeämmäksi asiaksi. Ne, jotka eivät pidä tyttönimestään (Heikinheimo, Luikku, Kauhanen), eivät mieltäneet sukunimeään joko ollenkaan tai ainakaan yhtä vahvasti osaksi itseään kuin sukunimestään edes jonkin verran pitävät informantit. Pirosen (2003: 1) mukaan nimi voikin olla ihmiselle itselleen melko merkityksetön, jolloin nimen vaihtaminen avioliiton solmimisen yhtey-

dessä ei vaadi suurempia pohdintoja oman nimi-identiteetin säilyttämisestä, varsinkin jos tavoitteena on perheen nimiyttenäisyys. Myös Hagström (2006: 156) toteaa, että nimet eivät ole kaikille ihmiselle erityisen tärkeitä, vaan ihminen voi olla se, kuka hän on, riippumatta siitä, mikä hänen nimensä on. Heikinheimosta ja Luikusta poiketen Kauhanen oli sitä mieltä, että hän ei välttämättä haluaisi vaihtaa sukunimeään pois avioitukseensa, vaikka hänkään ei erityisemmin pidä sukunimestään.

Internet-kyselyssä sukunimi-identiteetistä ei ollut suoraa kysymystä, mutta noin 33 % miehen sukunimen valinneista mainitsi sukunimen valinnan perusteeksi tyytymättömyyden omaan sukunimeensa, mistä voi päätellä, että nämä vastaajat eivät ehkä ole kokeneet omaa sukunimeään osaksi identiteettiään. Yli puolet oman sukunimensä valinneista puolestaan kertoi sukunimeen liittyvien tunnesiteiden ja halun jatkaa omaa sukunimeään vaikuttaneen sukunimen valintaan, joten näille vastaajille sukunimi todennäköisesti on tai on ollut osa identiteettiä. Kyselyyn vastanneille kaksoisnimen valinneille oma tyttönimi on todennäköisesti ollut kaikista vastaajista eniten osa identiteettiä, sillä yli 70 % kaksoisnimen valinneista mainitsi sukunimeen liittyvien tunnesiteiden vaikuttaneen sukunimen valintaan, eli todennäköisesti tästä syystä he eivät ole valinneet pelkkää miehen sukunimeä. Yli puolelle kaksoisnimen valinneista myös halu jatkaa omaa sukunimeä oli tärkeää.

7 Kantajansa näköinen sukunimi?

Useimmilla tutkimukseni informanteista oli selvä käsitys siitä, minkälainen heidän niin sanottu ihannesukunimensä olisi, jos he saisivat täysin vapaasti valita oman sukunimensä. Vain harvalla informantilla kuitenkin oli joko tyttönimenään tai tulevana sukunimenään tällainen sukunimi. Ne informantit, jotka eivät tarkkaan määritelleet ihannesukunimensä ominaisuuksia, luettelivat kuitenkin listan piirteistä, joita ei missään nimessä saisi esiintyä heidän sukunimessään. Tässä luvussa esittelen niitä ominaisuuksia, joita informantit asettivat ihannesukunimelleen, ja niitä tekijöitä, joita omalta sukunimeltä ei toivottu. Pohdin myös, mitä jonkin sukunimen valitsemisella tai valitsematta jättämisellä kenties halutaan viestittää.

Nimiin liittyviä mielikuvia on tutkinut Jaana Heinonen (2008) pro gradu

-työssään. Heinosen (2008: 86) mukaan nimet herättävät mielikuvia muun muassa nimenkantajan toimenkuvasta, ulkoisista ja henkisistä ominaisuuksista, syntyperästä, perhetaustasta, elämäntavoista ja historiasta. Myös oman tutkimukseni informantit liittivät tietynlaisiin sukunimiin mielikuvia ja asenteita.

7.1 Informanttien näkemykset ihanteellisista sukunimistä

Informanttien käsitykset ihannesukunimestä erosivat luonnollisesti jonkin verran toisistaan. Useimmat olivat kuitenkin sitä mieltä, että he eivät haluaisi itselleen kovin yleistä tai tavallista sukunimeä. Yleisinä ja tavallisina sukuniminä informantit pitivät monia *nen*-loppuisia sukunimiä ja nimiä, jotka eivät erityisesti erotu muista nimistä. Högbergin (2010) tutkimuksen ruotsalaisinformantit ajattelivat samoin ruotsinkielisistä *son*-loppuisista nimistä, jotka he kokivat "mielenkiinnottomiksi, ikäviksi, rumiksi ja aivan liian tavallisiksi", eikä niitä haluttu säilyttää edes väliniminä (Högberg 2010: 27). Omat informanttini mielsivät tavallisiksi myös monet suomalaisten keskuudessa yleiset sukunimet, joilla on paljon nimenkantajia, ja moni mainitsi esimerkeiksi sukunimet *Virtanen* ja *Korhonen*. Sikiön mielestä nämä ja esimerkiksi sukunimi *Miettinen* ovat tylsän kuuloisia, Repo taas on sitä mieltä, että *nen*-pääte ylipäättään tuo liikaa tavanomaisuutta ihmisen koko nimeen. Informanteista Kauhanen ja Luikku puolestaan totesivat, että he eivät haluaisi itselleen liian hienoa sukunimeä, vaan nimen pitäisi sopia heidän persoonaansa ja yhteiskuntaluokkaansa, ja tällöin tavallinen tai hieman yleisempikin sukunimi voisi olla heidän ihannesukunimensä.

Kaksoisnimiin suhtauduttiin myös kylmästi; lähes kaikki pitivät niitä epäkäytännöllisinä, hankalina ja liian pitkinä. Suhtautuminen kaksoisnimiin kuitenkin vaihteli sen mukaan, pidettiinkö niitä vain itselle sopimattomana vaihtoehtona vai ajateltiinko niistä ylipäättään negatiivisesti. Useimmat totesivat, että kaksoisnimi omalla kohdalla ei tuntuisi/tuntunut sopivalta vaihtoehdolta, lähinnä oman ja miehen sukunimen yhteensopimattomuuden vuoksi. Repo ja Sikiö olivat sitä mieltä, että heidän sukunimiinsä olisi vaikea sovittaa yhteen mitään toista sukunimeä niin, että yhdistelmästä tulisi järkevän kuuloinen. Luikku ja Kauhanen suhtautuivat kaksoisnimiin kaikkein jyrkimmin. Luikku kertoi, ettei pidä kaksoisnimistä muillakaan ihmisillä, ja Kauhasen mielestä kaksoisnimen käyttö on "tärkeilevä ja keski-ikäinen käytäntö". Heinosen (2008) tutkimuksessa

maallikot yhdistivät kaksoisnimet useimmiten naimisissa olemisen tunnusmerkiksi, mutta ne vastaajat, jotka eivät tunteneet kaksoisnimen määräytymisen perusteita, saattoivat mieltää kaksoisnimen kantajan myös uusioperheen tai yksinhuoltajaäidin lapseksi (Heinonen 2008: 101, 104). Kaksoisnimen avioituessaan ottanut Vertanen-Tilli piti nimivalintaansa kompromissina, ja kertoi, että hänkään ei olisi valinnut kaksoisnimeä, mikäli miehelläkin olisi ollut *nen*-päätteinen sukunimi.

Negatiivisesti suhtauduttiin myös sukunimiin, joista saisi väänneltyä jotain ikävää tai jotka merkityssisältönsä vuoksi voisivat aiheuttaa liikaa ei-toivottua huomiota. Tällaisia sukunimiä olivat informanttien mielestä muun muassa sukunimet *Finnilä*, *Molo*, *Mällinen* ja *Perä*. Kukaan informanteista ei olisi suostunut ottamaan kuvatulnlaisia sukunimiä itselleen avioliiton yhteydessä. Muita, yksittäisten informanttien mainitsemia asioita, joita omalta sukunimeltä ei toivottu, olivat muun muassa *ä*- tai *ö*-kirjaimet sukunimessä, etunimi sukunimenä, sukunimen alkaminen samalla kirjaimella tai tavulla kuin oma etunimi sekä sama sukunimi kuin jollakulla tunnetulla henkilöllä.

Ihannesukunimensä ominaisuuksiksi useimmat informantit mainitsivat seuraavia asioita: sukunimen kauneus tai kauniilta kuulostaminen, luontoaihe, sukunimen merkityssisältö (esim. Kauhaselle *Susi*), nimen harvinaisuus, eksoottisuus tai erilaisuus, sopiminen yhteen etunimen kanssa ja ongelmaton ääntämys- ja kirjoitusasu. Edellä lueteltujen lisäksi nimen pituudella oli väliä muutamalle informantille. Flinck, Heikinheimo ja Kauhanen pitivät enemmän lyhyistä sukunimistä, Kinnunen taas halusi ehdottomasti pitkän sukunimen. Sukunimen suomenkielisyyttä arvostivat Luikku ja Repo, kun taas Ruokolainen ja Kauhanen totesivat vieraskielisten sukunimienkin miellyttävän itseään.

Taulukkoon 5 on listattu informantteja miellyttäviä sukunimiä sekä niitä sukunimiä, joita he eivät haluaisi itselleen. Suluissa on mainittu, kenen/keiden mielipide on kyseessä. Naimattomat naiset asettivat hieman enemmän vaatimuksia sille sukunimelle, jota he haluaisivat tulevaisuudessa kantaa, ja he myös suhtautuivat ainakin vielä tässä vaiheessa (ennen naimisiinmenoa) eri sukunimien ominaisuuksiin ja niistä herääviin mielikuviin painokkaammin kuin esimerkiksi jo avioituneet naiset, jotka eivät kuitenkaan enää voisi sukunimeensa vaikuttaa. Jo avioituneet naiset näyttivätkin olevan tyytyväisiä siihen sukunimeen, jonka olivat avioituessaan valinneet, vaikka se ei täysin ihanteellinen heidän mielestään olisikaan. Avioitumassa olevat naiset puolestaan asettuvat jonnekin näiden kahden muun ryhmän väliin: heillä oli paljon mielipiteitä ihanne-

Taulukko 5. Informantteja miellyttäviä sukunimiä sekä ei-toivottuja sukunimiä.

Ihannesukunimiä	Ei-toivottuja sukunimiä
<i>Alppitähti*</i> (Kinnunen)	<i>Virtanen</i> (Flinck, Heikinheimo, Nihti, Repo, Ropponen, Sikiö)
<i>Honkapirtti</i> (Kinnunen)	<i>Korhonen</i> (Flinck, Repo, Sikiö)
<i>Koiravuori</i> (Kinnunen)	<i>Nieminen</i> (Luikku, Nihti)
<i>Pohjantähti</i> (Kinnunen)	<i>Nurminen</i> (Ropponen)
<i>Romokallio*</i> (Sikiö)	<i>Järvinen</i> (Luikku)
<i>Saaristenperä</i> (Kinnunen)	<i>Turunen</i> (Ropponen)
<i>Sydänmaa</i> (Flinck)	<i>Miettinen</i> (Sikiö)
<i>Sydänmaanlakka</i> (Kinnunen)	<i>Möttönen</i> (Ropponen)
<i>Vehkaoja</i> (Nihti)	<i>Pöllänen</i> (Ropponen)
<i>Viheriäkoski</i> (Ruokolainen)	<i>Mällinen</i> (Nihti)
<i>Vuorensola</i> (Kinnunen)	<i>Laakso</i> (Nihti)
<i>Pietilä</i> (Nihti)	<i>Lahti</i> (Nihti)
<i>Mäntylä</i> (Nihti)	<i>Ampuja</i> (Kauhanen)
<i>Koivisto</i> (Nihti)	<i>Miinala</i> (Kauhanen)
<i>Karhunen</i> (Nihti)	<i>Lauri</i> (Ruokolainen)
<i>Manninen</i> (Roitto)	<i>Vuokko</i> (Ruokolainen)
<i>Lehtinen</i> (Heikinheimo)	<i>Saukko</i> (Kinnunen)
<i>Arjanko</i> (Roitto)	<i>Molo</i> (Vertanen-Tilli)
<i>Aulanko</i> (Roitto)	<i>Perä</i> (Luikku)
<i>Lehto</i> (Heikinheimo)	<i>Finnilä</i> (Heikinheimo)
<i>Ravali*</i> (Sikiö)	
<i>Susi</i> (Kauhanen)	
<i>Tuori</i> (Nihti)	
<i>Vilén</i> (Flinck)	
* itse keksitty tai ei vielä olemassa oleva sukunimi	

sukunimen ominaisuuksista, mutta toisaalta heillä ei enää ehkä ollut tilaisuutta saada ihannesukunimeään tai vastaavasti välttyä kaikilta ei-toivotuilta sukunimen ominaisuuks-

silta, kun sukunimen valinta oli tehtävä useimmiten vain oman ja miehen sukunimen välillä.

Sukunimiin liittyvistä mielikuvista voisi tutkia vielä sitä, kuinka paljon sukunimi vaikuttaa esimerkiksi parin- tai seurustelukumppanin valintaan. Vetävätkö esimerkiksi harvinaisia, kauniita tai aatelissukunimiä kantavat henkilöt enemmän kiinnostuneita puoleensa kuin arkisia, yleisiä ja ehkä vitsikkäitäkin sukunimiä kantavat henkilöt?

7.2 Mitä sukunimen valinnalla halutaan viestittää muille?

Vaikka sukunimen valinta avioliiton yhteydessä ei aina olekaan helppo tehtävä, se on kuitenkin ainutlaatuinen mahdollisuus päättää, minkä niminen haluaa – ainakin periaatteessa – loppuelämänsä olla. Sukunimen valinnalla voidaan myös viestittää muille ihmisille jotain itsestä. Esimerkiksi Mats Wahlbergin (1998: 299) mukaan valitsemalla yhden monista eri nimivaihtoehdoista ihminen voi yrittää osoittaa halua tulla pidetyksi toisen sosiaalisen ryhmän jäsenenä kuin mihin hän itse asiassa kuuluu. Wahlbergin mukaan nimen vaihtaminen voi myös merkitä sitä, että ihminen haluaa korostaa poliittista tai kulttuurista identiteettiään.

Sukunimen valinnalla voidaan viestittää muille omaa yhteiskunnallista statusta tai arvoa, sillä mielissämme tietyistä tai tietynlaisista sukunimistä huokuu usein korkeampi asema kuin toisista sukunimistä. Nimien sosiaalinen status vaihtelee sen mukaan, minkälaisia mielleyhtymiä niihin ja niitä kantaneisiin ihmisiin on liitetty (Kotilainen 2008: 97). Arvokkaamman kuuloiset sukunimet saatetaan mielikuvissa liittää varakkuuteen, älykkyyteen ja hienostuneisuuteen, ja näitä ominaisuuksia halutaan ehkä tuoda esille valitsemalla tällainen sukunimi esimerkiksi jonkin hyvin yleisen suomenkielisen sukunimen sijaan. Ihminen voi siis haluta hyötyä valitsemansa nimen asemasta (Entzenberg 2005: 22). Valitsemalla sukunimi, joka on vieraskielinen tai jossa on erikoinen ääntämys- tai kirjoitusasu, halutaan ehkä korostaa myös oman itsen eksoottisuutta tai erilaisuutta ja erottuvuutta joukosta. Myös kokonaan uuden sukunimen luominen voi merkitä pyrkimystä yksilöllisyyteen, kun kenelläkään toisella ei ole samaa sukunimeä (Entzenberg 2005: 22). Vastaavasti valitsemalla aivan tavallinen ja yleinen sukunimi halutaan ehkä välttää erilaisuuden ja erikoisuuden leimaa ja mieluummin sulautua massaan.

Sukunimen valinnalla voidaan haluta osoittaa myös kuulumista tiettyyn sukuun, joko omaan tai puolison. Vastaavasti sen suvun nimi saatetaan jättää valitsematta, jota

ei koeta kovin läheiseksi tai jonne suhteet eivät ole hyvät. Sama sukunimi vahvistaa ryhmän yhteenkuuluvuutta ja yksilön valitessa sukunimeä yksi tärkeimmistä nimenvaihtoihin vaikuttavista tekijöistä on usein juuri yhteenkuuluvuuden osoittaminen tietyn perheen tai suvun kanssa (Entzenberg 2005: 22). Kaksoisnimen ottamisella puolestaan voidaan haluta osoittaa kuulumista kahteen eri sukuun.

Sukunimen valintaan, etenkin oman sukunimen säilyttämiseen, saattaa liittyä myös feministisiä ja tasa-arvoa ajavia ajatuksia, ja sukunimen valinnalla halutaan osoittaa esimerkiksi itsenäisyyttä ja sitä, että voidaan itse tehdä omat päätökset, eikä naisen tarvitse tänä päivänä enää automaattisesti valita miehen sukunimeä avioituessaan. Informanteista Sikiö totesikin, että hän haluaisi kapinoida perinteistä miehen sukunimen ottamista vastaan.

Sukunimen valinnalla halutaan myös ehkä vain yksinkertaisesti osoittaa naimisissa oloa valitsemalla miehen sukunimi tai kaksoisnimi. Informanteista Repo kertoi haluavansa, että naimisiinmenon jälkeen uusi siviilisääty näkyisi myös hänen sukunimestään, ja myös Kinnunen oli sitä mieltä, että sukunimen vaihtaminen kuuluu osaksi naimisiinmenoa. Vastaavasti avioeron sattuessa oman tyttönimen takaisin ottamisella voidaan ilmaista sitä, ettei enää olla naimisissa. Toisaalta kaikki eronneet naiset eivät vaihda sukunimeään esimerkiksi lasten takia tai jos avionimellä on jo vaikka ehditty tehdä uraa ja itseä tunnetuksi.

Koska ihmiset haluavat pääasiassa yleensä viestittää itsestään vain hyviä ja positiivisiksi tai neutraaleiksi koettuja asioita, saatetaan negatiivisia tai epämiellyttäviä mielikuvia herättävä sukunimi jättää valitsematta. Suurin osa tutkimukseni miehen sukunimen valinneista informanteista totesikin, että jos heidän miehellään olisi ollut jokin hyvin epämiellyttävä sukunimi, olisivat he todennäköisesti pitäneet oman sukunimensä, vaikka he eivät siitäkään erityisemmin olisi pitäneet. Näin sukunimen valinnalla voidaan välttää viestittämästä muille sellaisia asioita itsestä, jotka koetaan epämiellyttäviksi tai epäedullisiksi. Kaikkia ympäristön itsestä tai omasta nimestä luomia mielikuvia ei kuitenkaan voi ennalta arvata tai tietää.

Nimi on usein ensimmäinen asia, johon törmäämme tavatessamme uuden ihmisen, joten sillä on tärkeä osa sen kuvan luomisessa, jonka saamme itse nimenkantajasta. Mielessämme luomme mielikuvia muun muassa nimenkantajan persoonallisuudesta, statuksesta ja pätevyydestä jo pelkän nimen perusteella. Jotkut nimeen liittyvistä mieli-

kuvista syntyvät sen perusteella, että olemme joskus tavanneet tai tunteneet jonkun samannimisen henkilön, josta olemme pitäneet tai josta emme ole pitäneet. Jotkut mielikuvat taas muodostuvat useamman ihmisen mielissä samanlaisiksi. Nimistä syntyvät mielikuvat vaikuttavat sekä nimenkantajan omaan minäkuvaan että ympäristön saamaan kuvaan hänestä. (Aldrin 2010: 136–137.) Kansainvälisissä tutkimuksissa (mm. Twenge 1997; Etaugh ym. 1999; Noordewier ym. 2010) on havaittu, että naisten sukunimen valinta vaikuttaa merkittävästi muiden ihmisten käsityksiin muun muassa nimenkantajan persoonasta ja luonteenpiirteistä. Twenge havaitsi, että naisilla, jotka haluavat säilyttää oman sukunimensä tai ottaa kaksoisnimen (*hyphenated name*), on feministisiä asenteita ja he tahtovat vaikuttaa, toimia aktiivisesti eri yhteisöissä ja valita itse omat toimintatansa (Twenge 1997: 417). Etaugh ym. puolestaan saivat selville, että naiset, jotka pitivät avioituessaan oman sukunimensä tai ottivat kaksoisnimen, yhdistettiin muiden ihmisten mielissä enemmän miehen kuin naisen rooliin verrattuna naisiin, joka ottivat miehensä sukunimen. Naiset, jotka eivät seuranneet perinteistä miehen sukunimen ottamisen normia, koettiin myös vähemmän stereotyyppisiksi sukupuolensa edustajiksi. Etaughin ym. mukaan naisten tulisi huomioida sukunimen valintaa tehdessään, että ihmiset tulevat tekemään päätelmiä ja yleistyksiä heidän persoonallisuudestaan sukunimen valinnan perusteella. (Etaugh ym. 1999: 821–822.) On kuitenkin hyvä muistaa, että (suku)nimi on vain yksi monista paloista, jotka luovat mielikuvia ihmisestä. Noordewier (2010) ym. saivat omasta tutkimuksestaan jokseenkin samanlaisia tuloksia edellä mainittujen tutkijoiden kanssa. Hollantilaistutkijat havaitsivat, että oman sukunimensä pitäneet naiset miellettiin itsenäisiksi, kunnianhimoisiksi, älykkäämmiksi ja pätevämmiksi verrattuna miehen sukunimen ottaneisiin naisiin. Miehen sukunimen ottaneet naiset puolestaan koettiin huolehtivammiksi, riippuvaisemmiksi, emotionaalisemmiksi ja vähemmän älykkäiksi kuin oman sukunimensä pitäneet naiset. Miehen sukunimen ottaneet naiset yhdistettiin myös perinteisiin, perheen yhtenäisyyteen ja matalampaan koulutustasoon. Kaksoisnimen valinneet naiset samaistettiin tässä tutkimuksessa miehensä sukunimen ottaneisiin naisiin. Noordewier ym. esittävät, että naisen sukunimen vaihtaminen ei käy seurauksitta, ja että nainen, jolla on miehensä sukunimi, ei esimerkiksi tule yhtä helposti palkatuksi työhön kuin nainen, joka on pitänyt oman sukunimensä avioituessaan. (Noordewier ym. 2010: 17–18.)

8 Päättäntö

Nuorten naisten sukunimen valintaan avioliiton yhteydessä vaikuttavat monet eri tekijät, esimerkiksi halu saada koko perheelle yhteinen sukunimi, sukunimen kokeminen osaksi identiteettiä, nimen sopiminen yhteen omien etunimien kanssa sekä sukunimen muoto, merkitys ja yleisyys. Valintapäätökseen vaikuttaa monella nuorella naisella useamman tekijän summa. Sukunimen valinta on usein naisen itsensä päätös, eivätkä esimerkiksi mies, perhe tai sukulaiset olleet yrittäneet vaikuttaa tutkimukseni informanttien valintapäätökseen. Monelle kuitenkin puolison mielipide on tärkeä ja se otetaan huomioon valintaa tehtäessä. Valintaprosessin pituus on eri henkilöillä hyvin eri mittainen: jollakulla lopullinen päätös on voinut syntyä vasta häääpäivänä, kun taas joku toinen on tiennyt jo lapsena, minkä sukunimen valinnan tulee avioituessaan tekemään.

Yhteenkuuluvuus miehen ja mahdollisten lasten kanssa on edelleen tärkein syy valita miehen sukunimi tai kaksoisnimi. Avioiduttaessa muodostetaan uusi perhe miehen ja mahdollisten lasten kanssa, ja yhteisen sukunimen ajatellaan korostavan tämän perheen yhtenäisyyttä. Tutkimukseni informantit myös pitivät yhteenkuuluvuutta ja perheen yhteistä sukunimeä niin tärkeinä asioina, että miehen sukunimi olisi useimmissa tapauksissa otettu, vaikka itse sukunimeä ei olisi pidetty miellyttävänä. Myös perinteet vaikuttavat vahvasti nuorten naisten sukunimen valintaan, vaikka heillä tänä päivänä onkin paljon tasa-arvoisempi asema naisina kuin aiemmillä sukupolvilla. Muutama vastaaja totesi aina tienneensä ottavansa miehen sukunimen avioituessaan. Perinteet vaikuttivat selvästi useamman miehen sukunimen ottaneen kuin esimerkiksi oman sukunimensä pitäneen naisen sukunimen valintaan.

Monet tutkimukseni informanteista kokivat sukunimensä (yleensä tyttönimensä) osaksi identiteettiään, mutta kaikilla se ei silti vaikuttanut sukunimen valintaan. Havaintoni molempien aineistojeni perusteella on, että hyvin vahva sukunimi-identiteetti vaikuttaa todennäköisesti haluun säilyttää oma sukunimi avioiduttaessakin, ja vastaavasti löyhä sukunimi-identiteetti saa kenties helpommin valitsemaan miehen sukunimen tai jonkin muun sukunimivaihtoehdon kuin oman sukunimen. Toisaalta kaikille sukunimi-identiteetti ei ole selvä asia, eikä sukunimen yhteyttä omaan identiteettiin ole välttämättä tultu koskaan erityisemmin ajatelleeksi, jolloin sukunimen valinnassakin muut tekijät nousevat merkittävämmiksi.

Tutkimukseni kahden eri aineiston perusteella miehen sukunimen ottaminen on avioituville naisille edelleen yleisin vaihtoehto ja seuraavaksi yleisin oman sukunimen pitäminen. Sama ilmiö pätee myös ainakin Yhdysvalloissa ja Ruotsissa, missä tutkijat (mm. Johnson – Scheuble 1995; Twenge 1997; Entzenberg 2004, Suter 2004, Hoffnung 2006; Högberg 2010) ovat päätyneet samaan tulokseen. Internet-aineistoni perusteella miehen sukunimen ottaminen on yleisempää 20–29-vuotiaiden keskuudessa, kun taas 30-vuotiailla oman sukunimen pitäminen on hieman yleisempää. Oman sukunimen pitämiseen vaikuttaa vahvan sukunimi-identiteetin lisäksi usein korkea koulutustaso ja/tai oman tyttönimen tunnettuus työelämässä tai uralla sekä perinteiden vastustaminen. Kaksoisnimeen päätyneet naiset puolestaan kuvailivat valintaansa usein kompromissiksi, kun haluttiin sekä yhteinen nimi miehen kanssa että säilyttää oma, rakas tyttönimi.

Hieman harvinaisempiin ja perinteistä poikkeaviin sukunimivaihtoehtoihin, kuten uuden, yhteisen sukunimen muodostamiseen puolisoiden omista sukunimistä tai jomankumman puolison suvussa esiintyneeseen sukunimeen vaihtamiseen suhtauduttiin periaatteessa myönteisesti ja avoimesti, ja niitä pidettiin kiinnostavina vaihtoehtoina. Moni ei kuitenkaan joko tiennyt näistä vaihtoehtoista tai ollut ottanut niistä tarkemmin selvää. Vaikka informanttien ajatukset näistä sukunimivaihtoehtoista olivat positiivisia, ei niitä usein pidetty itselle sopivina vaihtoehtoina.

Niillä nuorilla naisilla, joille avioituminen ei ollut ajankohtaista, oli paljon odotuksia, toiveita ja haaveita mahdollisen tulevan sukunimensä suhteen. He esimerkiksi mainitsivat paljon piirteitä, jollainen mahdollisen tulevan sukunimen olisi hyvä olla, ja vastaavasti minkälaisia asioita he eivät haluaisi omaan sukunimeensä. Naimattomat naiset myös pohtivat enemmän suhdettaan omaan sukunimeensä ja pyörittivät haastattelutilanteessa useita eri sukunimivaihtoehtoja mielessään. Tämä onkin odotuksenmukaista, koska heillä on periaatteessa vielä kaikki sukunimivaihtoehdot avoimina, kun taas avioitumassa olevat tai jo avioituneet naiset ovat tehneet sukunimen valintansa pääasiassa vain oman ja miehensä sukunimen välillä, ja näistä kahdesta on yritetty valita itselle sopivampi. Naimattomille naisille etunimi oli merkittävämpi tekijä mahdollisen sukunimen valinnassa kuin muille informanteille. Syy lienee sama kuin edellä: potentiaalisten sukunimivaihtoehtojen määrä on vielä suuri, joten omiin etunimiin sopimattomia sukunimiä ei haluttaisi itselle. Sen sijaan avioitumassa olevat tai jo avioituneet

naiset tekivät sukunimen valintansa yleensä vain oman ja miehensä sukunimen välillä, jolloin etunimi ei yleensä ollut sukunimen valinnassa merkittävin tekijä.

Selvitin tutkimuksessani myös, minkälaisia sukunimiä informantit pitivät ihanteellisina ja vastaavasti ei-mieluisina, koska halusin selvittää, mikä merkitys itse sukunimellä voisi olla nuorten naisten sukunimen valintaan. Lähes kaikki informantit pitivät harvinaisia sukunimiä mieluisina ja vastaavasti yleisiä ja usein *nen*-päätteisiä sukunimiä sellaisina, joita eivät mielellään ottaisi itselleen. Kaksoisnimiin ei niiden hankaluuden ja pituuden takia suhtauduttu kovin positiivisesti, mikä selittänee kaksoisnimien vähäistä suosiota naisten sukunimivalintojen tilastoissa. Vaikka informantit nimesivät useita omasta mielestään ihanteellisia sukunimiä, harvalla kuitenkaan oli sellainen tyttönimennään tai tulevana sukunimenään. Muutama vastaaja totesi, ettei erityisemmin pidä miehensä sukunimestä, mutta aikoo ottaa/on ottanut sen silti. Nekin informantit, jotka olivat säilyttäneet avioituessaan oman sukunimensä, mainitsivat ihannesukunimekseen muitakin kuin oman sukunimensä. Sukunimen valinnassa siis näytetään kiinnittävän itse sukunimiä enemmän huomiota muihin tekijöihin, kuten perheen yhteiseen sukunimeen tai omaan tyttönimeen liittyviin tunnesiteisiin.

Tässä työssä olen esittänyt myös, että sukunimen valinnalla voidaan haluta viestittää itsestä jotakin muille ihmisille, muun muassa tiettyä asemaa, kuuluvuutta tiettyyn ryhmään tai sukuun, naimisissa oloa, feminismiä tai tasa-arvoa. Naisen sukunimen valinnalla voi myös olla merkitystä siihen kuvaan, jonka muut ihmiset saavat hänen persoonallisuudestaan ja luonteenpiirteistään (mm. Etaugh ym. 1999: 821–822; Noordewier ym. 2010: 17–18). Naisen sukunimen valinta on siis moniulotteinen asia, jossa ensinnäkin itse sukunimen valintaan vaikuttavat monet eri tekijät, mutta myös tehty sukunimen valinta vaikuttaa käsityksiin valinnan tehneestä henkilöstä.

Johnson & Scheuble (1995) ovat havainneet Yhdysvalloissa, että naisten sukunimivalinnan käytännöt avioitumisen yhteydessä siirtyvät jossain määrin sukupolvelta toiselle, etenkin äidiltä tyttärelle. Tätä voisi selvittää Suomenkin osalta. Lisäksi naisten sukunimen valintaan liittyen voisi tutkia myös sitä, mitkä tekijät vaikuttavat sukunimen valintaan avioeron yhteydessä. Millä perustein avioerotilanteessa esimerkiksi vaihdetaan takaisin omaan tyttönimeen, ja säilytetäänkö mieheltä saatu sukunimi tai kaksoisnimi, jos nimellä on ehditty tehdä uraa tai jos henkilöllä lapsia? Myös sukunimi-identiteettiä tässä yhteydessä olisi mielenkiintoista selvittää.

Lähteet

- Aamulehti* = "Miehen sukunimi ei ole enää itsestänselvyys avioliitossa". Saara Tunturi 20.8.2011.
- AINIALA, TERHI – MIA HALONEN 2011: Somalialaistaustaiset nuoret nimistönkäyttäjinä Itä-Helsingissä. – *Virittäjä* 115 s. 193–220.
- AINIALA, TERHI – MINNA SAARELMA – PAULA SJÖBLOM 2008: *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Tietolipas 221. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- ALDRIN, EMILIA 2010: Om förnamn som identitetsbärare. Teoksessa Staffan Nyström (toim.) *Namn – en spegel av samhället förr och nu* s. 136–153. Stockholm: Nordstedts.
- 2011: *Namnval som social handling: Val av förnamn och samtal om förnamn bland föräldrar i Göteborg 2007–2009*. Uppsala: Uppsala universitet.
- ALFORD, RICHARD D. 1988: *Naming and identity: A cross-cultural study of personal naming practices*. New Haven: CT: HRAF Press.
- BLOMQUIST, MARIANNE 2006: *Vad heter finlandssvenskarna?*. Skrifter utgivna av Svenska folkskolans vänner, volym 177. Helsingfors: Svenska folkskolans vänner.
- CARBAUGH, DONAL 1996: *Situating selves: The communication of social identities in American scenes*. New York: State University of New York Press.
- ENTZENBERG, SONJA 2004: Gemensamt efternamn eller varsitt? En studie över gifta Uppsalapars efternamnsval. Teoksessa Svante Strandberg – Mats Wahlberg – Björn Heinrici (toim.) *Namn. Hyllningsskrift till Eva Brylla den 1 mars 2004* s. 35–45. Uppsala: Uppsala universitet.
- 2005: Månfare Johansson och Emil Brandamour: Om tendenser i nutida svenskt för- och efternamnsskick. Teoksessa Mats Wahlberg – Katharina Leibring – Staffan Nyström (toim.) *Ortnamnssällskapet i Uppsala årsskrift 2005* s. 21–35. Uppsala.

- ETAUGH, CLAIRE E. – JUDITH S. BRIDGES – MYRA CUMMINGS-HILL – JOSEPH COHEN 1999: "Names can never hurt me?". The effects of surname use on perceptions of married women. – *Psychology of Women Quarterly* 23 s. 819–823.
- FADJUKOFF, PÄIVI 2007: *Identity formation in adulthood*. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 319. Jyväskylän yliopisto.
- FRÄNDÉN, MÄRIT 2010: *"Att blotta vem jag är": Släktnamnskick och släktnamnsbyten hos samer i Sverige 1920–2009*. Uppsala: Uppsala universitet.
- HAGSTRÖM, CHARLOTTE 2006: *Man är vad man heter: Namn och identitet*. Stockholm: Carlsson.
- HEINONEN, JAANA 2008: *"Nimi kertoo kaiken". Keskisuomalaisten henkilönnimiin liittyvät stereotypiat*. Pro gradu -tutkielma. Joensuun yliopisto, suomen kieli.
- HOFFNUNG, MICHELE 2006: What's in a name? Marital name choice revisited. – *Sex Roles* 55 s. 817–825.
- HÖGBERG, EMELIE 2010: *Efter namnet kommer efternamnet – men vems? En studie över val av efternamn vid äktenskap*. C-uppsats. Uppsala universitet, institutionen för nordiska språk.
- JOHNSON, DAVID R. – LAURIE K. SCHEUBLE 1995: Women's marital naming in two generations: a national study. – *Journal of Marriage and the Family* 57 s. 724–732.
- KANGAS, URPO 1998: *Suomen nimioikeus: lyhyt oppimäärä*. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.
- Kansalaisen Karttapaikka* (kansalaisen.karttapaikka.fi) Luettu 29.11.2011.
- Karjalainen* = "Ikuisesti minun". Katja Reijonen 25.10.2011.
- KEMPPAINEN, KATARIINA 1993: *Mannens släktnamn eller hustruns? – En studie i verkningarna av 1985 års släktnamnslag*. Pro gradu -avhandling i nordiska språk. Helsingfors universitet.
- KOTILAINEN, SOFIA 2008: *Suvun nimissä: nimenannon käytännöt Sisä-Suomessa 1700-luvun alusta 1950-luvulle*. Bibliotheca Historica 120. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- MACH, ZDZISŁAW 1993: *Symbols, conflict and identity: essays in political anthropology*. New York: State University of New York Press.
- MASANTI, ANNA 2010: *Oman nimen kuuleminen on kuin halaus: nuorten naisten nimi-identiteetin ja nimimielteiden tarkastelua*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, suomen kieli.
- MIKKONEN, PIRJO – SIRKKA PAIKKALA 2000: *Sukunimet*. Helsinki: Otava.
- NAKARI, MINNA 2011: *Variation i kvinnors namnfraser i officiella dokument i Helsingfors 1780–1930: Socioonomastiska synvinklar på makt och identitet*. Nordica Helsingiensia 25. Helsingfors universitet, finska, finskugriska och nordiska institutionen.
- NIEDZIELSKI, NANCY – DENNIS R. PRESTON 2000: *Folk linguistics. Trends in Linguistics*. Studies and Monographs 122. Berlin: Mouton de Gruyter.
- NOORDEWIER, MARRET K. – FEMKE VAN HOREN – KIRSTEN I. RUYS – DIEDRIK A. STAPEL 2010: What's in a name? 361.708 euros: The effects of marital name change. – *Basic and Applied Social Psychology* 32, issue 1. s. 17–25.
- NÄRHI, EEVA MARIA 1996: *Suomalaista sukunimikäytäntöä*. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja Edita.
- PAIKKALA, SIRKKA 1989: Sen nimi kenen lammas. Naisten sukunimistä Savossa. – *Sukuviesti* 7–8 s. 12–14.
- 1997: Sukunimet sukututkimuksessa. – *Sukutieto* 4 s. 4–10.
- 2001: Suomalaisten sukunimien historiaa. Teoksessa: *Mitä missä milloin 2002. Kansalaisen vuosikirja syyskuu 2000 – elokuu 2001* s. 265–268. 52. vuosikerta. Helsinki: Otava. (toimitus: Jukka Hartikainen, Lasse Pajala, Minna Tuovinen)
- 2004: *Se tavallinen Virtanen: Suomalaisen sukunimikäytännön modernisoituminen 1850-luvulta vuoteen 1921*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 959. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2005: Omaa sukua. – *Helsingin Sanomat* 15.2.2005.
- PIIRONEN, ANNA-SOFIA 2003: *Puolison sukunimen valinta parisuhdetta solmittaessa Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Islannissa*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, yksityisoikeuden laitos.

Puolisoiden sukunimivalinnat 1986–1998 ja 2002–2010

(<http://www.vrk.fi/default.aspx?id=279>)

SAASTAMOINEN, MIKKO 2006: Minuus ja identiteetti tutkimuksen haasteina. Teoksessa Pertti Rautio – Mikko Saastamoinen (toim.) *Minuus ja identiteetti* s. 170–179. Tampere: Tampere university press.

SUTER, ELIZABETH A. 2004: Tradition never goes out of style. The role of tradition in women's naming practices. – *The Communication Review* 7 s. 57–87.

TWENGE, JEAN M. 1997: "Mrs. His Name". Women's preferences for married names. – *Psychology of Women Quarterly* 21 s. 417–429.

VAATTOVAARA, JOHANNA 2009: *Meän tapa puhua: Tornionlaakso pellolaisnuorten subjektiivisena paikkana ja murrealueena*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 1224. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

VRK = Väestörekisterikeskus. (www.vrk.fi) Luettu 11.12.2011

WAHLBERG, MATS 1998: Namn och samhälle. Kommentar och synpunkter. Teoksessa Thorsten Andersson – Eva Brylla – Anita Jacobsson-Widding (toim.) *Personnamn och social identitet: Handlingar från ett Natur- och Kultursymposium i Sigtuna 19–22 september 1996* s. 299–304. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.

Liite 1. Haastattelurunko.

1. Miten kuvailisit (nykyistä/entistä) sukunimeäsi?
2. Miten suhtaudut (nykyiseen/entiseen) sukunimeesi? Mitä tunteita tai asenteita omaan sukunimeesi liittyy?
3. Onko suhtautumisesi sukunimeesi muuttunut esim. iän myötä tai muusta syystä?
4. Kuinka kiinteästi ajattelet (nykyisen/entisen) sukunimesi olevan osa sinua?

Avioitumassa olevat:

5. Minkä sukunimen aiot valita avioitumisen yhteydessä? Miksi?

Jo avioituneet:

5. Minkä sukunimen valitsit avioitumisen yhteydessä? Miksi?
6. Minkälaiseen sukunimeen voisit kuvitella vaihtavasi sukunimesi? (Minkälaiset sukunimet ylipäättään miellyttävät sinua?) Millaiseen sukunimeen et vaihtaisi? (Minkälaiset sukunimet eivät miellytä sinua?) Miksi?
7. Minkälaiset asiat koet/koit tärkeiksi sukunimen valinnassa? (Onko/oliko esim. nimen harvinaisuus/suomenkielisyys tärkeää?)
8. Miltä etu- ja sukunimesi kuulostavat yhdessä? Vaikuttavatko/vaikuttivatko etunimesi sukunimen valintaan?
9. Vaikuttaako/vaikuttiko jommankumman puolison suku, perhe tai perhesuhteet sukunimen valintaan? Onko sukunimen taustalla merkitystä?
10. Koetko/koitko astuvasi uuteen perheeseen/sukuun avioitumisen (ja sukunimen mahdollisen vaihtamisen) myötä?
11. Kuinka paljon sukunimen ulkoasu, sisältö ja ääntämys vaikuttavat/vaikuttivat sukunimen valintaan?
12. Koetko, että sukunimen valinta on/oli omissa käsissäsi, vai vaikuttaako/vaikuttiko miehen tai jonkun muun ihmisen mielipide valintaasi?
13. Onko sukunimen valintaasi kysely (tai kyseenalaistettu), oletko joutunut selittelemään sukunimen valintaasi muille? Ovatko muut ihmiset kyselleet syitä sukunimen valinnallesi?
14. Miten suhtaudut miehesi sukunimeen? Mitä tunteita tai asenteita hänen sukunimensä sinussa herättää?

15. Kuinka intensiivinen prosessi sukunimen valinta on ollut/oli?

Jo avioituneille:

16. Oletko tyytyväinen sukunimen valintaasi?

17. Mikäli vaihdoit sukunimeä: miten olet sopeutunut/tottunut uuteen nimeesi? Koetko uuden nimen omaksesi?

18. Haikailenko tyttönimesi perään? Mitä ajattelet nyt tyttönimestäsi?

Liite 2. Haastattelurunko niille, joille avioituminen ei ole ajankohtaista.

1. Miten kuvailisit sukunimeäsi?
2. Miten suhtaudut sukunimeesi? Mitä tunteita tai asenteita omaan sukunimeesi liittyy? (Pidätkö sukunimestäsi: miksi/miksi et?)
3. Onko suhtautumisesi sukunimeesi muuttunut esim. iän myötä tai muusta syystä?
4. Kuinka kiinteästi ajattelet sukunimesi olevan osa sinua?
5. Jos olisit menossa naimisiin, mikä todennäköisesti olisi sukunimen valintasi? Miksi?
6. Minkälaiseen sukunimeen voisit kuvitella vaihtavasi nykyisen sukunimesi ja millaiseen et? Miksi? (Minkälaiset sukunimet ylipäättään miellyttävät sinua ja minkälaiset sukunimet eivät?)
7. Minkälaiset asiat koet tärkeiksi sukunimessäsi? (Onko esim. nimen harvinaisuus/suomenkielisyys/ääntämys/kirjoitusasu tms. tärkeää?)
8. Miltä etu- ja sukunimesi kuulostavat yhdessä? Vaikuttaisivatko etunimesi sukunimen valintaasi?
9. Miten suku ja sukunimen tausta tai perhesuhteet vaikuttaisivat sukunimen valintaasi? Onko sukunimen taustalla merkitystä?

Liite 3. Internet-kysely.**Taustatiedot**

Vastaajan ikä:

Siviilisääty:

Koulutustausta:

- Peruskoulu
- Ylioppilas
- Ammatillinen tutkinto
- Alempi korkeakoulututkinto
- Ylempi korkeakoulututkinto

Vastaajan syntymäpaikka:

Miehen syntymäpaikka:

Nykyinen asuinalueesi:

Onko sinulla ja/tai (tulevalla) miehelläsi lapsia?

- Kyllä, minulla on lapsi(a)
- Kyllä, miehellä on lapsi(a)
- Kyllä, molemmilla on omia lapsia
- Kyllä, minulla ja miehellä on yhteinen/yhteisiä lapsi(a)
- Meillä ei ole omia tai yhteisiä lapsia

Sukunimen valinta

Minkä sukunimen aiot ottaa/otit avioliiton yhteydessä?

- Pidän/pidin oman sukunimeni
- Otan/otin miehen sukunimen
- Otan/otin kaksoisnimen
- Otamme/otimme uuden, yhteisen sukunimen
- Otamme/otimme jommankumman suvussa esiintyneen sukunimen
- Muu, mikä?

Sukunimen valintaperusteet

Mitkä asiat vaikuttavat/vaikuttivat sukunimen valintaasi? Voit valita niin monta vaihtoehtoa kuin haluat.

- Perinteet
- Halu jatkaa valitsemaani sukunimeä, pitää sukunimi elossa

- Haluan/halusin, että koko perheellä olisi sama sukunimi
- Valitsemani sukunimen tausta ja/tai historia on minulle tärkeä
- Miehen tai muiden ihmisten mielipiteet
- Oma sukunimeni ei miellytä/miellyttänyt
- Miehen sukunimi ei miellytä/miellyttänyt
- Jollakulla tunnetulla henkilöllä on/oli sama sukunimi kuin minkä valitsen/valitsin
- Valitsemani sukunimi on yksilöllinen, ainutlaatuinen
- Valitsemani sukunimi on yksinkertainen, selkeä
- Valitsemani sukunimi on helppo ääntää
- Valitsemani sukunimi on helppo kirjoittaa
- Valitsemani sukunimi sopii yhteen etunimeni/-nimieni kanssa
- Valitsemani sukunimi sopii vieraskielisenkin suuhun
- Valitsemaani sukunimeen liittyy tunnesiteitä
- Valitsemani sukunimi on harvinainen
- Valitsemani sukunimi on yleinen
- Valitsemani sukunimi on tunnettu
- Valitsemani sukunimi on sopivan pituinen
- Valitsemani sukunimen merkitys/sisältö miellyttää minua
- Valitsemani sukunimi on suomalainen
- Valitsemani sukunimi on kansainvälinen
- Valitsemani sukunimi on kaunis
- Valitsemani sukunimi on erikoinen ja/tai eksoottinen
- Valitsemani sukunimi on arvostettu
- Sukunimen valinta on/oli kompromissi
- Muu valintaperuste, mikä?

